

രോഗാരാമം

(ഒരു ഭൃശ്യാകാവ്യം)

ഗ്രന്ഥകർതാ,

എസ്. രാമവാര്യർ
അഡ്വക്കേറ്റു്, കൊല്ലം.

പ്രകാശകന്മാർ

ശ്രീരാമവിലാസം പ്രസ്സ്, കൊല്ലം.

പകല്പവകാശം പ്രകാശകന്മാർക്കു്

വില അറുപതു രൂപ.

ഒന്നാം പതിപ്പ് കൂപ്പി 500.

കൊല്ലം ശ്രീരമദിവ്യലാസം പ്രസ്സിൽ
അച്ചടിച്ചത്.

രാഗാരാമം

രംഗം ൧.

[സ്ഥലം: - മുവാറ്റുപുഴ അംബുജവിലാസത്തിലെ സൽക്കാരമുറി.
ഉപകരണങ്ങൾ: - കസാലകൾ, മേശ, ഒരു പുരുഷന്റേയും ഒരു സ്ത്രീയുടേയും മരയാപടങ്ങൾ, ഫ്ളൈവർവാഡുകൾ.

പാത്രങ്ങൾ: - കമുദം, മുകുന്ദൻ, ശങ്കരപ്പണിക്കർ]

കമുദം: (അണിയറയിൽ നിന്നുകൊണ്ട്)
ജീവിതം, ജീവിതം, ഭാവനാഭാസ്യരം
ഭാവിതഭാവുക, ഭാവിഭാഗ്യം.

(അഹ്ളാഭഭരിതയായി ചാഞ്ചാടി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ആനന്ദം, ആനന്ദം, മാനസത്തുമലർ
ആനന്ദം തിങ്ങിത്തുളമ്പിടുന്നു.'

(പുക്കൾ അടുക്കിവയ്ക്കുന്നു)

ഹാ! എന്തൊരാനന്ദം. എന്റെ മാനസവീണയിലെ തന്തകൾ മീട്ടുന്ന ആനന്ദഗാനത്തിന്റെ മാറ്റൊലികൾ മാത്രമാണു പൈങ്കിളികളുടെ കളഗാനങ്ങൾ. എന്റെ ഹൃദയാഹ്ളാഭത്തിന്റെ നിഴലുകളാണ്. പുന്തൊത്തുകളുടെ പുഞ്ചിരി. അതിന്റെ ഒരു സ്വപ്നസഞ്ചാരം മാത്രമാണു തുമലരുകളിലെ കുളർമണം.

'ആനന്ദം, ആനന്ദം, മാനസത്തുമലർ
ആനന്ദം, തിങ്ങിത്തുളമ്പിടുന്നു.'

മുകുന്ദൻ: - (അണിയറയിൽ നിന്നിട്ട്)
തന്നുള്ളിൽ തിങ്ങുന്നോരാനന്ദം എന്നുമേ
ധർമ്മത്തിൽ വേരുന്നിന്നിടേണം.

(പ്രവേശിക്കുന്നു.)

അല്ലായ്യിലായതീലോകത്തിന്നാകവേ-
യല്ലലേകാനുള്ള കാട്ടുതീയാം.

(ഇരുവരും ചേർന്ന്)

'ആനന്ദം, ആനന്ദം, മാനസത്തുമലർ
ആനന്ദം തിങ്ങിത്തുളമ്പിടുന്നു.'

കുമാരം:—(മുകുന്ദനെക്കണ്ട് ആശ്ചര്യസന്തോഷങ്ങളോടുകൂടെ)
'ജ്യേഷ്ഠനോ?'

മുകുന്ദൻ:—കുമാരം നീ എത്ര വളന്നിരിക്കുന്നു?

കുമാരം:--എനിയ്ക്ക് പിന്നെ വളരേണ്ടയോ?

മുകുന്ദൻ:—(പ്രതീക്ഷയോടെ പുരയുടെ ഉള്ളിലേയ്ക്കു നോക്കുന്നു)
ജ്യേഷ്ഠനും വളരെ വളന്നുവല്ലോ? ഒരു നോട്ടത്തിൽ ആൾ
അറിയില്ല.

മുകുന്ദൻ:—(അല്പം ആശാഭംഗത്തോടെ) അവരൊക്കെ എവിടെ.

കുമാരം: (അത്ഭുതത്തോടെ) ആരെല്ലാം.

മുകുന്ദൻ: അംബുജവും, വലിയമ്മച്ചിയും മേനവനന്ദനും.

കുമാരം: (അത്ഭുതത്തോടുകൂടെ) ജ്യേഷ്ഠൻ അറിഞ്ഞില്ലെ മേന
വൻ തന്നത്താൻ വെടിവെച്ചു മരിച്ചു.

മുകുന്ദൻ: (ഞെട്ടി) ആത്മഹത്യയോ.

കുമാരം:—(അത്ഭുതത്തോടുകൂടെ) 'ജ്യേഷ്ഠൻ ഇതേവരെ ഇതൊന്നും
അറിഞ്ഞില്ലേ. മേനവന്റെ കച്ചവടം വെള്ളത്തിലായി.
അഭിമാനം രക്ഷിപ്പാൻ ആത്മഹത്യചെയ്തു. വസ്തുക്കൾ എല്ലാം
അച്ഛൻ വാങ്ങി.'

മുകുന്ദൻ:--അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകളും ഭാര്യയും?

കുമാരം:--കൊച്ചുവീട്ടിൽ പാർക്കുന്നു. കടംതീർന്നുവന്നായി വസ്തു
ക്കൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യ തീറെഴുതി. ഇനി കൊച്ചുവീട്
മാത്രമേ ഉള്ളൂ. അതു നമുക്ക് പണയവുമാണ്.

മുകുന്ദൻ: (വ്യസനം കലർന്നു) അവർ എങ്ങനെ കഴിയുന്നു.

കുമാരം: അതിനെക്കുറിച്ച് എനിയ്ക്കു ഒരു രൂപവും ഇല്ല. തള്ള
പക്ഷവാതം പിടിച്ചു കിടക്കയാണെന്ന് കേട്ടു. മൂന്നുകൊ
ല്ലമായി. ഞങ്ങൾക്ക് സ്കൂൾഫെന്റൽ പരീക്ഷ അടുത്തിര
ന്നപ്പോഴാണ് ഭീനം തുടങ്ങിയത്. അതിൽപ്പിന്നെ അംബു
ജം പരീക്ഷയെഴുതാൻ മാത്രമേ വന്നുള്ളൂ. അവർ ജയിച്ചു
എന്നു കേട്ടു.

മുകുന്ദൻ: നീ കാണാറില്ലേ?

കുമാരം:--അവർ വളരെ കഷ്ടതയിൽ ആണ്. അച്ഛൻ അതു
രഹിക്കുമല്ല (മുകുന്ദൻ വിഷാദത്തോടുകൂടെ കുമാരത്തി
നെ നോക്കുന്നു. അവരുടെ നയനങ്ങൾ തമ്മിൽ ഇടയുന്നു.)
ജ്യേഷ്ഠൻ ഇത്ര വിഷാദത്തോടുകൂടെ എന്നെ സൂക്ഷിക്കുന്ന

തെന്തു്. എനിയ്ക്കും അച്ഛനും സുഖമാണോ എന്നുപോലും ജ്യേഷ്ഠൻ ചോദിച്ചില്ലല്ലോ?

മുകുന്ദൻ:—നിങ്ങൾക്കു് സുഖവും സന്തോഷവുമാണെന്നു് പറയാതെതന്നെ അറിയാമല്ലോ നിനക്കു വന്നിരിക്കുന്ന വ്യത്യാസം കണ്ടിട്ടുണ്ടായ വ്യസനംകൊണ്ടു് നിന്നെ അങ്ങിനെ നോക്കിപ്പോയതാണു്. നമ്മുടെ കുട്ടിക്കാലത്തു ആ അമ്മ നമ്മളെ മക്കാളപ്പോലെയല്ലേ ലാളിച്ചിരുന്നതു്. മേനവനഭ്രഹ്മം ഇല്ലായിരുന്നുഎങ്കിൽ നാം വിദ്യാലയത്തിന്റെ പടിയ്ക്കുക കാണ്മാമായിരുന്നോ? എന്നിട്ടു് അവർക്കു വന്നുചേർന്ന ആപൽക്കാലത്തു് നീ പോകട്ടെ! അതുപോകട്ടെ! അമ്മയ്ക്കു് എന്തായിരുന്നു സുഖക്കേടു്.

കമുദം:—(കറുവാക്കു് പറയുമ്പോൾ) 'മകന്റെ മാതൃസ്നേഹം! മരിച്ചു് ഞങ്ങളു വർഷം തികയുമുമ്പേ അമ്മയുടെ സുഖക്കേടു് അന്വേഷിക്കാൻ ഓടി എത്തിയല്ലോ'

മുകുന്ദൻ: മരിച്ചു്, ആരമാസംകഴിഞ്ഞതിൽപിന്നെയാണു് അച്ഛൻ ആ കാലംതന്നെ എഴുത്തിൽ ചേർത്തിരുന്നതു്

കമുദം: അപ്പോഴെങ്കിലും വരാമായിരുന്നില്ലേ. എത്ര അവധിക്കാലങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു.

മുകുന്ദൻ: പഠിത്തം കഴിയുവരെ ശാന്തിനികേതനത്തിൽതന്നെ ഗൃഹകുലവാസം ചെയ്യണമെന്നു അച്ഛൻ എഴുതിഅയച്ചിരുന്നു. ആ ഉപദേശത്തോടുകൂടെയാണു് മേനവനഭ്രഹ്മം എന്റെ കൈയിൽ പണംരുന്നതും. ഇവിടെ എല്ലാവർക്കും സുഖംതന്നെ എന്നു് എഴുത്തുകളിൽ അച്ഛൻ കുറിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. വിവരങ്ങൾക്കു് ഒരു എഴുത്തു് നീ എനിക്കു് അയച്ചില്ലല്ലോ.

കമുദം:— ആർക്കുതന്നെ ഒരഭ്യർത്ഥം, അയച്ചുപോകരുതെന്നാണു് അച്ഛൻ വെച്ചിരിക്കുന്ന ചട്ടം അമ്മയ്ക്കു് പറയത്തക്ക സുഖക്കേടു് ഒന്നു ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. മേനവൻ മരിച്ചു് രണ്ടുമാസം കഴികെ അമ്മയും അച്ഛനും തമ്മിൽ ഒരു ദിവസം എന്തോ കശപിശ ഉണ്ടായി. അമ്മയെ ഒന്നുതല്ലി എന്നും പറയുന്നു അതിനുശേഷം അമ്മ ചിരിച്ചിട്ടില്ല. ഏഴെട്ടുദിവസം കഴിഞ്ഞുമരിക്കുകയുംചെയ്തു. രണ്ടുസമയത്തും ഞാൻ പള്ളിക്കൂടത്തിൽ ആയിരുന്നു. അന്നു ഞാൻ വളരെ കൊച്ചുല്ലായിരുന്നോ പന്ത്രണ്ടു് വയസ്സല്ലാതെ ഉണ്ടായിരുന്നോ. പി.

നെ ഒരു നാലുമാസംകഴിഞ്ഞു താമസം ഇവിടെ ആക്കി. ആ കമാന്ദശ്ശാക്ക് എല്ലാം അറിയാം.

മുകുന്ദൻ: എന്തെല്ലാം ട്രേഖങ്ങളാണ് നിന്നുച്ചിരിക്കാതെ വന്നുപേരുന്നത്. എത്രവളരെ ആഹ്ലാദത്തിരകൾ തല്ലുന്ന പ്രയാശാഭരിതമായ ഹൃദയത്തോടുകൂടെയാണു ഞാൻ അംബുജഭവനത്തിലേക്ക് കാലുനിയ്ക്കുന്നത്. അവയെല്ലാം അന്തിനോരതെയ് ചെമ്മുകിലിന്റെ റണ്ണവിശേഷംപോലെ കഴണനേരംകൊണ്ടു ഇരുളിന്റെ നിശ്ചലതയിലേക്ക് മറയുന്നു. അച്ഛൻ എവിടെ?

കുമാരം:— കടയിൽ പോയിരിക്കുന്നു. ഉണിനുള്ള സമയമായിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾവരും.

മുകുന്ദൻ:— വ്യാപാരം നഷ്ടപ്പെട്ടു എന്നല്ല നീ പറഞ്ഞത്.

കുമാരം:— മേനവൻമരിച്ചപ്പോൾ വ്യാപാരം അച്ഛൻ ഏറ്റെടുത്തു അതിലെ കഴപ്പങ്ങൾ എല്ലാം ഒതുക്കി. അതാ അച്ഛൻ വരണം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ പ്രവേശിക്കുന്നു. മുകുന്ദനെ കാണുന്നു. സന്തോഷത്തോടുകൂടെ മന്ദഹസിച്ചു അടുത്തുചെന്നു വാത്സല്യത്തോടുകൂടെ)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— ഇതാത്? കുട്ടനോ. എപ്പോൾവന്നു. നിന്നെ കണ്ടാറുള്ള കൌതുകം.....

മുകുന്ദൻ:— (പ്രതാപിനെ വന്ദിച്ചിട്ടു) ഇപ്പോൾ വന്നതെയുള്ള

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— (മുകുന്ദന്റെയും കുമാരന്റെയും മുഖഭാവം കണ്ടിട്ടു) — വന്നപ്പോൾതന്നെ തമ്മിൽ വഴക്കായോ, ആജോഹരിഅവകാശം വന്നപ്പോൾ സഹോദരസ്നേഹം മറഞ്ഞു ശബ്ദവേണ്ടോ. ഇപ്പോഴേ ഭാഗിച്ചു വച്ചുകഴിയാം

കുമാരം. (ചെമ്മുകിലിയോടുകൂടെ) അച്ഛാ മേനവന്റെ മകൾ കളിച്ച് ചിരിച്ചു ഇരിക്കുന്നതു കാണാനാണ് ജേ ഷൻ ഇങ്ങോട്ടു കയറിയത്. അപ്പോൾ കണ്ടതു കൂടെപിറപ്പിനെ അറുകൊണ്ടു ഒരു വലിയനിരാശ അത്രയേയുള്ളു.

മുകുന്ദൻ: (അല്ലം അന്വേഷ്യതയോടുകൂടെ) മിണ്ടാതെ ഇരിക്ക

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— അത്രയേയുള്ളോ? അതിന്റെ കുറവ് എന്താകുന്നു. ആ കാര്യങ്ങൾ ഒന്നും ഞാൻ കുട്ടനെ അറിയാതെ

മുക്തൻ: —തെറ്റാ എന്തൊരാണ്. അദ്ദേഹത്തിനു ഞാൻ കത്തു കൾ അയച്ചിരുന്നു എങ്കിൽ ഇങ്ങനെ വരുമായിരുന്നോ? പക്ഷേ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിലയിൽ ഉള്ളവർക്ക് എഴുതുവാൻ ഉള്ള അവകാശം - -

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- മുക്തൻ! അതെല്ലാം കഴിഞ്ഞില്ലേ. നിന്റെ മുഖവും മട്ടും കണ്ടാൽ എന്തൊ ഒരു വലിയ സങ്കടം നീ അനുഭവിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നും.

മുക്തൻ:—അതെന്താ? പരിസരങ്ങളുടെ പാടേയുള്ള മാറ്റം കണ്ടു മനസ്സിനു ഒരു അസ്വാസ്ഥ്യം, അല്ല സന്താപം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: (സാന്തപനം ചെയ്യുന്ന മട്ടിൽ) അതൊക്കെ അങ്ങനെ കിടക്കും മാന്യജീവിതം കാഴ്ചയിൽ പിന്നെ ഒരു ഉടയാലോചനയെ മറിഞ്ഞു മറിഞ്ഞു പോകുന്നു. അവനവൻ വരുന്ന ഭാഗ്യത്തിൽ ആഹ്ലാദിച്ചുകൊണ്ടു ജീവിക്കുക.

‘ആയാതമായതമപക്ഷണീയം
ഗതംഗതം സർവ്വമുപേക്ഷണീയം’

എന്നല്ലേ പഴമക്കാർ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു്.

മുക്തൻ:—എന്തോ! അല്ലാ! ഈ ഭവനവും സ്വത്തുക്കളും അല്ലേ നേർതായതു് എങ്ങനെ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: നിങ്ങളുടെ ഭാഗ്യംകൊണ്ടുതന്നെ.

മുക്തൻ: അതോ? മേനവനദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബത്തിന്റെ ഭാഗ്യദോഷം കൊണ്ടോ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: മാറിപ്പറയണമെങ്കിൽ അങ്ങനെയും ആവാം. രണ്ടുതരത്തിലായാലും ലോകാദിതികകാര്യം ഒന്നുതന്നെ. ഇതെല്ലാം നമ്മുടെതായി, അതുപോലെ

മുക്തൻ: വഴിയറിവാൻ അത് ചോദിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിനു കടം വന്നതെങ്ങനെ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- കച്ചവടം ചേതപ്പെട്ടു്.

മുക്തൻ: അല്ലേ! ഉപജീവനത്തിനായി ഒരു തൊഴിൽ ഉണ്ടാക്കിത്തരുന്നതനുഭവത്തിൽ അദ്ദേഹം പണം മുടക്കി കച്ചവടം തുടങ്ങിയതല്ലേ? അതിന്റെ സകല മുതലെയും അല്ല നായിരുന്നല്ലോ. നടത്തിയിരുന്നതും അല്ലേ തന്നെ. അല്ലേ അങ്ങനെയെന്നു ശമ്പളത്തിൽ നിന്നു ഇത്രവളരെ പണം എങ്ങനെ സമ്പാദിച്ചു. ഞാൻ ചോദിക്കുന്ന കാലത്തു് ഒരു കഴപ്പവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ലല്ലോ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- ജീവിതം തന്നെ ഒരു ഭാഗ്യക്കുറി. പങ്കിടേണ്ട
ത്തിട്ടിൽനിന്നു പുറത്തേയ്ക്കിറങ്ങിവന്ന നീ ലോകം കണ്ടി-
ട്ടില്ല.

മുകുന്ദൻ:-- അപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റേതായി ശേഷിക്കുന്നത്
അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകളും വിധവയും മാത്രമാണ്. 'അല്ലേ?

കുമാരൻ: (കളിയാക്കുന്നമട്ടിൽ) അച്ഛാ ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ ജ്യേഷ്ഠന്റെ
മാനസഹംസം അംബുജത്തിനെ തേടി നീന്തിനട-
ക്കുന്നു.

മുകുന്ദൻ: (അസൂഹ്യഭാവത്തിൽ) കളിമതിയാക്കൂ. അപ്പുറത്തു
പോകൂ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- നീ അവളോടു കയ്ക്കുന്നതെന്തിനും. ആ
ഭാഗ്യദോഷികളുടെ കാര്യത്തിൽ അവൾ എന്തു പിഴ
ചെയ്തു.

മുകുന്ദൻ: [ദീപ്തനിശ്ചാസം വിട്ടു. മുകുന്ദന്റേയും ശങ്കരപ്പണിക്കരുടേയും
നയനങ്ങൾ ഓടുന്നു] |
അച്ഛാ എന്റെ അമ്മ മരിച്ചതെങ്ങനെ

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- എല്ലാവരും മരിച്ചുപോകുന്നു എങ്ങനെയാണു്
അങ്ങിനെതന്നെ ആയുസ്സു് എത്തിയിട്ടു്.

മുകുന്ദൻ: സുഖക്കേടു് എന്തായിരുന്നു എന്നാണു് ചോദിച്ചു്
മരണകാരണം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: വൈദ്യന്മാർ വല്ല പേരുകളും പറയും. അതൊ-
ന്നിന്റെ ഔഷധകാരണം. ഇതുവരെ നിന്റെ സങ്കടത്തി-
ന്റെ മൂലമു കിടന്നിട്ടില്ലേ.

മുകുന്ദൻ: സുഖക്കേടു് തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഒരു കമ്പ അടിച്ചിരുന്നു
ഏങ്കിൽ എന്റെ അമ്മയെ മരിക്കുംമുമ്പു ഒന്നുകാണുവാൻ
എനിക്കു സാധിക്കുമായിരുന്നല്ലോ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- കേഞ്ഞ! നിനക്കു് അന്നു പരീക്ഷകാലമായി-
രുന്നു.

മുകുന്ദൻ: 'പരീക്ഷ പിടന്നയും വരുന്നതാണു്. അമ്മ ഒരിക്കലേ
മരിക്കുകയുള്ളൂ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- എല്ലാ ജന്തുക്കളും അത്രേയുള്ളൂ. നിനക്കു് അ-
മ്മയും അച്ഛനും അയിട്ടു ഞാൻ ഇല്ലേ.

മുകുന്ദൻ:-- ഉണ്ടു്. അതെനിക്കറിയാം. അച്ഛനു് എന്തെങ്ക

റിച്ചുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ മഹിമ എനിക്കറിയാം. അതുതന്നെയാണ് എന്റെ ഹൃദയത്തെ വേദനിപ്പിക്കുന്നത്.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: വർത്തമാനമൊക്കെ പിന്നെയൊവട്ടെ. ഉടുപ്പുകൾ മാറിക്കളിച്ചുവരൂ. അടുത്തിരുന്ന് ഉഴുണുകഴിച്ചിട്ട് എത്ര നാളായി? എനിക്കു കടയിൽ പോകേണ്ടതായ തിടുക്കവുമുണ്ട്

മുകുന്ദൻ: - (കുമുദത്തിനോടു്) 'കുഞ്ഞേ നീ ചെന്നു' പണ്ടിക്കാരനോടു് സാമാനങ്ങൾ അകത്തുകൊണ്ടുവരുവാൻ പറയൂ. അച്ഛൻ ഉഴുണുകഴിക്കണം. ഞാൻ കൊച്ചുപീടുവരെ ഒന്നു പോയിവരാം.

(കുമുദംപോകുന്നു)

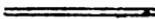
ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - വന്നകാലിൽ തന്നെയോ.

മുകുന്ദൻ: - അതേ; ചെറുത്തയന്നകണക്കെ എന്നെ ലാളിച്ചിട്ടുള്ള ആ മഹാമാനസിനി രോഗിണിയായി ദാരിദ്ര്യത്തിൽ ഉഴലുന്നു. ഞാൻ ആ അമ്മയെ ഒന്നുകണ്ടു് വദിക്കട്ടെ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: (ആത്മഗതം) ആ കിഴുതളു വല്ലതുമാക്കെ പറഞ്ഞു് പിടിപ്പിച്ചേക്കും. ആ കെച്ചുവെണ്ണം ഉണ്ടു്. കുട്ടികളായിരുന്നപ്പോൾ തന്നെ ഇവനു് അവളോടു് ഒരു പ്രത്യേകതയും ഉണ്ടായിരുന്നു (പ്രകാശം) ഇന്നു ശനിയപ്പുരോഗികളെ ആദ്യമായി ക്യാണുവാൻ കൊള്ളരുതാത്ത ദിവസം. നാളെ രാവിലെ ചൊയ്ക്കോളള ഇനി എപ്പോഴും പോകാമല്ലോ. അവർക്കും ഒരു ആശ്വാസമായിരിക്കും.

മുകുന്ദൻ: - എന്നാൽ നാളെയൊവട്ടെ. കുമുദവും ഞാനും കൂടെ ഉഴുണുകഴിച്ചുകൊള്ളാം. അച്ഛൻ പോയി ഉഴുണുകഴിക്കണം. (പണിക്കർപോകുന്നു) മേനവനഗ്രേഹത്തിന്റെ അമ്മഹത്യ, മാതാവിന്റെ മരണം, അച്ഛന്റെ സമ്പൽപ്പാപ്പി ഇ പതത്തിൽ എന്തോ ഒരു നിശ്ശബ്ദസം ഉള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നു. ഒരു അവിഷ്കരഭയം മനസ്സിൽ ഉദിക്കുന്നു. അഞ്ചു ജര ആ ചെൺകൊടിയുടെ അവസ്ഥ, ഇശശപരാ കർത്തവ്യങ്ങളെ കൈവിടയാതെ ചെസ്സാനുള്ള കരുത്തു് എനിക്കു തരണേ.

കർട്ടൻ

ദ്രുമലം:—മൂവാറ്റുപുഴ കൊച്ചുവീടു്. മുറിക്കകവും മുറ്റവും ഉപകരണങ്ങൾ. സോഫ്റ്റ് ഫ്ലോർ തലയിണ.

പാത്രങ്ങൾ:— അംബുജം, ഗൗരിയമ്മ, ശങ്കരപ്പണിക്കർ
(സോഫായിന്മേൽ ഗൗരിയമ്മ കഴുത്തുവരെ മൂടിപ്പുതച്ചു കിടക്കുന്നു. അംബുജം ഗൗരിയമ്മയുടെ മൂലാവിൽ തടവിക്കൊണ്ടിരുന്നു)

അംബുജം (ഇടനെഞ്ഞിടറി) 'അമ്മേ! അമ്മേ!'

ഗൗരിയമ്മ: (കണ്ണുതുറന്നു്) മകളേ! കുഞ്ഞു് എന്നെ വളിച്ചോ. കുഞ്ഞേ! എന്റെ പുറം കുഴലിപ്പുകയുന്നല്ലോ

അംബുജം: പതുക്കെ താങ്ങാ! ഇരുത്തട്ടെ. അമ്മയ്ക്കു് വേദനിച്ചുകിലോ.

ഗൗരിയമ്മ: ഇതിൽ കൂടുതലായി എന്തുവേദനവരാനും, ഈ ശപഥ!

(അംബുജം ഗൗരി അമ്മയെ പതുക്കെ താങ്ങിയിരുന്നതു്. അവർ അംബുജത്തിന്റെ മുഖം കാണുന്നു)

ഗൗരിയമ്മ: ഓമനയുടെ മുഖം മങ്ങിയിരിക്കുന്നതെന്തു്? അല്പം ഒന്നു കുന്നിത്താൽ അമ്മ ഒരു ഉമ്മവയ്ക്കാം എന്റെ മകളുടെ മുഖം തെളിയട്ടെ!

(അംബുജം മെല്ലെ കുന്നിത്തു് മുഖം ഗൗരിയമ്മയുടെ മുഖത്തോടു ചേർക്കുന്നു. എങ്ങലടിക്കുന്നു. കണ്ണുനീർ തുള്ളികൾ ഗൗരിയമ്മയുടെ മുഖത്തു വീഴുന്നു. ഗൗരിയമ്മ ടീപ്പ്നിശ്ചാസം വിടുന്നു.) 'അമ്മേ!' എന്നു വിളിക്കുന്നു.

ഗൗരിയമ്മ:-- (സാന്തപനസ്വരത്തിൽ) ഓമനക്കുഞ്ഞു് കരയരുതേ. കണ്ണുനീരുത്തുടയ്ക്കുവാൻ പോലും അമ്മയുടെ കൈകൾക്കു് കെല്പില്ല. കുട്ടിയുടെ കണ്ണുകളിൽനിന്നു് കണ്ണുനീർ ഒഴുകുന്നതു് അമ്മ എങ്ങിനെ സഹിക്കും?

അംബുജം: (ദൈത്യം അവലംബിച്ചു് നിവർന്നിരുന്നു് അമ്മയടുക്കു് തന്നെയും മുഖം തുടയ്ക്കുന്നു) ഇല്ലമ്മേ സങ്കടം. ഉള്ളിൽ കൊള്ളാതെ അയാലൊപ്പൊഴുപ്പൊഴുപ്പോടുകൂടെ. ഇന്നി അങ്ങിനെ വരില്ല.

ഗൗരിയമ്മ:— ഇന്നിത്ര അടങ്ങാതെ പോയതെന്തു്? എന്റെ കുഞ്ഞിന്നു് ഒഴുവം പുത്തരിയല്ലല്ലോ.

അംബുജം:—ആ പണിക്കർ

ഗൌരീയമ്മ: - (സംശയത്തോടെ) ആരും ശങ്കരപ്പണിക്കരോ കണ്ടെന്ന്! അവൻ ദ്രോഹിയാണ്.

അംബുജം:—അയാൾ പണത്തിന് തിടുക്കംകൂട്ടുന്നു. ഈയ്യിടെ മിക്കവാറും ദിവസം ഇവിടെ വരുന്നു. ഇന്നരാവിലെ വന്നു വളരെ നിർബന്ധിച്ചു.

ഗൌരീയമ്മ:—എന്നിട്ട്

അംബുജം:—ഈ പുരയിടം കൂടെതീർക്കുകൊടുത്തേക്കാമെന്ന് പറഞ്ഞു. അയാൾ അതുകേൾക്കുന്നില്ല. നാളെത്തന്നെ പണം കൊടുക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽഞാൻ (അലോക്തിയിൽ വിരമിച്ചു) ഗൌരീയമ്മയുടെ മാറത്തു് തലചാച്ചു് വച്ചു് തേങ്ങിക്കരയുന്നു.)

ഗൌരീയമ്മ: - (കണ്ണുകൾ കോപം നിറഞ്ഞു് വിടരുന്നു) ആ ദ്രോഹി! എന്റെ ചൈതലിനെ (തലകിളത്തുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. അല്പം ഇളകിട്ടു് വീണ്ടും ചായുന്നു. നിരാശരതിങ്ങിയ സുപരത്തിൽ) എന്റെ കുഞ്ഞിനു് ആരുണ്ടു് സഹായം ഈശ്വര! ഞാൻ അറിഞ്ഞുകൊണ്ടു് ഒരു പാപവും ചെയ്തിട്ടില്ലല്ലോ? എന്റെ മകളും. മകളെ അമ്മ ഇങ്ങനെ കിടക്കുന്നതു് എന്റെ കുഞ്ഞിനു് ഒരു വലിയഭാരമായല്ലോ.

അംബുജം: - (നിവർന്നിരുന്നു് ഗൌരീയമ്മയുടെ മുമ്പം തടവിക്കൊണ്ടു്) അമ്മ അങ്ങനെ വിചാരിക്കരുതേ! അമ്മ എനിക്ക് ഒരു ഭാരമോ, അമ്മയല്ലാതെ ഈ മകൾക്കു് ഈ ലോകത്തിൽ ആരാണുള്ളതു്.

ഗൌരീയമ്മ: (അല്പം ആലോചിച്ചു്) ദാമനെ അങ്ങിനെ അല്ല. അവനെ നീ നേരേ അറിയില്ല. കുഞ്ഞിന്റെ അച്ഛന്റെ അകാലമരണം കൊണ്ടു് എന്റെ മനസ്സുപതറി ഇരുന്നപ്പോൾ ഞാൻ അവനെ ഒന്നുവിശ്വസിച്ചു. അവൻ എന്നോടു് സംബന്ധാലോചനകൊണ്ടു വന്നപ്പോഴാണ് എന്റെ കണ്ണു തുറന്നതു്. നിന്റെ അച്ഛൻ തന്നത്താൻ വെടിവച്ചു് മരിച്ചതാണെന്നു് എനിക്കു വിശ്വാസമില്ല. അവൻ ഘാതകൻ കുഞ്ഞു് എവിടെയെങ്കിലും പോയി രക്ഷനേടി കൊള്ളു.

അംബുജം:-- അമ്മ അങ്ങനെ പറയരുതേ. അമ്മയെ ഈ സ്ഥിതിയിൽ ഞാൻ കൈവെടിഞ്ഞുപോകുവാനോ?

ഗൗരീയമ്മ:—(ശാന്തമായിട്ട്) അതെ മകളെ. ഇനി ഞാൻ ഇതിൽ നിന്നു കരകേറിയല്ല. അതു നിശ്ചയം. എന്റെ മകളുടെ കണ്ണീരുടെയ്ക്കുവാൻ പോലും കെല്പില്ലാത്ത കൈകൾ എങ്ങിനെയൊണ് കഞ്ഞിനെ രക്ഷിക്കുന്നത്. അമ്മ പറയുന്നത് കേൾക്കൂ. എന്റെ മകൾ എവിടെയെങ്കിലും കാടി ആ പത്തിൽനിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുകൊള്ളൂ.

അംബുജം: (സന്തപ്തസ്വരത്തിൽ) ഇല്ല. അമ്മേ! എന്റെ അമ്മയെ ഈ നിലയിൽ ഞാൻ വെടിഞ്ഞു പോയില്ല. എന്റെ അമ്മയെ ഞാൻ വിട്ടുപിരിയുകയില്ല. അമ്മേ നമ്മളിൽ ഒരാളുടെ ജീവൻ ഇഴശ്ചരൻ എടുക്കുന്നതുവരെ നാം തമ്മിൽ പിരിയുകയില്ല. എന്തു തന്നെ വന്നാലും ഇല്ല.

ഗൗരീയമ്മ:—കുഞ്ഞേ! പെണ്ണുങ്ങൾക്കു ഏറ്റവും വലുതായ സമ്പത്തു പാരിശ്രമമാണ്. അതു നഷ്ടപ്പെടുമ്പോയാൽ പിന്നെ തിരിയെ നേടാവുന്ന ഒന്നല്ല. എന്റെ മകൾ—

അംബുജം:—(ആശ്ചര്യപരിഭവത്തോടു കൂടെ) അമ്മയുടെ മകൾ ആ സമ്പത്തു എന്നും കാത്തുരക്ഷിക്കും. അതിനു ഒരിക്കലും കുറവോ കളങ്കമോ വരുത്തുകയില്ല. കന്മഷത്തിനു മനസ്സിൽപോലും ഇവൾ ഇടം കൊടുക്കുകയില്ല. പ്രാണനെ രക്ഷിക്കുവാൻപോലും അതിനു ഉടവു വരുത്തുകയില്ല. എന്നെ പെറ്റതും വളർത്തിയതും അമ്മയല്ലേ. അമ്മയെ കണ്ടല്ലേ ഞാൻ പഠിച്ചതു്.

ഗൗരീയമ്മ:—(ആശ്ചര്യത്തോടുകൂടെ) ഈ അമ്മയ്ക്കു ഇത്രയും കേട്ടാൽ മതി. ഈശ്വരൻ അവിടുന്ന് അടിയങ്ങൾ ഇങ്ങനെ വലയ്ക്കുന്നതെന്തിനു? എന്റെ ജീവനെ തൃപ്തമാക്കുവാൻ അണച്ചുകൂടെയൊ? മകളെ കഞ്ഞി പാകമായോ?

അംബുജം: ഇപ്പോൾ തരാം അമ്മാ. ആറിപ്പോകുമെന്നുവെച്ചു അടുപ്പത്തു ഇട്ടില്ല. അമ്മയ്ക്കു വിശന്നുതടങ്ങിയോ?

ഗൗരീയമ്മ: നല്ല വിശപ്പും രുചിയും തോന്നുന്നു. കഞ്ഞി വിഷാദിക്കരുതേ. കഞ്ഞിന്റെ അപ്പുന്റെ ജീവനെ കവന്നു കയ്ക്കേണ്ടതു എന്റെ തലയിണക്കീഴിലുണ്ടു്. എല്ലാവരും ഈശ്ചരൻ നിവൃത്തിയുണ്ടാക്കും. സന്ധ്യയായല്ലോ. അന്തിത്തിരികത്തിച്ചിട്ടു കഞ്ഞുപോയി കഞ്ഞിവയ്ക്കൂ.

(അംബുജം എഴുന്നേറ്റു മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നു. ഇടക്കർട്ടൻ വീഴുന്നു. രംഗം മുൻവശമുള്ള മുററം)

ഇശ്ശാദാ ഒരു മണിഅരിപോലും ഇരിക്കുന്നില്ലല്ലോ. അമ്മയ്ക്കുവല്ലാതെ വിശക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. എവിടെ പോയി അരി അന്വേഷിക്കും (നാലുവശവും ഉഴന്നുനോക്കി മിഴികൾ ആകാശത്തിലേക്കു് ഉയർത്തുന്നു) മഹാമായേ ലോകജനനി അന്നപുണ്ണശ്ചരി ഇഴ കാണ്വായ ചരാചരങ്ങൾക്കെല്ലാം മാതാവായ മഹേശ്ചരി എന്റെ ചെറമ്മയുടെ വിശപ്പു മാറുന്നതിനു് ഒരു പിടി താവലരി എവിടെനിന്നെങ്കിലും അടിയനു് ഉണ്ടാക്കിത്തരണേ! അംബേ! ജഗദീശ്ചരി! (കൈകൾകൂപ്പി മിഴികൾ അടച്ചു നിൽക്കുന്നു) (അണിയറയിൽ) ശങ്കരപ്പണിക്കർ 'പണം കിട്ടിയോ'

(അംബുജം തെട്ടി കണ്ണുതുറന്നു ഭയന്നു് എതിർവശത്തേക്കു പോകുവാൻ തുടങ്ങുന്നു, ശങ്കരപ്പണിക്കർ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: (ഒരു ചെറിയ മന്ദഹാസത്തോടുകൂടെ) ഉത്തരം പറയാതെ ഒഴിയുവാൻ നോക്കുന്നോ.

അംബുജം:—(തരിഞ്ഞുനിന്നിട്ടു്) പണം നാളത്തേക്കു മതിയെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ (അതൃപ്തഭാവത്തിൽ) എന്നു ചോദിച്ചാലും നാളെന്നാളെ എന്നുള്ള ഒരു പല്ലവിതന്നെ.

അംബുജം:— ഇനി അവധിപറയുകയില്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—(ആത്മഗതം) ഇവളെ കണ്ടിട്ടു് ആകുപ്പാടെ പരുങ്ങി നിൽക്കയാണെന്നു് തോന്നുന്നു. ഒന്നു ഇണങ്ങി കൂട്ടുകയാണെങ്കിൽ അനുസരിച്ചേക്കും (പ്രകാശം) ആകട്ടെ പണം നിന്റെ സൌകര്യം പോലെമതി. നീ എന്താണു് വല്ലാതെനിൽക്കുന്നതു്. തള്ളയ്യു ദണ്ഡം കൂട്ടതലാണോ?

അംബുജം:— ഇല്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— (അയഞ്ഞസ്വപരത്തിൽ) പറയൂ. കേൾക്കട്ടെ നിന്റെ അച്ഛന്റെ ചങ്ങാതിയായിരുന്നില്ലെ ഞാൻ. എന്നാൽ ആവുന്നസഹായം ചെയ്തതരാം

അംബുജം അമ്മയ്ക്കു വിശക്കുന്നു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— ഇത്രേയുള്ളോ? നിനക്കുനല്ലസുഖം ഇല്ലായിരിക്കാം. കഞ്ഞിവച്ചുകൊടുക്കാൻ ഞാൻ വീട്ടിൽ ചെന്നു് വല്ലവരേയും പറഞ്ഞയക്കാം.

അംബുജം: എനിക്കു് സുഖക്കേടു് ഒന്നുമില്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— പിന്നെ.

അംബുജം: (മടിച്ചു മടിച്ചു) അരി ജരപ്പില്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: (സന്തോഷം കാണിക്കുന്ന ഒരു പെരുചിരി യോടുകൂടെ ആത്മഗതം) അങ്ങനെവരുടെ പണിക്കരുടെ ഭാഗ്യം ഏതെല്ലാം വഴികളിലൂടെ വരുന്നു വിചാരിച്ചിരിക്കാത്ത ഭാഗ്യവിശേഷം. വിശപ്പിനടുക്കലുണ്ടോ വാശി നിൽക്കുന്നു. അതിന്റെ ശമനത്തിനുവേണ്ടി ആത്മ എന്തു ചെയ്തില്ല. (പ്രകാശം) അമ്മയെ തനിച്ചാക്കിട്ടുപോകാൻ വയ്യ ഇല്ലേ. നീ മടങ്ങിവരുമ്പോൾ ഞാൻ ഇവിടെ നിൽക്കാം. പോയി അരിവാങ്ങിക്കൊണ്ടുവരു പാവം.

അംബുജം: 'പണവും ഇല്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: വല്ലതും എടുത്തു പണയം വയ്ക്കൂ.

അംബുജം: പണ്ടങ്ങളും കണമില്ല

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: (അംബുജത്തിനെ അടിച്ചടിക്കാനോക്കി രസിച്ചുകൊണ്ടു്) കൊച്ചു കള്ളി നീന്റെ പക്കലോ കണമില്ലാത്തതു്.

അംബുജം: —സത്യമായിട്ടു കണമില്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—പച്ച തൂംഗാരത്തിൽ ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) നിന്ന കൈതിനെ പണവും പണ്ടങ്ങളും. നിനക്കു് എന്തുവാങ്ങുന്നതിനും നിന്റെ ഈ സൌന്ദര്യസമ്പത്തു കണ മാത്രം പോരെയോ?

അംബുജം: നിങ്ങൾ എന്നോടു് ഇങ്ങനെ പറയാമോ? എന്റെ പ്രായത്തിൽ നിങ്ങൾക്കു് ഒരു കുട്ടിയുണ്ടല്ലോ?

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—അവൾക്കു് അമ്മയുടെ വയറുപുലത്താൻ താവലരി ഇരക്കേണ്ടതായ ആവശ്യം ഇല്ലല്ലോ?

അംബുജം:—നിങ്ങൾ എന്റെ അച്ഛന്റെ ചങ്ങാതിയായിരുന്നു എന്നു പറഞ്ഞല്ലോ. അമ്മയ്ക്കു കഞ്ഞിവച്ചുകൊടുക്കാൻ ഉരി അരിതരണം. ഞാൻ പട്ടിണി കിടന്നുകൊള്ളാം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—അമ്മയല്ലേ നിനക്കു് ദേഹവും സൌന്ദര്യവും തന്നതു്. അമ്മയുടെ സങ്കടത്തിനു പരിഹാരമുണ്ടാക്കുവാനായി അവ നിനക്കു് ഉപയോഗിച്ചു കൂടയോ?

അംബുജം:—ഒരുപിടി അരിതരണം നിങ്ങളെ ഈശ്വരൻ അനുഗ്രഹിക്കും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—എന്നെ നീ അനുഗ്രഹിച്ചാൽ മതി.

അംബുജം: - (അമ്പരന്ത്) ഞാനോ ഈപാവപ്പെട്ട പെണ്ണേഴ ശങ്കരപ്പണിക്കർ: എന്റെ നോട്ടത്തിൽ നീ സൗന്ദര്യമുണ്ടാകും.

അംബുജം:—നിങ്ങൾക്കു സുകൃതം ഉണ്ടാകും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: സുഖത്തിലാണ് എനിക്കുമോഹം നീ വിചാരിച്ചാൽ നമ്മൾ രണ്ടുപേരുടേയും ആവശ്യങ്ങൾ നേരെ നടക്കും.

അംബുജം:—(ഭയന്ന് കണ്ണുകൾ മിഴിച്ചു കരതലങ്ങൾ കാളകളിൽ അണച്ചിട്ട്) അങ്ങനെയൊന്നും പറയരുതെ. നിങ്ങളുടെ കാടിക്കല്ലിൽ തുവിലോരുന്ന അർത്ഥതീയല്ലോ എന്റെ അമ്മയുടെ വിശപ്പ് മാറ്റാൻ ഉറിയരിതരുന്നതു കൊണ്ട് നിങ്ങൾക്കു എന്തു ചേതം വരുന്നു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: ഞാൻ ചോദിക്കുന്നതു തരുന്നതുകൊണ്ട് നിനക്കും ചേതമൊന്നുമില്ലല്ലോ?

അംബുജം: വേണ്ടോ, വേണ്ടോ, പാവം, എനിക്കരി വേണ്ടോ. ഈ ലോകത്തിലുള്ള എന്റെ ഗതി ഇങ്ങനെ ആയി. പരലോകത്തിൽ എനിക്കുണ്ടാകുന്ന സുഖഗതിയെ തടയുവാൻ നിങ്ങൾ കഴിയാത്തതു് എന്തിനാണ് ഈശ്വരം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: ഈശ്വരൻ, പരലോകം, പാവം ഇതെല്ലാം നിന്നോടു് ആരുചൊല്ലാത്തു. എടീ കൊച്ചുപെണ്ണേ സുഖവും ദുഃഖവും ദേഹത്തിനുള്ളതു്. ശരീരമാണു് മനുഷ്യനു് ഏറ്റവും പ്രധാനമായിട്ടുള്ളതു്. അതിന്റെ സുഖമൊന്നുമാത്രമേ നോക്കുവാനുള്ളൂ. സുഖത്തിനുവേണ്ടി അത്ഥം. അത്ഥവും കാമവും മിഥ്യ അല്ലെങ്കിൽ മായയാണെന്നു് കൈയിൽ കാശില്ലാത്ത പുസ്തകം എഴുത്തുകാരും കാട്ടിൽകിടക്കുന്ന കിഴുട്ടുസന്യാസിമാരും പറഞ്ഞു പരത്തിട്ടുള്ളതാണു് നീ കാര്യനടപ്പു് ആലോചിച്ചുവോക്കു്.

അംബുജം: ആരുപറഞ്ഞെന്നോ. നിങ്ങൾ കാണുന്നില്ലേ. അതാ മേലോട്ടുവോക്കണം. അരുതിഇല്ലാത്ത ആകാശം; മിന്നിത്തെളിഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്ന നക്ഷത്രങ്ങൾ. ഇവയെല്ലാം എവിടെനിന്നു് ഉളവായി. മഹാമായയുടെ തിരുമിഴികൾ അതാവയിലൂടെ ഉഴിയെ ഉറന്നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. വേണ്ടോ, എനിയ്ക്കു അരിവേണ്ടോ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: -വേണ്ടെങ്കിൽ വേണ്ടോ. മകളുടെ മുറണ്ടു ജയിക്കട്ടെ. അമ്മയുടെ വയറുകിടന്നു പൊരിയട്ടെ! മകൾക്കു പുണ്യം പുലരട്ടേ!!

അംബുജം: -എല്ലാവർക്കും ആപത്തു വന്നേക്കും. ഒരുപിടി താവലരി തരണം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: -തരാം, ഇങ്ങോട്ടുവത്ര അംബുജം: -പാപം, പാപം അമ്മയും ഞാനും മരിച്ചുകൊള്ളാം. ഈശ്വര അമ്മയ്ക്കു വിശക്കുന്നല്ലോ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: (എന്തോന്നിശ്ചയിച്ചമട്ടിൽ തചകലുക്കി അംബുജത്തിനെ നോക്കിയിട്ടു്) ആകട്ടെ (ചോകുന്നു)

അംബുജം: - (തല തെല്ലു കിളത്തി ആകാശത്തിൽ മിഴിയുറപ്പിച്ചു് തൊഴുകെയ്യുമായി) 'ആശ്രിതവത്സലേ, മഹാമായേ! അവിടുത്തെ കൊച്ചുമകളെ അവിടുന്ന് കൈവെടിയരുതേ. അവിടുന്നല്ലാതെ അടിയന് വേറെ ആലംബം ഇല്ലേ എന്റെ അമ്മയുടെ വിശപ്പു മാറിത്തരണേ!

'ശരണാഗതദിനാത്ത്പരിത്രാണപരായണേ
ആപനാത്ത്ഫരേ! ദേവി! നാരായണിനമോസ്തുതേ'

കർട്ടൻ

രംഗം ൩.

[സ്ഥലം: -അംബുജവിലാസത്തിലെ സൽക്കാരമുറി.]

ഉപകരണങ്ങൾ: - മംഗലംഗംചോലയും, അരിവട്ടിയും, പൂവയും. പാത്രങ്ങൾ: -ശങ്കരപ്പണിക്കരും കുമാരസ്താനരും. കർട്ടൻ പൊടുന്നു.]

(ശങ്കരപ്പണിക്കർ അക്ഷമനായിട്ടു് അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും നടക്കുന്നു.)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - (ആത്മഗതം) മുക്കുന്ദൻ എന്തൊക്കെയോ സംശയങ്ങൾ തോന്നിത്തുടങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു അവൻ അങ്ങനെ അടങ്ങിപ്പാകുന്ന പ്രകൃതവും അല്ല. അമ്മയുടെ മകൻ തന്നെ. പുറംതൊഴിയെ പഴയൊഴികളെ വിശ്വസിക്കുന്നു.

കുന്നവൻ. എവിടെ പോയിരിക്കുന്നുവോ എന്തോ? സംഗതികളുടെ വാസ്തവം അന്വേഷിക്കുവാൻ തന്നെയായിരിക്കും. എന്തോട് അസൂയയുള്ളവർ ധാരാളമുണ്ടുതാനും. (മരയാപടങ്ങൾ നോക്കിട്ട്) ഇവ ഇവിടെനിന്ന് മാറ്റാത്തതു് അവലംബമായിപ്പോയി. മകൾ അമ്മയെക്കാൾ വളരെ മെച്ചം തന്നെ. വഴങ്ങുന്ന മട്ടും കാണുന്നില്ല. ആ കുമാരശ്ശാറെ തിരിച്ചുകാണുന്നില്ലല്ലോ. അയാൾ പഴംകഥകളുമായി അവരുടെ അടുക്കൽ കൂടിയിരിക്കുവാനും മുക്തൻ അവളെ ഇങ്ങനെ കണ്ടാൽ—എന്നിക്കവൻ നഷ്ടമാകും. കുട്ടൻ എന്തെല്ലാതെ ആയാൽപിന്നെ വരട്ടെ! കുമാരശ്ശാര എന്തൊരമാന്തക്കാരൻ.

കുമാരശ്ശാർ:— (പ്രവേശിച്ചു് വളരെ ക്ഷീണിച്ച ഭാവത്തിൽ വട്ടി തലയിൽനിന്നിറക്കി മേശപ്പുറത്തു വെക്കുന്നു) ആവൂ! എന്റെ ദൈവമേ!

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— (അസഹ്യഭാവത്തിൽ) തന്റെ ദൈവവും താനും. നാലുനാഴികയായിട്ടും ഇവിടെവരെ എത്തിയതേ ഉള്ളോ?

കുമാരശ്ശാർ:— അവിടുന്ന് വിഷമിക്കേണ്ട. ഞാൻ മാത്രമേയുള്ളു. പടിയുൽ വന്നപ്പോൾ ദൈവം കാലുമാറിക്കളഞ്ഞു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— ഓഹോ, അങ്ങിനെയോ. എന്നാൽ ഇതുംകൂടെ ആ ദൈവത്തിന്റെ തലയിൽ താങ്ങിക്കൊടുത്തയയ്ക്കരുതായിരുന്നോ? ആ ചെണ്ണിന്റെ അടുക്കൽ കൊടുത്തിട്ടുപോരാനല്ലേ ഞാൻ തന്നോട് പറഞ്ഞതു്.

കുമാരശ്ശാർ: അതിന്നു് ആവശ്യമുള്ളതു കൊടുത്തു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— മുഴുവനും കൊടുക്കുവാനല്ലേ തന്നായതു്. പിശുക്കൻ, അംപിശുക്കൻ

കുമാരശ്ശാർ:— കൊടുത്താൽ മതിയോ, കൊള്ളുവാൻ ആളുവേണ്ട.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: ആ ചെണ്ണു വാങ്ങിയല്ലേ.

കുമാരശ്ശാർ: അതിനു വേറെ ആൾ വരണം. ആ കഞ്ഞു തിരിഞ്ഞുനോക്കിയതുപോലുമില്ല

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: താനൊരു കഴുതതന്നെ. വല്ല സൂത്രവും പറഞ്ഞു ഏൽപ്പിക്കരുതായിരുന്നോ?

കുമാരശ്ശാർ: - അവിടുന്ന് മായി ഇടപെടുമ്പോൾ ഞാൻ കഴുത തന്നെ കല്യാണിയുടെ കാര്യംകൊണ്ട് അത് എനിക്കു അനുഭവവും ആണ്.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - അതിനെന്തേടാ? നിങ്ങളുടെ ചെറുക്കൻ വേണ്ടതെല്ലാം ഞാനല്ലേ ചെയ്യുന്നത്. അതു പറഞ്ഞപ്പോൾ എടോ ഞാൻ അവളെ മിനിയായ് ഒന്നു കണ്ടു അവൾ ഇപ്പോഴും ഒരു കൊച്ചുപെണ്ണിനെപ്പോലെയിരിക്കുന്നു. ഒരു ഉടവു ഇല്ല. പരിചയഭാവം പോലും കാണിച്ചില്ല.

കുമാരശ്ശാർ: - (അല്പം ഗൗരവഭാവത്തിൽ) ഭാവം കാണിക്കുന്ന തെന്തിനും. അവൾക്കു നല്ലവണ്ണം അറിയരുതോ? പിന്നെ! എന്തിനാണ് അവളുടെ അടുക്കൽ പോയത്.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - പിന്നേങ്ങേണ്ടോ. ഏന്തും ചെയ്തില്ല

കുമാരശ്ശാർ: - ഇനി എന്തു ചെയ്യാനാണ്.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - അതൊക്കെ പണ്ട് കഴിഞ്ഞുപോയതല്ലേ?

കുമാരശ്ശാർ: - അതു അങ്ങനെയൊന്നും തീരുന്നതല്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - ആ കൊച്ചുപെണ്ണു തന്നോടു എന്തു പറഞ്ഞു. അതൊന്നു കേൾക്കട്ടെ.

കുമാരശ്ശാർ: - അതു എന്തൊന്നും പറയും. ഇവിടെപ്പറഞ്ഞതെല്ലാം ഞാൻ പറഞ്ഞു. അവിടുത്തെ പേരുകേട്ടപ്പോൾ അതു ഇതരപ്പാമ്പിനെപ്പോലെ ചീറ്റി. വട്ടിയും താങ്ങി ഓടി കക്കാളാൻ പറഞ്ഞു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - ഗുരുതരംകൊടു ചെയ്തു. അവളുടെ തള്ള ധൂമരപാരിഞ്ഞുകിടക്കുന്ന സമയത്തും.

കുമാരശ്ശാർ: - അതേ, അതല്ലേ ഞാനും പറയുന്നത്. അവിടുപോകു് ആ അമ്മയോടു തോന്നുന്ന സ്നേഹത്തിന്റെ നൂറ്റിലൊരംശം ആ കുഞ്ഞിനും അതിന്റെ തള്ളയോടില്ല. അങ്ങേയ്ക്കു് അതിന്റെ തന്തയോടൊന്നുള്ള പ്രായമില്ലേ? ഇതുവാങ്ങി കഞ്ഞിവെച്ചു കൊടുക്കരുതായിരുന്നോ? ഇതു പുകവയെടുത്തു് വിരിച്ചു കിടത്തരുതായിരുന്നോ? എത്ര സുഖമായിട്ടു് കഴിഞ്ഞിരുന്ന അമ്മയാണതു്. ദൈവമേ!

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - എടോ അവുടെ ഒരു മണി അരിപോലും ഇല്ലായ്കുന്നുവല്ലോ.

കുമാരശ്ശാർ: - അതു സത്യംതന്നെ. എന്തിനു പറയുന്നു. വിധിച്ചു തല്പാതെ കിട്ടുമോ. അവരുടെ രചയിലെഴുത്തു് പിഴച്ചു

പോയി. മേനവനദ്രേഹമാ പോയി! സൌകര്യത്തിന് അങ്ങയുടെ ഭാര്യയ്ക്കു ചതു. നാലുപേർ കാൺകെ പൂടവ കൊടുക്കാമെന്ന് അങ്ങു പറഞ്ഞപ്പോൾ എങ്കിലും ആ അമ്മയ്ക്കു സമ്മതിച്ചുകൊടുക്കുന്നോ? എന്നാൽ ഈ ദുരിതങ്ങൾ വരുമായിരുന്നോ? പോകട്ടെ! അതൊക്കെ പോകട്ടെ! കളയണം. അവർ വീണുപോയി. ഇനി എഴുന്നേൽക്കയില്ല. കളയണം. ആ വിചാരമേ കളയണം. അത് അങ്ങേയ്ക്കു വിധിച്ചുല്ല.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - തളയല്ലാതെ കിടപ്പിച്ചായോ?

കുമാരശ്ശാർ: - (ഞെട്ടി പിന്നോട്ടുമാറി ശങ്കരപ്പണിക്കരെ അടിച്ചു നോക്കി, മുഖത്തു ഭ്രഷ്ടി ഉറപ്പിക്കുന്നു) ഇപ്പോൾ ഞാനറിഞ്ഞു. അങ്ങേയ്ക്കു ഭ്രാന്തോ ആ കൊച്ചുകുഞ്ഞു്

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - നല്ല പ്രായം. എന്തൊരു ചന്തം. അമ്മയെക്കാൾ മെച്ചം. എടോ കാമത്തിനുണ്ടോ വയസ്സ്.

കുമാരശ്ശാർ: - ഇല്ലേ! ഇല്ല! അങ്ങേയ്ക്കു ഒന്നു ഇല്ല. അപ്പോൾ അങ്ങു കുമാരശ്ശാർ ഒരു ഹംസം ആക്കുകയായിരുന്നു. കൊള്ളാം നല്ല പണി. ആ കുഞ്ഞിനു എന്നേക്കുറിച്ചു എന്തു തോന്നും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - അവർക്കു എന്തു തോന്നിയാലും തനിക്കെന്തു്?

കുമാരശ്ശാർ: - എനിക്കു് ഉണ്ടുചോറിനു നന്ദിയുണ്ടു്. എന്തായാലും നന്നായി ഇപ്പോഴത്തേക്കു വേണ്ടതു ഞാൻ മറിയത്തിന്റെ കടയിൽനിന്നു വാങ്ങി കൊടുത്തു. നാളെത്തൊട്ടു മുക്കുന്ദകത്തു നോക്കിക്കൊള്ളും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - മുക്കുന്ദനോ?

കുമാരശ്ശാർ: - അതേ ഇന്നുച്ചതിരിഞ്ഞു വീട്ടിൽ വന്നിരുന്നു. അംബുജക്കുഞ്ഞിനെപ്പറ്റി എന്തെല്ലാം അറിയണം. 'എത്ര ചൊക്കുമുണ്ടു്' എത്ര വണ്ണമുണ്ടു്' മുടി എത്രവരെ കിടക്കും എന്നുവേണ്ടു ചോദ്യത്തേക്കു ചോദ്യം. വേറെ ഒന്നും സംസാരിച്ചതേ ഇല്ല. തമ്മിൽ നല്ല ഇണക്കവും ആയിരിക്കും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - തനിയ്ക്കു തലയ്ക്കു കാളമുണ്ടോ?

കുമാരശ്ശാർ: - ഇവിടെ വലിയ കുറച്ചിലായിരിക്കും അതിന്റെ അല്ലെൻ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ -

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: - അവന്റെ പഥ കഴിഞ്ഞില്ല. മുക്കുന്ദൻ വന്നിട്ടുള്ള വിവരം താൻ അവരോടു പറഞ്ഞോ.

കുമാരശ്ശാർ:—നാളെ അംബുജക്കുഞ്ഞു കാണുവാൻ പോകുന്ന കണിയുടെ പുതുമ കളയിയ്ക്കണമെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചില്ല. നിനയ്ക്കുതെയുള്ള കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്കു രസം കൂടും.

ശങ്കരപണിക്കർ:— അവളെ ഇന്നു ഞാനൊന്നു കാണട്ടെ.

കുമാരശ്ശാർ:—ആ കുഞ്ഞിനെ മുക്കുന്ദനദ്രേഹം പോയി കണ്ടാൽ മതി. അങ്ങേയ്ക്കു അതാണു നല്ലതു്. എല്ലാവരാനും ഒരു എല്ലുകയൊക്കെ വേണം. ഇരുട്ടെന്നു വിചാരിച്ചു വെളുക്കു വോളവും കക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ കുടുങ്ങും. എന്നാൽ പിന്നെ ഞാൻ പോകട്ടെ. (പോകുന്നു)

ശങ്കരപണിക്കർ:—(ഒന്നു ഉലാത്തിയിട്ടു്) എടി കൊച്ചുവെണ്ണു നിനക്കിത്ര വാശിയോ. മഹാമായയുടെ നേത്രങ്ങൾ നക്ഷത്രങ്ങളിൽകൂടെ നിന്നെ ഉറക്കുന്നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു! ഇല്ലേ അവയ്ക്കു സാക്ഷിനിൽക്കുവാനോ നിന്നെ രക്ഷിക്കുവാനോ കഴിവുണ്ടെങ്കിൽ കാണട്ടെ ഇല്ലെടി! ഇല്ല! നാളത്തെ ഉദയവും മുക്കുന്ദനം നിന്നേ കന്യകയായി കാണുകയില്ല.

കർട്ടൻ

രംഗം ൪.

[സ്ഥലം:—അംബുജവിലാസത്തിൽ കുമാരത്തിന്റെ ശയനഗൃഹം.

ഉപകരണങ്ങൾ: - 'കട്ടിൽ, മെത്ത, നിലക്കണ്ണാടി കസാലകൾ, ചെറിയമേശ, കണക്കുബുക്കൾ, മടിയ്ക്കില, വിശറി]

കർട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു.

(കുമാരം മോടിയിൽ വസ്ത്രധാരണം ചെയ്തു നിലക്കണ്ണാടിയുടെ മുന്നിൽനിന്നു് പൂക്കൾ മുഴുന്നു. കണ്ണാടിയിൽ നോക്കി സംതൃപ്തിയോടുകൂടി മന്ദമന്ദിക്കുന്നു)

കുമാരം: (ആത്മഗതം) ചന്ദ്രൻ! പുരുഷന്മാരുടെ ഭിരുതപം! പാവങ്ങൾ അമ്മനടിച്ചു നടക്കുന്നതേയുള്ളൂ. ഒരു സ്ത്രീയിൽ അവരുടെ മനം ചാഞ്ഞുപോയെങ്കിൽ അവർ കഴങ്ങി.

എന്നെ കാണുമ്പോൾ ചന്ദ്രന്റെ മുഖം വിളർന്നു. മനം പതറുന്നു. ഞാൻ എങ്ങനെയെല്ലാം പ്രേരിപ്പിച്ചാലും ഹൃദയവികാരം തുറന്നുപറയുന്നതിനു് ധൈര്യമില്ലാതെ അകന്നുനിന്നു് വിഷാദത്തോടുകൂടെ എന്നെ മിഴിമുറകൾകൊണ്ടു് ആരാധിക്കുന്നു. ചന്ദ്രനെ അങ്ങനെ കാണാൻ എന്തൊരാനന്ദം. കുരുദത്തിന്റെ ജീവിതാഹ്ലാദമായ ചന്ദ്രൻ എന്തിനു ഭയപ്പെടുന്നു. അച്ഛനെ ഭയന്നായിരിക്കും. ജ്യേഷ്ഠൻ വന്നുവല്ലോ. എന്തിന്നു് വരനെ അന്വേഷിക്കുവാൻ പോകുന്നു എന്ന് അച്ഛൻ പറകയുണ്ടായി അച്ഛൻ നിശ്ചയിക്കുന്നതിനുമുമ്പു്, അതേ കുരുദത്തിനു ചന്ദ്രൻതന്നെ അങ്ങോട്ടു കടന്നുവന്നുവെന്നു ലജ്ജ എന്തിനു്; എന്റെ ആവശ്യമല്ല. (കണ്ണാടിയിൽ ചന്ദ്രന്റെ നിഴൽകണ്ടു് ചെറുതൊന്നു തലകുനിച്ചു്) ഉപാസനാമൃത്തി എത്രവേഗത്തിൽ അവിചാരിതമായി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു. പ്രേമത്തിനു സ്ഥലകാലങ്ങളും സ്ഥിതിവ്യത്യാസങ്ങളും ഉണ്ടോ?

ചന്ദ്രൻ:- (സ്വപ്നത്തിലെന്നവണ്ണം പ്രവേശിച്ചു് കുരുദത്തിനെ നോക്കി വിഷാദമൂലമായുള്ള ഒരു ദിംബ്ബനിശ്ചയം വിടുന്നു.)

കുരുദം:- (മന്ദസ്മിതത്തോടുകൂടെ ചന്ദ്രനു് അഭിമുഖമായി തിരിഞ്ഞുനിന്നു. ചന്ദ്രനെ ആചാര്യപ്പുഡം ഒന്നുനോക്കുന്നു. ചന്ദ്രൻ അല്പം അസ്വസ്ഥനാകുന്നു) 'ഇതാത്? ചന്ദ്രനോ? എന്താ ഇന്നു വഴിതെറ്റിയോ? ഏതോ തലയ്ക്കു കാളമുണ്ടോ? ഈ അസമയത്തു് ഞാൻ തനിച്ചിരിക്കുന്ന എന്റെ ഉറക്കരയിൽ വരുവാൻ ആരുപറഞ്ഞു.'

ചന്ദ്രൻ-- (പ്രഭാസ്മിതികളോടുകൂടി) കണക്കും പണവും ഇവിടെ എന്തൊന്നും വേണ്ട.

കുരുദം എന്റെ കിടക്കമുറിയിലോ

ചന്ദ്രൻ-- തളങ്ങിലേക്കു പോകാം.

കുരുദം-- ഇവിടെ വന്നിട്ടു് ചന്ദ്രനു ശ്വാസംമുട്ടുന്നോ?

ചന്ദ്രൻ (അസ്വസ്ഥനായി ഇളകുന്നു)

കുരുദം-- അച്ഛനെവിടെ?

ചന്ദ്രൻ-- പുറത്തേക്കുപോയി. കൊച്ചുവീട്ടിലേക്കുവന്നു തോന്നുന്നു.

കുരുദം-- കൂടെ ആരുണ്ടു്? ജ്യേഷ്ഠൻ ഉണ്ടോ?

ചന്ദ്രൻ—കുറെ പിന്നിലായി അച്ഛൻ പതുക്കെ പോകുന്നുണ്ട്.
മുകുന്ദനദ്രോഹത്തിനെ കണ്ടില്ല.

കുമാരം—കുമാരശ്ശാരോ?

ചന്ദ്രൻ:—അതെ

കുമാരം:—ജ്യേഷ്ഠൻ വന്നസമയത്തു ചന്ദ്രൻ ഇവിടെ ഇല്ലായിരുന്ന
ല്ലോ. അതിരസകരമായ ഒരു കാഴ്ച ചന്ദ്രൻ നഷ്ടമായല്ലോ.
അംബുജത്തിനെ ഇവിടെ കാണാഞ്ഞിട്ട് ജ്യേഷ്ഠനുണ്ടായനി
രാശ കാണേണ്ടതുതന്നെ ആയിരുന്നു. (ദീപ്തിനിശ്ചാസം വി
ട്ട് അസുയാദ്യോതകമായ സ്വരത്തിൽ) അവൾ എത്ര ഭാ
ഗ്യവതി.

ചന്ദ്രൻ - അംബുജം ഭാഗ്യവതിയോ? കഷ്ടം!!

കുമാരം - എന്തു കഷ്ടം!! ഒരു യുവാവ് സർവ്വവും മറന്ന് അ
വളെത്തന്നെ വിചാരിക്കുന്നു, ആരാധിക്കുന്നു. ഒരു യുവതി
ക്ക് ഇതിൽ കൂടുതലായ ഒരു ഭാഗ്യമുണ്ടോ?

ചന്ദ്രൻ— എന്തോ ആർക്കറിയാം. തളത്തിലേക്കു പോകാം. കണ
ക്കനോക്കി പണം ഏറ്റെടുക്കണം.

കുമാരം— ഇവിടെ ഇരുന്നായാൽ എന്തു? (കുമാരം ഒരു കസാല
യിൽ ഇരിക്കുന്നു. ചന്ദ്രൻ കണക്കു മേശപ്പുറത്തു വയ്ക്കുന്നു;
കൈകൾ വിറയ്ക്കുന്നു) കണക്കിൽ പിശകുണ്ടോ? എന്താണു്.
കൈവിറയ്ക്കുന്നതു്?

ചന്ദ്രൻ— ‘കണക്കിൽ പിശകില്ല.’¹

കുമാരം - പിന്നെ എന്തിലാണു പിശകു്.

ചന്ദ്രൻ--- ഞാൻ ഇവിടെ വന്നതിൽ

കുമാരം— എന്റെ ശയനശേഖരത്തിൽ പ്രവേശിക്കരുതെന്നു് ച
ന്ദ്രനെ ആരെങ്കിലും വിലക്കിട്ടുണ്ടോ?

ചന്ദ്രൻ— ഇല്ല. പക്ഷേ എന്റെ മാനസ്സു പറയുന്നു.

കുമാരം— ചന്ദ്രന്റെ മാനസ്സു എന്താണു പറയുന്നതു്? ഞാൻകൂടെ
ഒന്നു കേൾക്കട്ടെ (ചന്ദ്രനെ മിഴിച്ചുനോക്കിച്ചിരിക്കുന്നു.

ചന്ദ്രൻ— പിന്നെ— (കുഴങ്ങുന്നു)

കുമാരം— ഞാൻ പറയാം. കുമാരത്തിന്റെ ചാരത്തെക്കുറും അണ
ഞ്ഞെക്കരുതെന്നു് അല്ലേ.

ചന്ദ്രൻ:—(വിഷമിച്ചു പരവശതയോടുകൂടെ) കുമാരത്തിന്റെ
മിഴികളിലേക്കു നോക്കുന്നു.

ജ. പ്രേമഗാനത്തിന്റെ പല്ലവി. (ചന്ദ്രൻ കുമാരത്തിന്റെ തലയിൽ മൂടുവായി തടവുന്നു) വരൂ, നമുക്ക് ഉഴണകഴിക്കാം. (ചോകുന്നു)

കർട്ടൻ

രംഗം ൫

സ്ഥലം --- കൊച്ചുവീടു.

ഉപകരണങ്ങൾ: -- കട്ടിൽ, പായ്, തലയിണ, കൈത്തോക്ക്.

പാത്രങ്ങൾ: -- ഉറങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ഗൌരിയമ്മ, അംബുജം, ശങ്കരപ്പണിക്കർ, കുമാരശാർ.

കർട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു

(കഴുത്തുവരെ മൂടിപ്പുതച്ചു് ഞെഴുതിരുന്ന കട്ടിലിന്മേൽ ഉറങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. അംബുജം ഗൌരിഅമ്മയുടെ മുഖത്തു വാത്സല്യത്തോടുകൂടെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

അംബുജം: -- (ആത്മഗതം) ആ കന്നി അല്പം ചെന്നപ്പോൾ അമ്മയ്ക്കു കിരാശപാസം. എത്ര ശാന്തമായിട്ടു ഉറങ്ങുന്നു. കുമാരശാർ! നിങ്ങളെ ഈശ്വരൻ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ! പണിക്കർ ഭാഗ്യയിൽ ഇങ്ങോട്ടുവരമെന്നല്ലേ കുമാരശാർ പറഞ്ഞതു്. എന്റെ സൌന്ദര്യംകൊണ്ടു് എന്തും വാങ്ങാമെന്നല്ലേ ആ ദൃഷ്ടൻ പറഞ്ഞതു്. പാവപ്പെട്ട വെണ്ണങ്ങൾക്കു് അഴകെന്നുള്ളതു് ആപൽക്കരമാണു്. ഈശ്വര! അച്ഛനു് എന്തിനാണു് അടിയൻ ഈ സൌന്ദര്യം തന്നതു്. ഞാൻ വിരൂപയായിരുന്നെങ്കിൽ എന്റെ ചാരിത്ര്യം കവരുന്നതിനു് ആരും തുടിയുമായിരുന്നില്ലല്ലോ. അമ്മ പറഞ്ഞതുപോലെ വല്ലയിടത്തേക്കും ഓടിക്കളഞ്ഞാലോ. അയ്യോ! പിന്നെ എന്തിനു് അമ്മയെ നോക്കാൻ ആരുണ്ടു്?" ആയാൾ വന്നു് വഴക്കുണ്ടാക്കുകയാണെങ്കിൽ അമ്മ എങ്ങനെ സഹിക്കും. (ഏഴുന്നേറു് അല്പം മുന്നോട്ടു് നീങ്ങി നിന്നു്) ഞാൻ എങ്ങനെ രക്ഷപ്പെടും. പരമേശ്വരീ! ഞങ്ങളെ ഈ ലോകത്തിൽനിന്നു് അവിടുന്നു് തരിച്ചുവിളിക്കണേ! ജീവിതയാത്ര മതിയായി. ഞങ്ങൾ ക്ഷീണിച്ചു്

വഴിമുട്ടി. ഇരുളടഞ്ഞ നരകക്ഷയിലേക്കു് ഞങ്ങളെ വല്ല
 ഖ്യാതകന്മാർ വലമായി തള്ളിക്കളയുന്നതിനുമുൻപു അവിടു
 ഞ്ഞ തുക്കൈകൾ ഒന്നു നീട്ടിത്തരണെ. അമ്മേ! ദേവി!
 ഒരു ആധാരവും ഇല്ലാത്ത ഈ കൊച്ചുപെണ്ണിന്റെ ചാരി
 ത്ര്യമെങ്കിലും നശിപ്പിച്ചുകളയരുതേ. അടിയനുള്ള ആലം
 ബം അവിടുത്തെ ചേവടികൾ മാത്രമാണേ. അടിയന്റെ
 മാനം അല്ല ആത്മശ്രദ്ധി. ജഗദംബികെ അടിയനെ ഇ
 പ്പോഴെങ്കിലും അവിടുന്ന് ഉപേക്ഷിക്കരുതേ! (കതകിൽ തട്ടു
 ന്ന ശബ്ദം) അതു ആ മഹാപാപിതന്നെ! ആ കുമാരശാ
 രോടു് ഇന്നു ഇവിടെ കിടക്കുവാൻ പറയേണ്ടതായ്കുന്നു.
 എത്ര കൂറുള്ള മനുഷ്യൻ. കതകു ഞ്ഞെയുന്നല്ലോ (അല്ലം
 ആലോചിച്ചിട്ടു്) നേരിടുകതന്നെ. (തലയ്ണയുടെ അടി
 യിൽനിന്നു് കൈത്തോക്കു് എടുക്കുന്നു) ‘ഈശ്വരൻ സ
 ഹായം’ മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നു. ഇടക്കർട്ടൻ വഴുന്നു.

അംബുജം:-- (കതകുതുറന്നു് പിന്നോട്ടു മാറിനിന്നിട്ടു്) “ആ
 രാണതു്.”

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:- (ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പ്രവേശിക്കുന്നു) “ഞാന
 ല്ലാതെ മററാരുമല്ല.”

അംബുജം:-- “തനിക്കു് ഇവിടെ കാഴ്ചം എന്തു്? പോകണം.”

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- “എനിയ്ക്കുള്ള കാഴ്ചം നീതന്നെ.”

അംബുജം: “ഇറങ്ങിപ്പോകാനല്ലേ പറഞ്ഞതു്.”

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:-- ഇങ്ങനെയൊക്കെ പരിഭവിച്ചാലോ. വന്ന
 കാഴ്ചം കണ്ടിട്ടു് ഞാൻ മയ്യാദയായി പൊയ്ക്കൊള്ളാമെന്നു്
 സത്യംചെയ്യുന്നു (മുന്നോട്ടൊരടിവയ്ക്കുന്നു.)

അംബുജം:-- (കോപംകലർന്നു്) വഴക്കിനു വരരുതു്. നോക്കൂ,
 (കൈത്തോക്കു് പണിക്കരുടെ നെഞ്ഞിനുമേൽക്കു് ചൂണ്ടുന്നു)
 ഇനി ഒരടി മുന്നോട്ടുവെച്ചാൽ--

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: (ഭയന്നു് കണ്ണമിഴിച്ചു ഒരടി പിന്നാഞ്ഞു്)
 എടി! എടി, അതു താഴത്തിടു്. കളിപ്പാട്ടമല്ല. കാഞ്ചി ഇള
 കിയാൽ--

അംബുജം:-- തന്റെ നെഞ്ചു പിളർക്കും. പൊയ്ക്കൊള്ളൂ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: എടി ശരതു കയ്യിൽനിന്നു കള.

അംബുജം:-- പോകു്! അതാണു നല്ലതു്. അല്ലെങ്കിൽ എന്റെ അ
 ക്ഷന്റെ ആത്മശാന്തിക്കുവേണ്ടി ഈ മകളുടെ കൈയു് പ്രതി.

കാരം ചെയ്യും. ആ തോക്കുതന്നെ തന്റെ ജീവനേയും തുലയ്ക്കും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—(വിജയരസത്തിൽ പൊട്ടിച്ചിരിക്കുന്നു) എടീ. ട്രസ്സാമത്സ്യക്കാരി! ഞാൻ പെട്ടെന്ന് ഒന്നു ഭയന്നുപോയി! കാഞ്ചി കളിപ്പിച്ചോ, കാണട്ടെ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—മുന്നോട്ട് നീങ്ങുന്നു. അംബുജം കാഞ്ചി വലിക്കുന്നു. വെടി തീരുമ്പിട്ടു. ഭയവും നൈരാശ്യവും കലർന്നു അവൾ ഉഴന്നു പുറം നോക്കുന്നു)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: എടീ പെണ്ണേ ഞാൻ അതിലെ നിറകളഞ്ഞാണ് നിന്റെ തളയുടെ കൈയ്യിൽ കൊടുത്തത്.

(ശങ്കരപ്പണിക്കർ അടുത്തുചെല്ലുന്നു)

അംബുജം:—എന്നെ തൊടരുത്. ഞാൻ ചത്തുകളയും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—എന്റെ ആവശ്യംകഴിഞ്ഞു ഇഷ്ടംപോലെ മരിച്ചോ.

അംബുജം:—നീങ്ങളുടെ കുട്ടിയെ വിചാരിച്ചെങ്കിലും എന്നെ ഭ്രാന്തിയാക്കരുത്. (അംബുജം കൈത്തണ്ടുകൾ പിണച്ച് മാറോടമന്തി പാണിതലങ്ങൾ തോളുകളുമേൽ ഉറപ്പിച്ച് നൈരാശ്യഭയാകാന്തയായി നിൽക്കുന്നു. ഒരു പച്ചചിരിയോടും കൂരമായ കാമവികാരത്തെ സഹൃദിപ്പിക്കുന്ന നോട്ടത്തോടും കൂടെ പണിക്കർ അംബുജത്തിന്റെ തോളിൽ കൈവയ്ക്കുന്നു. അംബുജം നടുങ്ങുന്നു)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—ഹാ! കൊച്ചുതുംഗാരി

അംബുജം:—അമ്മേ! അമ്മേ! (നിലവിളിക്കുന്നു കുമാരശാർ ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ പിന്നിൽകൂടെ രംഗത്തു വരുന്നു. അകത്തു നിന്നു ആത്മസഹായത്തിൽ 'മകളെ' എന്നു വളി. പണിക്കർ തെട്ടി കൈ എടുക്കുന്നു. അമ്പരക്കുന്നു. എന്റെ അമ്മേ എന്ന് ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുകൊണ്ട് അംബുജം ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ മാറത്തു കയ്യുണി പിന്നോട്ടു തള്ളുന്നു. പണിക്കർ മലർന്നുവീഴുന്നു. അംബുജം കുമാരശാരെ കാണുന്നു. അകത്തേക്കു പായുന്നു)

കുമാരശാർ:—(ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ അടുക്കൽചെന്നു) അയ്യോ! ഇതെന്തുപററി (ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ തലയ്ക്കടുത്തു ഇരിക്കുന്നു. തലതാങ്ങി കിളിത്തൂണു)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—(ശനിയൻ. ഇവിടെ താൻ എന്തിനുവന്നു?)

കുമാരശാർ:—ആവശ്യം വരിയാണെങ്കിൽ അങ്ങേ ഒന്നു താങ്ങാൻ (താങ്ങി ഇരുത്തി പുറത്തെ പൊടി തട്ടുന്നു) കഷ്ടം! കഷ്ടം! എങ്കിലും ആ കണ്ടത് അതിന്റെ തന്ത്രയാവാൻ പ്രായമുള്ള ഇദ്ദേഹത്തോടു് ഇങ്ങനെ ദയവിലാത്ത വിധത്തിൽ ചെയ്തല്ലോ (ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ തലയുടെ പിന്നിൽ പതുക്കെ തടവിനോക്കുന്നു)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—താൻ അവിടെ തപ്പുന്നതു് എന്തോന്നാ?

കുമാരശാർ:—ഇപ്പോഴല്ലോ കുമാരശാർക്കു് അങ്ങയുടെ ഭാഗ്യത്തിന്റെ കാര്യം മനസ്സിലായതു്. ഇതാ അങ്ങനെ മുഴച്ചു നിൽക്കുന്നു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—അവൻ എവിടെ പോയി.

കുമാരശാർ:—അതെവിടെ വേണമെങ്കിലും പോകട്ടെ. ഞാൻ താങ്ങിത്തരാം. ഒന്നു് എണിററുനോക്കണം.

(പണിക്കരെ താങ്ങി എഴുന്നേൽപ്പിക്കുന്നു. പണിക്കർ ഒന്നു തിരിയുകയും പിരിയുകയും ചെയ്യുന്നു.) ഇപ്പോൾ ഒരുവിധം സുഖം തോന്നുന്നുണ്ടോ?

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—ഒരു വിധം. എങ്കിലും ഇവിടെ ഒരു വേദന. (നടുവിനു തൊട്ടു കാണിക്കുന്നു) ആ തള്ളിന്റെ ശക്തി അവളെ ഞാൻ കൈയ്യോടെ—

കുമാരശാർ:—വേണ്ടാഎന്നു് കുമാരശാർ പറയുന്നേ. അതു പോയപോക്കു കണ്ടോ? ഇതു പണ്ടത്തെ കാലമല്ല. അന്നു കല്യാണിയോടുപററി. ആരുമറിയാതെ നമുക്കു് ഇവിടെനിന്നു് കടക്കാം. വരണം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—താൻ പോക. ഞാൻ—

കുമാരശാർ:—ആ കുഞ്ഞിന്റെ അടുക്കൽ അങ്ങേ ഒറ്റയ്ക്കു തള്ളിയിട്ടു് ഈ സമയത്തു ഞാൻ പോവാനോ. വല്ലവരും കേട്ടാൽ എന്തു പറയും. ദൈവം എന്തു വിചാരിക്കും. (ശങ്കരപ്പണിക്കർ മുന്നിലും കുമാരശാർ പിന്നിലുമായി നരയുന്നു. മിഡിൽകർട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു: ഗൌമി അമ്മയുടെ പാലങ്ങൾ മുൾവിൽവെച്ചു് അംബുജം നിലത്തുവെട്ടുകത്തു് നർത്തകിയായി ഇരിക്കുന്നു. ശങ്കരപ്പണിക്കരും കുമാരശാർക്കും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—(അംബുജത്തിനെ നോക്കി) എടീ! തൂ! എടീ! (തൊടിക്കുന്നു)

കുമാരശ്ശാർ:—പിന്നെ ശബ്ദമുണ്ടാക്കിയാൽ വലുതാകുമെന്നു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—(ഒന്നുതൊട്ടി) എടോ ശബ്ദമുണ്ടാക്കാതെ. - മുനോട്ട് ഒരു കാൽ ഉഴന്നു. കുമാരശ്ശാർ കൈയ്ക്ക് പിടിക്കുന്നു.

കുമാരശ്ശാർ:—(നിശ്ചയം കാണിക്കുന്ന സ്വരത്തിൽ) അങ്ങോട്ടു അടുക്കേണ്ടോ. കുഞ്ഞിന്റെ ഇരിപ്പുകണ്ടോ. അതു മുന്നാത്തു് ഒന്നു കുതിച്ചാൽ അങ്ങു് ദൂരെ തെറിച്ചുവീഴും. ഞാൻ പോയി നോക്കാം. (കുമാരശ്ശാർ അടുത്തുചെന്നു് സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി ഗൌരവത്തോടെ മൂക്കിനോക്കു് കൈപ്പടത്തിന്റെ പുറം കാണിച്ചിട്ടു് നിവർന്നിന്നു് തൊഴുന്നു) ഒരു ദീർഘനിശ്വാസം വിടുന്നു; വലിയമ്മ മരിച്ചുവല്ലോ. കുഞ്ഞും വല്ലാതെ ഇരിക്കുന്നു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—ആ പാപി ചതിച്ചോ. ഞാൻ ഒന്നു തൊട്ടുനോക്കട്ടെ.

കുമാരശ്ശാർ:—അതുണ്ടെല്ലെ തൊട്ടെന്നതു് കൊള്ളാമോ? ഞാൻതന്നെ നോക്കാം. (പുറത്തുപോയിച്ചെന്നു. മരിച്ചു. തീർച്ച. കുഞ്ഞിന്റെ ദേഹത്തിൽ ഒരു ചെറിയ വായുസഞ്ചാരം ഉണ്ടു്. അങ്ങു് വീട്ടിൽ പോകുന്നു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—അതു നന്നായി. (പ്രകാശം) എടോ ഇവരെ കുഴിച്ചിട്ടുകഴിഞ്ഞാൽ കൊച്ചിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോക. അംബുജം! ഒന്നുനോക്കിയാൽ അവർ ചത്തതു നന്നായി. നിന്റെ ഭാരം തീർന്നല്ലോ. ഇനി എനിക്കും നിന്നെന്നമാത്രം നോക്കിയാൽ മതിയല്ലോ. കുമാരശ്ശാറെ പേരുതുപോലെ കൈ ചെയ്യു. വായുരീയുംമരണം വീട്ടിൽനിന്നു് എടുത്തു കൊള്ളു. പോകുന്നു.

കുമാരശ്ശാർ:—(ദീർഘനിശ്വാസംവിട്ടു് ആത്മഗതം) ഇന്നത്തേടം ഇങ്ങനെയും കഴിഞ്ഞു. നാളത്തെ കാര്യം. അതിന്നു് നിവൃത്തിയുണ്ടു്. (പണിക്കർപോയ വഴിനോക്കി) കല്യാണിയുടേയും എന്റെയും കരളു് വെന്തുനീറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതേയുള്ളു വരട്ടെ! ഞാനും ഇതെല്ലാം ഒന്നു ചിതത്തുനോക്കട്ടെ. ഈ കുഞ്ഞിനോട്ടു് ഞാൻ എന്തു സമാധാനം പറയും? (അടുത്തുചെന്നു്) അവൻ പോയി. അംബുജക്കുഞ്ഞേ! കുമാരശ്ശാർ രാണു്.

അംബുജം:—(തല കിളത്തി കുമാരശ്ലാഘര നോക്കിട്ട്) എന്റെ കുമാരശ്ലാഘര! (കരയുന്നു)

കുമാരശ്ലാഘർ: നാലുപേരെ വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരാൻ അങ്ങേതിലെ ചെറുക്കനെ ഒന്നു പറഞ്ഞുയിച്ചിട്ട്, കുമാരശ്ലാഘര തിരിച്ചു വരാം. (അത്മഗതം) കുറച്ചു കരയട്ടെ! അപ്പോൾ മനസ്സിലെ ദുഃഖത്തിന്റെ ഭാരം ഒട്ടു കുറയും. (പോകുന്നു)

അംബുജം: (പതുക്കെ തല കിളത്തി എഴുന്നേറ്റിരുന്നു ഗൌരി അമ്മയുടെ മൂലാവിൽ ഓമനിച്ചു തലോടുന്നു) (അത്മഗതം) അമ്മേ! എന്നെക്കൂടെ കൊണ്ടുപോകാഞ്ഞതെന്ത്? ഞാൻ ഇത്ര പാപിയോ! എന്നെ തനിച്ചാക്കിട്ട് അമ്മ പൊയ്ക്കളഞ്ഞല്ലോ! അമ്മയുടെ കൊച്ചുമകൾ ഇനി എന്തുചെയ്യും. എവിടെയെങ്കിലും ഓടിക്കൊണ്ടുപോകാൻ അമ്മ പറഞ്ഞതു കേൾക്കാഞ്ഞല്ലേ അവൻ എന്റെ തോളിൽ തൊടുന്നതിനിടയായത്. അമ്മേ! പ്രാണനാശിഞ്ഞ ഈ ശരീരത്തെപ്പോലും വിട്ടുപോകുന്നതിന് എനിക്കു മനസ്സുവരുന്നില്ല. (കുമാരശ്ലാഘർ പ്രവേശിക്കുന്നു.) കുമാരശ്ലാഘരുടെ മുഖത്തു നോക്കി, കുമാരശ്ലാഘര! (കരയുന്നു)

കുമാരശ്ലാഘർ:— (അടുത്തുചെന്നു) കുഞ്ഞേ കരയരുതേ. കണ്ണീരു വിണാൽ പിതൃക്കൾക്കു മൃതികിട്ടുകയില്ലെന്നാണ് പറയുന്നതു്. കുഞ്ഞിന് പഠിത്തവും കൈ ഉണ്ടല്ലോ. കുഞ്ഞു് ഒന്നും പേടിക്കേണ്ട വെളുപ്പാൻകാലം ആകുമ്പോഴേക്കും എല്ലാം വേണ്ടതുപോലെ കുമാരശ്ലാഘര ചെയ്യിക്കാം. കുമാരശ്ലാഘർ ഈ വാതുക്കൽതന്നെ കിടക്കാം. കുഞ്ഞും ഒന്നു കിടന്നാട്ടെ. (മാറി സൈഡുകൂട്ടന്റെ അരികിലായി കിടക്കുന്നു.)

അംബുജം:—(അത്മഗതം) അമ്മേ! അമ്മ ഇപ്പോൾ ഈശ്വരന്റെ തിരുമുമ്പിൽ ആണല്ലോ. ഈ മകൾ എന്തെങ്കിലും അപരാധം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതു പൊറുക്കുന്നതിനു് അമ്മ ഈശ്വരനോടു് അപേക്ഷിക്കണം! എന്നെ രക്ഷിക്കുന്നതിനു് അമ്മ ഔഗുണ്ടിശ്വരനോടു പ്രാർത്ഥിക്കണം! ആവലാതി പറയണം. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിലിയും. ഞാൻ എത്രതന്നെ കരളുകി കേണിരുന്നിട്ടും അദ്ദേഹം കണ്ണു തുറക്കുന്നില്ല അമ്മയുടെ ആത്മാവിനോടല്ലാതെ ഞാൻ ആരോടു സങ്കടം പറയും. അമ്മേ! അമ്മേ! അഗതിയായിത്തീർന്ന ഈ

കൊച്ചുചകരുകൾക്കുവേണ്ടി അമ്മ പ്രാർത്ഥിക്കണം. (തൊഴുന്നു) പെട്ടെന്നു കണ്ണു തുറന്നു ഇനി ഇവിടെ നിന്നാൽ— കുമാരസ്തോത്രം എല്ലാം ഏറ്റുപോയില്ലോ? (പതുക്കെ എഴുന്നേറ്റു കുമാരസ്തോത്രം കിടക്കുന്നയിടത്തുചെന്നു നോക്കുന്നു) നല്ല ഉറക്കം. നിങ്ങൾക്കു് ദൈവാനുഗ്രഹം ഉണ്ടാകട്ടെ! (കട്ടിലിന്റെ കാൽക്കൽ തൊഴുകെയുമായി നിൽക്കുന്നു) അമ്മേ! ഞാൻ പൊയ്ക്കൊള്ളട്ടേയോ? അമ്മേ! എനിക്കു് യാത്രാനുവാദം തരണം. എന്നെ നോക്കിക്കൊള്ളണം അമ്മേ! (ഗൌരീഅമ്മയുടെ പാദങ്ങൾതൊട്ടു നെറുകയിൽ വയ്ക്കുന്നു. വാസല്യത്തോടു ഫാലത്തിൽ ഒരു മുറ്റപ്പംബനം ചെയ്യുന്നു. അല്പനേരം മുഖത്തു നോക്കുന്നു. അരുമയോടുകൂടെ മുണ്ടിട്ടു മുഖം മുടുന്നു) (മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നു; ഇടകർട്ടൻ വീഴുന്നു) എങ്ങോട്ടു പോകുന്നു? (കുമാരസ്തോത്രം കിടക്കുന്ന സ്ഥലത്തു ചെന്നു ഒന്നുകൂടെ നോക്കുന്നു. തിരിയെ വരുമ്പോൾ കാലിൽ ഏന്തോ തടയുന്നതിനെ എടുക്കുന്നു. (കൈത്തോക്കു്) അമ്മതന്നെ അന്തിമസമ്മാനം. (ചുംബിക്കുന്നു) (നാലുവശവും നോക്കി) ഇരുനൂറ്റാണ്ടു രാത്രി ഞാൻ എങ്ങോട്ടു പോകാം. (മേല്ലോട്ടു മിഴികൾ ഉയർത്തി) ഗേൽജനനി! അഴലാഴിയിലെ വൻതിരമാലകളുടെ നടുവിൽ, ഒരു ചെറിയ നങ്കൂരത്തിന്റെ സഹായംകൊണ്ടുമാത്രം അടിപെടാതെ ആടി ഉലഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന ചെറുതോണി, ഇതാ ആശ്രയം അററു നട്ടംകറങ്ങി ഒരു ലക്ഷ്യവും ഇല്ലാതെ മുന്നോട്ടു ഒഴുകുവാൻ തുടങ്ങുന്നു. അവിടുത്തെ കരുണാകടാക്ഷകിരണങ്ങൾ അതിനെ തൃപ്താദങ്ങളിലേക്കു വഴികാണിക്കണെ അംബികെ! (തൊഴുന്നു തൊഴുതുകൊണ്ടു പതുക്കെ മറയുന്നു.)

കർട്ടൻ

രംഗം ൩.

[സ്ഥലം— കൊച്ചുവീട്ടിന്റെ മുൻവശം.
 ഉപകരണങ്ങൾ—കട്ടിൽ, പായ്, തലയിണ, ഒരു ചാക്കുകെട്ടു്.
 പാത്രങ്ങൾ—മുകുന്ദൻ, കുമാരസ്തോത്രം, ശങ്കരപ്പണിക്കർ ചുമട്ടു കാമൻ.]

മുക്തൻ:— (സൗൽസുകൃത്തോടുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു) എത്ര മനോഹരമായ സുപ്രഭാതം. ഇരുളിൽ മുഴുകിയിരുന്ന ഉഴിദേവികുതിരവന്റെ ഉദയംകാണാൻ കുളിർകോരിയിട്ടു കിട്ടുഹലയായി കാത്തുനിൽക്കുന്നു. എന്റെ ജീവിതദശയിലെ ഏറ്റവും സുന്ദരമായ സുദിനത്തെ സ്വാഗതംചെയ്യുന്ന പുലർകാലം. ശൈശവംമുതൽക്കു ഞാൻ എന്റെ ഹൃദയവേദിയിൽ ഗുഡമായി പ്രതിഷ്ഠിച്ച ആരാധിച്ചവരുന്ന ആ ലാവണ്യദേവിയേയും ആ ദേവിക്കു ജനനംനൽകിയ മഹാമനസ്വിനിയേയും വീക്ഷിച്ചു എന്റെ നയനങ്ങൾ സാഹചര്യം നേടുവാൻ പോകുന്നു. (ഒരു ചെറിയ സന്താപമരായ പരക്കുന്നു) നിശാദേവി ഭൂമിയുടെമേൽ പുരട്ടിയ തമസ്സിനെ ആ ദേവിതന്നെ പിറവിക്കൊടുത്ത പകലോൻ പാടെ തുടച്ചുകളയുന്നതുപോലെ എന്റെ അച്ഛൻ അവർക്കുവരുത്തിയ സങ്കടങ്ങളെ ഞാൻ നിശ്ശേഷം നശിപ്പിച്ചുകളയും. അന്നഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞ സന്താപത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സ്മരണയിൽനിന്നു ചിലപ്പോൾ അംബുജത്തിന്റെ മിഴികളിൽ പൊടിയുവാൻ മുതിരുന്ന ബാഷ്പാങ്കുരങ്ങളെ ഞാൻ മൂടുചുംബനങ്ങൾകൊണ്ടു അമർത്തിക്കളയും. അവർ ആനന്ദമന്ദസ്മൃതം അണിയും. രോഗിണിയായ വന്ദ്യമാതാവിനെ ഞങ്ങൾ ദിവ്യഗാനങ്ങൾ പാടി സമാശ്വസിപ്പിക്കും. ആനന്ദിപ്പിക്കും. അച്ഛന്റെ ഹൃദയത്തെ ഞങ്ങൾ സ്നേഹാഗ്നിയിൽ സ്മൃതംചെയ്തു പരിശുദ്ധമാക്കി എടുക്കും. (വാതുക്കൽ നോക്കിയിട്ടു) ആരും ഉണർന്നിട്ടുള്ളതായി തോന്നുന്നില്ല. (കതകിൽ രട്ടിയിട്ടു) അംബുജം! അംബുജം! (ചെവി കൊടുക്കുന്നു) ക്ഷീണംകൊണ്ടു തളൻ ഉറങ്ങുകയായിരിക്കണം. ഇത്ര വളരെ സങ്കടങ്ങൾ സഹിക്കുന്നതിനു ആ ഇളംപുവിനു കരുത്തുണ്ടായിരിക്കുമോ? വലിയമ്മച്ചീ! വലിയമ്മച്ചീ! കതകു തുറക്കാൻ പറഞ്ഞേ; മുക്തനാണം. (കതകിനു ചെറുതായി തളുന്നു) കതകു തഴുതിട്ടില്ലല്ലോ (വലതുവശത്തേക്കു മറയുന്നു. ഇടക്കർട്ടൻ പൊങ്ങുന്നു. വീണ്ടും പ്രവേശിച്ചു എങ്ങും നോക്കിയിട്ടു) അംബുജത്തിനെ ഇവിടെയെങ്ങും കാണുന്നില്ലല്ലോ. പുറത്തേക്കു ഇറങ്ങിയതായിരിക്കും. (കട്ടിലിനടുത്തുചെന്നു ഗൗരിഅമ്മയുടെ മുഖത്തുനിന്നു മുണ്ടുമാറ്റിയിട്ടു) ദൈവമേ എത്ര ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു. ഐശ്വര്യപ്രഭാവത്തിന്റെ വിളനില

മായിരുന്നവരും 'രാഗംകൊണ്ടു' എത്ര വികൃതമായിരിക്കുന്നു. (ചെയടക്കി)വലിയമ്മച്ചി! ഉണന്നേ; കഷ്ടതകൾഎല്ലാം വീങ്ങി. ഇതാ! അമ്മച്ചിയുടെ മുക്കുനൻ—കുട്ടൻ—വന്നിരിക്കുന്നു. (കുനിഞ്ഞു ഗൌരീഅമ്മയുടെ ദേഹത്തിൽതൊടുന്നു. തെട്ടിമാറിനിൽക്കുന്നു) ഹാ! ഇതുകാണാനോ ഞാൻ കാടിവന്നതു. (ആവേശത്തോടെ കട്ടിലിൽ ഇരുന്നു തടവിക്കൊണ്ടു) വലിയമ്മച്ചി! ഞാനാണു, മുക്കുനനാണു! ഒന്നു കണ്ണുതുറന്നേ, വലിയമ്മച്ചിയുടെ സ്വന്തംമുക്കുനൻ—കുട്ടൻ; കുട്ടനെ ഒന്നുനോക്കിയെ! ഒരു വാക്കു പറഞ്ഞേ! ഈശ്വര! അവിടുന്ന് ഇതുകൊണ്ടോ! (എഴുന്നേറ്റു അങ്ങും ഇങ്ങും നോക്കിട്ടു) അംബുജം! അംബുജം! നീയും അന്ത്യകാലത്തു മാതാവിനെ ഉപേക്ഷിച്ചുവോ? (വീർചലനിശ്വാസംവിടുന്നു) ഞാനാണു' പാപി. ഇന്നലെത്തന്നെ ഞാൻ വന്നിരുന്നു എങ്കിൽ ഇല്ല, കാലപ്രവാഹം ആർക്കുവേണ്ടിയും കാത്തുനിൽക്കുന്നില്ല. ഇളവും തടവുകൂടാതെ അതു മുന്നോട്ടു പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ചെച്ചുണ്ടുസമയത്തു ചെയ്യാതെപോകുന്ന കർത്തവ്യങ്ങൾ ട്രഷ്ടകൃതങ്ങളായി പരിണമിക്കുന്നു. എന്നിങ്ങുവന്ന ധർമ്മചിലോപം—(മുട്ടുകാരൻ സാമാന്യമായി പ്രവേശിക്കുന്നു) നിവേദ്യത്തിനു ഒരുക്കിയതു ശവദാഹത്തിനു. (പ്രകാശം) മുററത്തുവച്ചേക്കു, അംബുജം!

കുമാരശ്ശാർ:—(പ്രവേശിച്ചു മുക്കുനനെകണ്ടു ആശ്ചര്യത്തോടുകൂടെ) അംബുജംകേന്തേ!

മുക്കുനൻ: ഇവിടെയെങ്ങും കാണുന്നില്ലല്ലോ?

കുമാരശ്ശാർ:—ഇവിടെഉണ്ടായിരുന്നല്ലോ? ആളുകളെവിളിച്ചുകൊണ്ടുവന്നതിനുശേഷം കുഞ്ഞിനെ ഉണർത്തിയാൽ മതിയെന്നു വിചാരിച്ചു ഞാൻ വളരെ വെളുപ്പിനു പുറത്തേക്കുപോയി അയ്യോ! ചതിച്ചുകളഞ്ഞോ പാപി!—(സ്തബ്ധനായി നിൽക്കുന്നു)

മുക്കുനൻ: (വെമ്പലോടുകൂടെ അടുത്തുചെന്നു തോളിൽ കൈവച്ചിട്ടു) ആരു എന്തുചതി പറയു—പറയു

കുമാരശ്ശാർ:—(മുക്കുനനെറ മുഖത്തുനോക്കി)—അ - പിന്നെ—അയ്യോ!—

മുക്കുനൻ:—(ഉൽക്കണ്ഠയോടെ) കുമാരശ്ശാർ പറയു—

കുമാരശ്ശാർ:—(വിഷമിച്ചു) അവിടുത്തെ—

മുക്തൻ:—(ഞെട്ടി പിന്നോട്ടുമാറി) അച്ഛനോ?

കുമാരസ്തോർ:—അതെ.

മുക്തൻ:—പറയൂ മുഴുവൻ പറയൂ—

കുമാരസ്തോർ:—ഇന്നലെ രാത്രി.

മുക്തൻ:—എങ്ങോ പറയൂ---എന്തുതന്നെത്തായാലും പറയൂ.

കുമാരസ്തോർ: ഇവിടെവന്നു. സംശയംതോന്നി ഞാൻ പുറകേവന്നു. കുഞ്ഞിനെ പിടിച്ചപ്പോൾ കുഞ്ഞു്, അമ്മേ! എന്നു വിളിച്ചുകരഞ്ഞു. ഞാൻ അകത്തുചുറ്റി ഉള്ളിൽനിന്നു് വലിയമ്മ ഭീനസ്വപരത്തിൽ മകളെഎന്നു നിലവിളിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിനെ തള്ളിമാറി കുഞ്ഞു് അകത്തേക്കു ഓടി. ശവം മറവു ചെയ്തിട്ടു് അതിനെ കൊണ്ടുചെയ്യാൻപറഞ്ഞു് പണിക്കർ പോയി. കുമാരസ്തോർ ഒന്നു കണ്ണടച്ചുപോയി.

മുക്തൻ:—(ഓജസ്സുറു്) കുമാരസ്തോരെ അവരെക്കൊണ്ടു് അവദഹത്തിനു് വേണ്ടതെല്ലാം ഒരുക്കിക്കൂ. (മുക്തന്റെ മിഴികൾ വിവൃതങ്ങളായി നിഷ്പ്രഭങ്ങളാകുന്നു. കുമാരസ്തോർ പോകുന്നു.) അച്ഛൻ! അച്ഛൻ! എന്റെ ജനനത്തിനു ഹേതുളതനായ അച്ഛൻ! പാവനാത്മാവായ എന്റെ ജനനിയുടെ നാമനായിരുന്ന അച്ഛൻ! ഏന്റെ ഭക്ത്യാഭരണമസ്തോരങ്ങൾക്കു പാരമായ അച്ഛൻ! മാതൃതുല്യമായ മഹാമന്ദസപിനി; പങ്കുപുരളാത്ത കൊച്ചുകുമാരി എന്റെ പിതാവുചെയ്ത പെരും പ:ഴകൾ!ങ്ങൾ പൊരുകൊന്ന! എന്റെ കരളിൽകത്തിക്കാളുന്ന സന്താപചെന്തിയിൽ അച്ഛന്റെ കര:ഷങ്ങൾ ഭസ്മമായിത്തീരണം!

(അണിയറയിൽ) മാവുമുറുക്കാൻ ശ്രമപറഞ്ഞു? കുഴിച്ചുടുപ്പിയ്ക്കാൻ മതി. എന്നുള്ള പണിക്കരുടെ ശബ്ദം.

മുക്തൻ:—ശബ്ദംവന്നവഴിക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടു്) ഭ്രമസ്വപരത്തിൽ ഞാൻ പറഞ്ഞു.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ: പ്രവേശിക്കുന്നു. മുക്തനെകണ്ടു വല്ലാതെ ആകുന്നു. ചെട്ടനം വല്ലായ്മ മറക്കുന്നു) മുക്തനോ? നിന്നെ ഒന്നു കാണുവാൻ അവർക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. കഷ്ടമായിപ്പോയി.

മുക്തൻ: (അസഹ്യഭാവത്തിൽ) അതേ! എനിയ്ക്കു ഭാഗ്യമുണ്ടായില്ല. അച്ഛൻമൃകം! അംബുജം എവിടെ?

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—ഞാൻ ഏങ്ങനെ അറിയും ഇവിടെ ഇല്ലേ?

മുകുന്ദൻ:—അച്ഛൻ മറയ്ക്കുവാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടോ. ഇന്നലെരാത്രി നടന്നതെല്ലാം ഞാൻ അറിഞ്ഞു. അംബുജം എവിടെ? അംബുജത്തിനെ അച്ഛൻ എന്തുചെയ്തു?

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—(ഒന്നുപരക്കി മുകുന്ദന്റെ മുഖത്തു നോക്കുന്നു) ഞാൻ പോയപ്പോൾ ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. പീടാനു ഞാൻ അവളെ കണ്ടിട്ടില്ല.

മുകുന്ദൻ:— ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ മുഖത്തു സൂക്ഷിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടു് ഈ പറയുന്നതു സത്യമാണോ?

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— സത്യംതന്നെ.

മുകുന്ദൻ: അതു വലിയ ഭാഗ്യമായി. ആ പെൺകുട്ടിയുടെ ചാരിത്ര്യം രക്ഷപ്പെട്ടല്ലോ.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—ഇതെന്തൊരു ഭ്രാന്തു്; നീ എന്തെല്ലാം പറയുന്നു

മുകുന്ദൻ:—ഭ്രാന്തു് ആക്കാണെന്നാണു് സംശയം. അച്ഛൻ അങ്ങു് വീട്ടിൽ പോകണം. ഇപ്പോൾ എന്നോടു് സംഭാഷണം ചെയ്യുന്നതിനു് അച്ഛൻ ഒരുമ്പെടരുതു്. എന്റെ മനസ്സു് സന്താപംകൊണ്ടു് പതറുന്നു. എന്റെ നാവിൽനിന്നു് വല്ല വീൺവാക്കും വീണുപോയാൽ എനിക്കു ഗുരുതപദോഷം വന്നുപോകും. അതിനു് ഇടയാക്കരുതു്.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—നിനക്കു ഇത്രവളരെ സങ്കടത്തിനും പിടപ്പിനും ഇവിടെ എന്തുണ്ടായി?

മുകുന്ദൻ:—ചുരികിപ്പറഞ്ഞാൽ അതിനുള്ളകാരണം അച്ഛൻതന്നെ. പിതാവും പുത്രനും തമ്മിൽ പറയാൻകൊള്ളരുതാത്ത വിഷയങ്ങളിലുള്ള അച്ഛന്റെ പാപാരജ്ഞം. അച്ഛാ! അച്ഛൻ ഇവിടെനിന്നു് പോയെ, അല്ലെങ്കിൽ വലുതായിയുടെ ആത്മാവു് പ്രതീകരണത്തിനു് മുറവിളികൂട്ടും അവരുടെ ജഡശരീരം പോലും അഭിശംകൊണ്ടു് വിറയ്ക്കും.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—നീ എന്തുചെയ്യുവാൻ പോകുന്നു.

മുകുന്ദൻ: വലിയമ്മച്ചിയുടെ സംസ്കാരം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:—നീയോ!

മുകുന്ദൻ:— അതെ പെറ്റമ്മയുടെ ശേഷക്രിയകൾ ചെയ്യുന്നതിനു് അച്ഛൻ എനിക്കു് അവസരംതന്നില്ല. വലുതായിയെ അന്ത്യകാലത്തു ജീവനോടെ ഒരുനോക്കു കാണുന്നതിനുപോലും എന്നെ അച്ഛൻ മനപ്പൂർവ്വം സമ്മതിച്ചില്ല. ആ അമ്മയ്ക്കു ആൺ

കൂട്ടി ഇല്ലല്ലോ. ഇനി വേണ്ടതു ഞാൻ ചെയ്യും അച്ഛന്റെ പാപം അത്രയുമെങ്കിലുശമിക്കട്ടെ. ആ അമ്മയുടെ ആത്മാവിനു നിത്യശാന്തി കൈവരട്ടെ! (അന്യോന്യം വീക്ഷിക്കുന്നു. പണിക്കരുടെ ഭൃഷ്ടികൾ നിലംപതിക്കുന്നു. പണിക്കർ തിരിഞ്ഞുപോകുന്നു. മുക്കുന്ദൻ അങ്ങോട്ടു നോക്കിട്ട് ഒരു ദീർഘനിശ്വാസം വിടുന്നു.)

കർട്ടൻ

രംഗം 6.

സ്രവലം അംബുജവിലാസത്തിലെ ഉദ്യാനം.

ഉപകരണങ്ങൾ - പുച്ചട്ടികൾ, കസാലകൾ

പാത്രങ്ങൾ കുമുദം, മുക്കുന്ദൻ, ചന്ദ്രൻ.]

കുമുദം (ഉൽസുകങ്ങളായ മുഴുവീക്ഷണങ്ങളോടുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു.) ചന്ദ്രൻ ഏന്താണിത്ര വൈകുന്നത്. നേരത്തേ വരാമെന്നു പറഞ്ഞിരുന്നുവല്ലോ അടുത്തിരുന്നു വെറുതേ വല്ലതുമൊക്കെ പറയുന്നതു കേൾക്കാൻതന്നെ എന്തൊരു സന്തോഷം. അങ്ങിനെ ഇരിക്കുമ്പോൾ അകാരണമായി ഒരു വിഷാദപ്ലയം കരളിലൂടെ പാഞ്ഞു മറയുന്നു. ഒരു വ്യാകുലഭാവം ചിലപ്പോൾ ചന്ദ്രനിലും കാണുന്നുണ്ട്. നമ്മു സല്ലാപവേളകകളിൽ പൊടുന്നനെ ഇരുട്ടടഞ്ഞ ഒരു വൈതരണി ഞങ്ങളുടെ ഇടയിൽകൂടെ ഒഴുകുന്നതുപോലെയുള്ള ഒരു അനുഭവം. ഞങ്ങൾ അതിന്റെ മറകരകളിൽ അന്യോന്യം കൈകൾ നീട്ടിനില്ക്കുന്ന നിഴലുകളാണെന്നു ഒരു നിനപ്പു്. അതിസ്നേഹത്തിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന ആപത്ഭയമായിരിക്കാം. അച്ഛനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയത്തിൽനിന്നു് ഉളവാകുന്നതുമാവാം. ചന്ദ്രാന കാണുന്നില്ലല്ലോ - അതാ (ഉത്സാഹത്തോടുകൂടെ എഴുന്നേൽക്കുന്നു. മുക്കുന്ദൻ ദ്വാനവദനനായി പ്രവേശിക്കുന്നു. കുമുദം ഒന്നു മങ്ങുന്നു. ഭാവപ്പകുച്ച് മുക്കുന്ദന്റെ മിഴികളിൽ പെടുന്നു)

മുക്കുന്ദൻ: നീ ആടരയോ കാത്തിരിയ്ക്കുകയായിരുന്നു എന്ന് തോന്നുന്നല്ലോ?

കുമാരൻ:—(പതുക്കെ) ജ്യേഷ്ഠാ പിന്നെ അംബുജം എവിടെപ്പോയി മറഞ്ഞു. അമ്മയുടെ കാലശേഷം തിരുവനന്തപുരത്തു പോകണമെന്നായിരുന്നു അവളുടെ ഉദ്ദേശമെന്നല്ലേ കുമാരശ്ലാഘർ പറഞ്ഞതു്. അയാൾ നമ്മെ വഴിതെറ്റിക്കാൻ പറയുമോ?

മുക്തൻ:—അയാൾ എന്നോടു് അങ്ങനെ ചെയ്യില്ല തിരുവനന്തപുരത്തെങ്ങും ഇല്ല. വീടുതോറും ഞാൻ തിരഞ്ഞു. ആ പുസ്തകം കൊഴിഞ്ഞു വീണ്ടുപോയി എന്നാണു് കുമാരശ്ലാഘരുടെ സംശയം. കഷ്ടം! ആ മനോഹരകുസുമം?

കുമാരൻ:— ജ്യേഷ്ഠാ! അന്നത്തെ എന്റെ അറിവില്ലായ്മ ക്ഷമിക്കണം. ജ്യേഷ്ഠന്റെ സന്യാപത്തിലും അംബുജത്തിന്റെ അവസ്ഥയിലും ഇന്നു ഞാൻ ഉള്ളഴിഞ്ഞു സഹതപിക്കുന്നു. ജ്യേഷ്ഠാ! അതു മറന്നുകളയാൻ ശ്രമിക്കണം.

മുക്തൻ:—(കുമാരനെ വാത്സല്യത്തോടെ നോക്കുന്നു) കുഞ്ഞേ! നിനക്കു് എന്തറിയാം? എന്റെ കുട്ടിക്കാലത്തുതൊട്ടു് എന്റെ ഹൃദയാന്തത്തിൽ ആരുമറിയാതെ നട്ടുവളർത്തിപ്പോന്നിരുന്ന ജീവിതാശാവല്ലഭി വേദോടുകൂടെ അറക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആ മുറിവിൽനിന്നു് മുട്ടിച്ചെഞ്ചോര ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. മറക്കുന്നതെങ്ങിനെ?

കുമാരൻ:— (സ്വപ്നത്തിൽ എന്നവണ്ണം) ക്രലംകത്തി പായുന്ന പുഴയൊഴുക്കിന്റെ ശക്തികൊണ്ടു് വന്ദരങ്ങൾ പോലും ചിലപ്പോൾ വേരിളകി മുഴലിയിൽ മറിഞ്ഞു് എവിടെന്നറിയാതെ വണ്ണം താണുപോകുന്നു അമേയമായ ജീവിതപ്രവാഹത്തിലെ അറുംമുഴലിയിൽപെട്ടു മുങ്ങിയടിഞ്ഞുപോകുന്നവരുണ്ടോ വീണ്ടും നികന്നുവരുന്നു. (ശബ്ദം ഇടം) അംബുജം! ഞാൻ എത്ര നിർദ്ദയമായി പെരുമാറി. ഞാൻ ധനക്കുതുണയായി നിന്നിരുന്നു. എങ്കിൽ ഈ ഭൂമിത്തങ്ങൾ ഒന്നും— (അലർച്ചയിൽ വിരമിക്കുന്നു)

മുക്തൻ:— കുഞ്ഞേ! കുമാരൻ! നീ അന്നേത്തതിൽനിന്നു് എത്രയോ വ്യത്യംപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

കുമാരൻ:— അതെ ജ്യേഷ്ഠാ! മോഹങ്ങളും ആശകളും അവയെത്തുടൻതള്ളി നെന്ദാശ്യാങ്ങളും വിഷാദങ്ങളും നിറഞ്ഞതാണു് മനുഷ്യജീവിതം എന്നു ഞാൻ ഇന്നു് അറിയുന്നു.

മുകുന്ദൻ: - (സംശയത്തോടുകൂടെ) കുഞ്ഞിന്റെ ജീവിതഗതിക്കും അച്ഛൻ വിലങ്ങനെ കയറിനിൽക്കുമോ?

കുമാരം:—അച്ഛൻ എനിക്കൊരു വിവാഹം ആലോചിക്കാൻ പോകുന്നു.

മുകുന്ദൻ: അതെ. വലിയമനസ്സുളള അനുജൻ തിരുമേനിയുടെ മകൻ ദിവാകരൻ. പെരുമ്പാവൂരാണ് വിട്ട്. ഒരമ്മയ്ക്കു ഒരു മകൻ. സമ്പന്നൻ. സുന്ദരൻ. ദിവാകരന്റെ കൂടെയാണ് ഞാൻ കഴിഞ്ഞ മൂന്നുമാസം തിരുവനന്തപുരത്തു താമസിച്ചത്. സാധിക്കുമെങ്കിൽ നല്ല ബന്ധം. നിന്റെ ഭാവിനന്മയ്ക്ക്—

കുമാരം ജ്യേഷ്ഠ! പക്ഷേ—(അഭയാർത്ഥത്തിൽ വിരമിച്ചു തല കുനിക്കുന്നു.)

മുകുന്ദൻ:—(അടുത്തുനിന്നു് കുമാരത്തിന്റെ നാദകയൽ തടവുന്നു) കുഞ്ഞേ! അനുജത്തി!

കുമാരം: - (തല ഉയർത്താതെ) എന്താ.

മുകുന്ദൻ: പറയാൻതന്നെ മനസ്സിലായി നിന്റെ മനസ്സു്—

കുമാരം:—(അല്പം ലജ്ജയോടുകൂടെ) ചന്ദ്രൻ എന്നേയും സ്നേഹിക്കുന്നു.

മുകുന്ദൻ: കുറച്ചു മാറിനിന്നു് (അശങ്കയോടുകൂടെ) ചന്ദ്രനോ? കുഞ്ഞേ?

(അഭയാർത്ഥത്തിൽ വിരമിച്ചു് വിചാരത്തിൽ മുഴുകുന്നു. കുമാരം മുകുന്ദന്റെ മുഖത്തു നോക്കുന്നു. ഇരുവരുടേയും നയനങ്ങൾ സന്ദർശിക്കുന്നു)

കുമാരം:—ജ്യേഷ്ഠ!

മുകുന്ദൻ:—പക്ഷേ അച്ഛൻ ഇതിന്നു് സമ്മതിക്കുമോ.

കുമാരം:—ഞങ്ങൾ അന്യോന്യം സ്നേഹിക്കുന്നു.

മുകുന്ദൻ: കുഞ്ഞേ! ഞാൻ തടസ്സം പറയുകയാണെന്നു് വിചാരിക്കരുതു്. നീ മനസ്സിലെ അടക്കിനിറുത്തുവാൻ നോക്കൂ. മറ്റുള്ളവരുടെ വികാരങ്ങളേയോ വിഷമതകളേയോ കുറിച്ചു് അച്ഛനു് അനുകമ്പയോ അനുഭാവമോ ഇല്ല. അതു കൊണ്ടു്

കുമാരം: ...ജ്യേഷ്ഠ! ഇനി വേറൊരാളെ ഞാൻ വരനായി സ്വീകരിക്കുന്നതു്—ജ്യേഷ്ഠ! അതുപാടില്ല.

മുകുന്ദൻ:— ഞാൻ അത്രയും ഉറുഹിച്ചില്ല. അവിവേകമായിപ്പോയി. അങ്ങനെയുള്ള പ്രേരണകൾക്ക് നീ:—

കുമാരൻ:—അപരാധം എനിക്കാണ് , ഇതിൽ ചന്ദ്രൻ—

മുകുന്ദൻ: അച്ഛൻ സംശയം ഉണ്ടോ?

കുമാരൻ:— ഒരു സംശയവും ഇല്ല. ഞങ്ങളുടെ വിവാഹം എത്രയും ആവശ്യമാണ്.

മുകുന്ദൻ:— ഇതിന്റെ പര്യവസാനം— കുഞ്ഞേ!

കുമാരൻ:— ജ്യേഷ്ഠ! എനിക്കു ഭയമാകുന്നു. ജ്യേഷ്ഠനെങ്കിലും എനെയെ

മുകുന്ദൻ:—എനിക്കെന്തു ചെയ്യാൻ സാധിക്കും. അച്ഛൻ അറിഞ്ഞാൽ പിന്നെ —

കുമാരൻ:— എന്റെ അമ്മയുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ എനിക്കു —

മുകുന്ദൻ:— (അനുസ്മരണത്തോടുകൂടെ) കുഞ്ഞേ! നിങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള വിവാഹത്തിന് അച്ഛൻ എത്രതന്നെയായാലും സമ്മതിക്കുകയില്ല. വേറെ ഒരു വിവാഹം ഇനി നിനക്കു ധർമ്മമല്ല. (ദീർഘനിശ്വാസത്തോടെ) അച്ഛനോടു വിവാഹത്തിനു ശേഷം നിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ഞാൻ ക്ഷമപാത്രം ചെയ്യാം. അച്ഛനെ അനുസരിപ്പിക്കാൻ നോക്കാം. അച്ഛൻ അന്നുതന്നെ വഴിപ്പെട്ടില്ലെങ്കിൽ— എത്രായാലും വേറെ പോം വഴിയില്ല. നാളെ അച്ഛൻ മലബാറിലേക്കു പോകുന്നു. അവിടെ കുറച്ചുദിവസം താമസമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞു. വിവാഹം കഴിഞ്ഞാലും സന്ദർഭംനോക്കി ഞാൻ അച്ഛനെ അറിയുകുന്നതുവരെ നിങ്ങൾ സംശയത്തിന് ഇടകൊടുക്കരുത്. നീ വിഷാദിക്കേണ്ട അതാ ചന്ദ്രൻ വരുന്നു (കുമാരൻ ചന്ദ്രനെനോക്കിത്തരിഞ്ഞു) രണ്ടുമുന്നടി മുന്നോട്ടു പോകുന്നു. മുകുന്ദൻ വ്യാകുലതയോടെ ഒരു ദീർഘനിശ്വാസം) കഷ്ടങ്ങളിലേക്കുള്ള വിത്തുകളോ വിതയ്ക്കുന്നത് അനുജത്തിയുടെ ജീവിതംഎങ്കിലും ശ്രമമൊക്കട്ടെ. എന്റെ ജീവിതമോ?— (പോകുന്നു. ചന്ദ്രൻ മറുവശത്തുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

കുമാരൻ: (ഉല്ലാസത്തോടുകൂടെ ചന്ദ്രന്റെ ഇരുകരതലങ്ങളും എടുത്ത്) മിഴികളിലേക്കുനോക്കി മനസ്സീതം ചൊരിയുന്നു)

ചന്ദ്രൻ:— (പ്രസന്നനായി) എന്റെ കുമാരൻ ഇന്നു വളരെ തെളിഞ്ഞിരിക്കുന്നല്ലോ. ഞാൻ അല്ലെങ്കിൽ വിഷമത്തോടുകൂടെ വരികയായിരുന്നു.

കുമാരം—(ജിജ്ഞാസയോടെ) എന്തുവിഷമം?

ചന്ദ്രൻ—ഇന്നു അച്ഛനെ ആജയച്ചുവരുത്തി പണിക്കരല്ലേഹം കുമാരത്തിന്റെ വിവാഹത്തിനെപ്പറ്റി ചിലതെല്ലാം പറഞ്ഞു.

കുമാരം—എന്റെ വിവാഹം തീർച്ചപ്പെടുത്തിക്കഴിഞ്ഞല്ലോ.

ചന്ദ്രൻ—(ചെട്ടെന്ന് അല്പം അകന്നുനിന്ന് കുമാരത്തിന്റെ മുഖത്തുനോക്കി) കുമാരം! എന്നിട്ടു നീ എന്നെ—

കുമാരം—(അടുത്തുചെന്ന് ഇടതുകൈ തോളിന്മേൽ ഇട്ടിട്ട്) വിവാഹംചെയ്ത് ആനന്ദത്തോടുകൂടെ ജീവിക്കും.

ചന്ദ്രൻ—(വിശ്വസിക്കാത്തമട്ടിൽ 'നമ്മുടെ വിവാഹം.')

കുമാരം—എന്താ സമ്മതമല്ലായിരിക്കാം.

ചന്ദ്രൻ—എനിയ്ക്കോ?

കുമാരം—പിന്നെ ഇത്ര വെമ്പൽ എന്തിന്?

ചന്ദ്രൻ (കുമാരത്തിന്റെ വചനമെടുത്തുപോയി) (തടവിക്കൊണ്ടു) കുമാരം! ഇതെല്ലാം വെറും കളിയാണോ?

കുമാരം—എല്ലാം ജ്യേഷ്ഠൻ ഏറ്റം. ഞാൻ സകലതും പറഞ്ഞു. ഇനി അച്ഛൻ എത്രവിവാഹമെങ്കിലും ആലോചിച്ചുകൊള്ളട്ടെ. എനിക്കു ഒരു വിരോധവും ഭയവുമില്ല. അച്ഛന്റെ ആലോചന മുറുകുമ്പോൾ നമ്മൾ ഭാഗ്യദർശനമാർ. പിന്നെ അച്ഛൻ എന്തുചെയ്യും. എന്റെ കത്തിനെ കാണുമ്പോൾ അച്ഛൻ എല്ലാം സമ്മതിക്കും.

ചന്ദ്രൻ—(അരുമയോടുകൂടെ) എന്റെ കുമാരത്തിനെ അച്ഛൻ ആട്ടി പുറത്താക്കിയാലോ?

കുമാരം—(മിഴിചായ്ച്ചുനോക്കിയിട്ട്) എന്റെ ഭർത്താവിന്റെ കയ്യുപിടിച്ചുകൊണ്ടു ഞാൻ കല്യാണമില്ലാതെ ഉല്ലാസത്തോടുകൂടെ വിശാലമായ ലോകത്തിലേക്കു ഇറങ്ങും. ഞങ്ങൾ ആനന്ദത്തിൽ മുഴുകി (അലോചനയിൽ വിരമിച്ചു) ചിന്തയിൽ ലയിക്കുന്നു

ചന്ദ്രൻ—(കുമാരത്തിനെ തടവി) അംബുജത്തിനെപ്പറ്റി വിചാരിക്കുവാനോ? വത്ര. നമുക്കു അകത്തേക്കു പോകാം—

{കർട്ടൻ}

രംഗം ൮.

സ്ഥലം—ലക്ഷ്മീസദനത്തിലെ തളം. ലക്ഷ്മീഅമ്മയുടെ ഇരിപ്പുമുറി. ഉപകരണങ്ങൾ. —കസാല, കട്ടിൽ, തീർത്ഥപാത്രം, പൂത്തട്ടം, പുഷ്പങ്ങൾ, പഴങ്ങൾ.

പാത്രങ്ങൾ —പാറക്കട്ടി, കിട്ടുണ്ണി, അംബുജം, ലക്ഷ്മിയമ്മ, ദിവാകരൻ.

പാറക്കട്ടി തോളുകളിൽ തൊടുത്തിട്ടിരിക്കുന്ന തോളുണ്ടുമായി ദുർമ്മുഖത്തോടുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു.

പാറക്കട്ടി:—വിഷുവുമായിട്ട് എല്ലാവരും കുളിച്ചു കുറിയിട്ട് ഇങ്ങു വരട്ടെ. എല്ലാരേയും ഞാൻ ഇന്നു നേരത്തെകാലത്തേ ഉഴുട്ടിയേക്കാം.

കിട്ടുണ്ണി—(കുളിച്ചു കുറിയിട്ടു അലക്കിയതുടത്തു പ്രവേശിക്കുന്നു.. ഇടത്തുതോളിന്മേൽ മടക്കു നിവർത്തിയിട്ടില്ലാത്ത ഒരു തോളു്.. പാറക്കട്ടിയുടെ നിലകണ്ടു്, വികിച്ഛിച്ചു്, ഒരു ചെറിയ തൂംഗാരകുഴച്ചിലോടുകൂടെ അടുത്തുചെല്ലുന്നു.) അല്ല, നമ്മുടെ പാറക്കട്ടിഅമ്മ ഇതേവരെ നീരാട്ടുപള്ളിക്ക് എഴുന്നള്ളിയില്ലോ. ഇവിടെ ഇങ്ങനെ ചമഞ്ഞുനിന്നാൽ വലിയമ്മ വരുമ്പോൾ വിഷ്ണുക്കൈട്ടിം കയ്യോടെ കിട്ടും.

പാറ:—കിട്ടിക്കോട്ടെ! ആർക്കാണ് ചേതം.

കിട്ടുണ്ണി—എനിക്കല്ലാതെ വേറെ വല്ലവർക്കുമുണ്ടോ? നിന്റെ പുറത്തിനാണെങ്കിൽ നല്ല തഴമ്പു്.

പാറ:—കേറി വെളയുന്നല്ലോ. എന്റെ പൂലുണ്ടു്.

കിട്ടുണ്ണി—വേഗം എടുത്തോണ്ടുവാ, എന്റെ പുറം അങ്ങനെ ചൊറിയുന്നു.

പാറ:—ഒരു ചേതമുളോൻ കൊഞ്ചാൻ വന്നിരിക്കുന്നു. കാക്കയെപ്പോലെപോയി മുങ്ങിയേച്ചാൽ മതിയല്ലോ. വിഷുവുമായിട്ടു് തൊഴാൻ പോണെങ്കിൽ തോളിന്മേൽ ഇടാൻ.

കിട്ടുണ്ണി—പോ! എന്റെ ചൊന്നു കുളിക്കാൻ പോ. തോളത്തിടാൻ ഇപ്പോഴത്തേക്കു് ഇതെടുത്തോ. (തോളത്തു എടുത്തുനീട്ടുന്നു) കൊച്ചുണ്ടു് വരുമ്പോൾ വിഷ്ണുക്കോടിയും മറ്റും വാങ്ങിപ്പിക്കാമെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്. അപ്പോൾ എന്റെ ശ്രീമതിയെക്കണ്ടാൽ ഹായ്—

പാഠക്കുട്ടി—(കൊഞ്ഞനുംകുത്തി ചക്കകുത്തിക്കായിക്കുന്നു) ഇങ്ങനെ ഇരിക്കും. മറുജോക്ക് വേണമെങ്കിൽ കൊച്ചുക്കുട്ടന്മാർ വരണം. ഇന്നാൾ വന്ന പാഠക്കുട്ടികൾ പാഠംവരെ കിടക്കുന്ന മരൽപ്പുടവയും, നേർത്തൂലും, ബാഡിയും, ബ്ലൈസ്സും തിരുമേനി വന്നപ്പോൾ വാങ്ങിക്കൊടുത്തു. കൊച്ചിലേതൊട്ടും ഇവിടെക്കിടന്ന് മടയ്ക്കുന്ന ഒരുത്തിയുണ്ടെന്ന് ആ മുതുകി ചൊത്തില്ലല്ലോ?

കിട്ടുണ്ണി—എടീ! തിരുമേനിമാർ പണ്ടേതന്നെ അങ്ങിനെയാ. കാർത്തികമാസമില്ലെങ്കിലും കണ്ടാൽ കൊച്ചുവന്ന പെൺ കൊച്ചുക്കുട്ടോട് ഒരു മനംചായ്ത്ത്.

പാഠക്കുട്ടി—അവർക്കിത്രവിശേഷമെന്തോന്നാണോ.

കിട്ടുണ്ണി—എന്റെ കണ്ണിൽ നീതന്നെടീ നീ. പക്ഷേ നിനക്കു ഇത്രയും പറ്റാണം. മുഖത്തുവന്ന ശ്രീ തൂത്തുകളാത്താൽ ഇങ്ങനാ. ഞാൻ നിനക്കു പുടവതരാമെന്നു പറഞ്ഞപ്പം നിനക്കു വലിയ—

പാഠക്കുട്ടി—എന്നാലിനിക്ക് വീട്ടിൽ ഒരു ജവുളിക്കട ഇടാമായിരുന്നു. വേണ്ടാ കൊഞ്ചലും കുഴയിലും. മിനിത്താണുതൊട്ടു ഞാൻ കൊഞ്ചിയിട്ടു അഞ്ചിടങ്ങഴി പൂക്കനെല്ലെങ്കിലും വഹിച്ചുതന്നില്ലല്ലോ. ഒറ്റത്തടിയായി നടക്കുന്ന വന്നെപ്പോലെയാണോ വീടുകൾ.

കിട്ടുണ്ണി—രണ്ടു തടിയൊക്കെ നീ സമ്മതിക്കുന്നുമില്ലല്ലോ?

പാഠക്കുട്ടി—എല്ലാം പറഞ്ഞു. (കപടസങ്കടത്തിൽ) വിഷുവുമായിട്ടു അമ്മയും പത്തുപന്ത്രണ്ടു കൊച്ചുക്കുട്ടും വെറും പട്ടിണി.

കിട്ടുണ്ണി—അതിനു ഞാനെന്തുവേണം. ഈ ആണ്ടത്തെ ശമ്പളം മുഴുവനും അമ്പലമുടി വയറ്റിലായി. കാണാതെ ചോദിച്ചു വാങ്ങുന്ന കാലവും പോയി. ആ കൊച്ചിന്റെ കണ്ണു എല്ലായിടത്തും എത്തും.

പാഠക്കുട്ടി—അവർ ഇവിടെ കേറിയന്നുതൊട്ടു എനിക്ക് സൊല്ലായി. വലിയമ്മയുടെ അടുക്കേ ഞാൻ ചെല്ലുന്നതുതന്നെ കിളവിക്കു ദേഷ്യം. എല്ലാം ആ വീടുംകുടിയുമില്ലാത്ത പെണ്ണുമാരി. അങ്ങിനെ ആണെങ്കിൽ--

കിട്ടുണ്ണി—പാവംപിടിച്ചു കൊച്ചു എങ്ങനെയും കഴിച്ചോട്ടെ. അതു നിന്റെ അടുക്കൽ എന്തോന്നിനു വരുന്നു.

പാറക്കുട്ടി എന്തോന്നിനു വരണം. എല്ലാം കെട്ടുപുട്ടിലല്ലേ. അവളറിയാതെ രണ്ടു കല്ലുപ്പു കൊണ്ടുപോവാൻകൂടെ ക്ഷണിപ്പൂ. പിന്നെയുള്ള ആൾക്കു എന്റെ കൂടെപ്പിറന്നവയെപ്പറ്റി വിചാരമേ ഇല്ല.

കിട്ടുണ്ണി—എടി നിന്റെ തള്ള ഇങ്ങനെ പെററുകൂട്ടിയതു് എന്തോടോ നിന്നോടോ ചോദിച്ചോണ്ടാണോ?

പാറക്കുട്ടി—ആ ചെററപ്പണ്ണമൂലം എന്റെ വീട്ടിൽ വിഷുവുമായി തീകത്തിക്കാതെ ആവുമല്ലോ.

കിട്ടുണ്ണി—എടി പാറു നീ കിടന്നതുള്ളിയാൾ കാൽമില്ല. ആ കൊച്ചു ഇവിടെ--

പാറക്കുട്ടി—അവൾ ഇവിടുണെറങ്ങിയാൽ എങ്ങോട്ടു് പോവാനാ. ചെരട്ടയുമായി വഴിനീളെ.

കിട്ടുണ്ണി—എടി ആ കൊച്ചുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടു് നിന്റെ വീട്ടിലുള്ളോർ ഇന്നു പള്ളിനിയെ ചോദരിന്നും.

പാറ.—എന്താ, പത്തുപറക്കണ്ടം എഴുതിത്തന്നായിരിക്കും.

കിട്ടുണ്ണി അതു വലുത്തയുടെ അടുക്കൽ ശുപാർശിച്ചെഴുതാഞ്ചി അഞ്ചിടങ്ങഴി അറിവാങ്ങിത്തന്നു.

പാറ.—അയ്യേ! തെങ്ങിപ്പരിഷയോടു പിടിച്ചയെടുത്തല്ലോ. നാണമില്ലാതെ;

കിട്ടുണ്ണി ഞാൻ നാണവുംകൊണ്ടു് ഇരുന്നെങ്കിൽ മാമ്മൂട്ടുകാർ വിഷുവുമായി ഉപവാസം, നീ പോയി കുളിച്ചിട്ടു് വാ. വലുത്തവരാൻ സമയമായി.

പാറ.—(നോക്കിട്ടു്) അങ്ങോട്ടു് ഒന്നു നോക്കിയെ. വരുന്നവരവുകണ്ടോ? കസവുനേത്തുമിട്ടു വലിയത്തയുടെ പുറകുപറ്റിച്ചേന്നു് കയ്യിടകാലിടയല്ലോ കുണിങ്ങിനടക്കുന്നതു്.

കിട്ടുണ്ണി—എന്റെ പൊന്നേ എനിക്ക് കാണണ്ടാ. നീ എന്റെ കണ്ണുകത്തിപ്പൊട്ടിക്കാൻ. പെണ്ണങ്ങളുടെ കുശുവു്. നീ ഓടിക്കോ വലുത്ത കാണാതെ. അല്ലെങ്കിൽ—(പാറക്കുട്ടി ഓടിപ്പോകുന്നു) ലക്ഷ്മിഅമ്മയും പുറകെ വലത്തുകയ്യിൽ തീർത്ഥപ്പാത്രവും ഇടത്തുകയ്യിൽ പുത്തട്ടത്തിൽ പഴങ്ങളുചായി അംബുജവും പ്രവേശിക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മിയമ്മ—ശ്രീരാമ, രാമ, രാമ; നാരായണാ, ഭഗവാനേ, അംബുജം—

അംബുജം—എന്താ.

ലക്ഷ്മി: - ഇവിടെക്കേ അടിച്ചുതളിച്ചതാണോ എന്ന് നോക്കൂ. കിട്ടുണ്ണി -അതേ.

ലക്ഷ്മി:—എടാ കിട്ടുണ്ണി! നീ കുളിച്ചോ. പാറ എവിടെ.

കിട്ടുണ്ണി— കിട്ടുണ്ണി കുളിച്ചു അമ്പലത്തിലും പോയെ. പാറ അടുക്കളമെഴുകി മുലമാക്കിട്ട് പൂഴയിലേക്കുപോയി!

ലക്ഷ്മി:—രാമ, രാമ, രാമ, ഇന്നെല്ലാവരും വലത്തുടാ. അംബുജം വര (മറയ്ക്കുന്ന മുവരം) ഇടക്കുടൻ പൊങ്ങുന്ന—(തിരിച്ചു പ്രവേശിക്കുന്നു. ലക്ഷ്മിയമ്മ ഒരു കസാലയിൽ ഇരിക്കുന്നു.) അംബുജം! തീർത്ഥവും പ്രസാദവും എവിടെ? (അംബുജം തീർത്ഥവും പ്രസാദവും വിനയത്തോടുകൂടെ കൊടുക്കുന്നു. താനും കഴിക്കുന്നു. കിട്ടുണ്ണി താളംചവുട്ടി അടുത്തുചെന്ന്)

കിട്ടുണ്ണി— എനിക്കുകൂടെ കുറച്ചു്.

അംബുജം - ധാരാളം ഇരിക്കട്ടെ.

ലക്ഷ്മി:—കിട്ടുണ്ണി! കുട്ടൻ നേരത്തെ വരേണ്ടയോ. അവൻ യാത്രാക്ഷീണവും കാണം.

അംബുജം—അമ്മേ! ഞാൻ ചെന്ന് വെള്ളം അടുപ്പത്തുവെച്ചിട്ട് വരാം. എന്നാൽ തിളച്ചുകിടക്കും. വന്നാൽ ഉടനേരനെ കാപ്പി എടുക്കാമല്ലോ.

ലക്ഷ്മി: അവൻ ചായയാണ് ഇഷ്ടം. (അംബുജം ഓടിപ്പോകുന്നു) “എടാ ഇങ്ങനെയാണ് സാമത്വമുള്ള പെൺകിടാങ്ങൾ” അവളോട് വല്ലതും പറയണമോ. നോക്കിയും കണ്ടും വേണ്ടതെല്ലാം വേണ്ടതുപോലെ വേണ്ടസമയത്തു ചെയ്യും.

കിട്ടുണ്ണി-- വെറുതെയാണോ ഇവിടുത്തെ കണ്ണിലുണ്ണിയായത്. പാറവിനോട് ഒരു കാൽ പത്തുവട്ടം പറഞ്ഞാലും കമ്പിത്തൂണുപോലെ മുളിമുളി നിൽക്കും. അമ്മോ! ആ കൊച്ചുപുസ്തകം പാടുമ്പോൾ കിട്ടുണ്ണിക്കുപോലും ചെലപ്പോളൊക്കെ ഭക്തിവരാൻ ഭാവിക്കും.

(അംബുജം തിരിച്ചുവരുന്നു)

ലക്ഷ്മി: --കിട്ടുണ്ണി ദിവാകരൻ വരുന്നോ എന്ന് ആ രോഡുവാരപോയി നോക്കൂ.

അംബുജം—അമ്മേ! പശുവിനെക്കൂടെ കറന്നുവെച്ചിട്ടുപോയാൽ.

ലക്ഷ്മി:—അതു ശരിയാണ് (കിട്ടുണ്ണി പോകുന്നു) , അംബുജത്തിനെ നോക്കിയിട്ട്) അംബുജം! കുട്ടൻ ചെറപ്പമാണ്.

നീയും; കേട്ടോ. വേണ്ടാത്തതിനു ഒന്നിനും ഇടകൊടുക്കരുത്.

അംബുജം—ഇല്ല. അമ്മേ! വെള്ളംതിളച്ചുവോഎന്നു നോക്കി വരട്ടെ. പാലുംകാച്ചിവയ്ക്കാം (അംബുജം പുറത്തേക്കു് ഇറങ്ങാൻ ഭാവികുന്നു. ദിവാകരൻ അകത്തേക്കു വരുന്നു. തമ്മിൽ കൂട്ടിമുട്ടുവാൻ ഇടവരാതെ ഇരുവരും തെല്ലു് പിന്നോട്ടുമാറുന്നു അന്യോന്യം വീക്ഷിക്കുന്നു. ദിവാകരൻ ഒരുവശത്തേക്കു് ഒഴിഞ്ഞു് നിൽക്കുന്നു)

ദിവാകരൻ പൊയ്ക്കൊള്ളൂ. (അംബുജം ഒഴിഞ്ഞുമാറി തല അല്പം ചാച്ചുകൊണ്ടു് പോകുന്നു. ദിവാകരന്റെ മിഴികൾ ആവളെ അനുഗമിക്കുന്നു. എന്തൊരു സൌന്ദര്യം, അമ്മേ എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു് ലക്ഷ്മിഅമ്മയുടെ അടുക്കൽ ചെന്നിരിക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മി: (ആനന്ദത്തോടുകൂടെ) കുട്ടൻ വന്നുകഴിഞ്ഞോ? അംബുജം!

അംബുജം (വാതുക്കൽവന്ന്) എന്താ. (ദിവാകരൻ ഏറകുണ്ണിട്ടു് അംബുജത്തിനെ നോക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മി:—ചായകൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരു. എനിയ്ക്കും ചായമതി.

ദിവാ:—അമ്മേ! ഈ കുട്ടിയേതു്.

ലക്ഷ്മി:—ഒരു പുതിയ വേലക്കാരി.

ദിവാ:—വേലക്കാരിയോ?

ലക്ഷ്മി:—നീ പരീക്ഷയ്ക്കു് നല്ലവണ്ണം എഴുതിയോ?

ദിവാ:—ഒന്നാംതരമായിട്ടു്. ഇവിടത്തെ വിശേഷങ്ങൾ കേൾക്കട്ടെ.

ലക്ഷ്മി:—ഇവിടെ എന്താണു് വിശേഷം? അങ്ങിനെയൊക്കെ നടക്കുന്നു. അവൾ വന്നതിൽപിന്നെ എന്തൊക്കെയോ കണക്കുകുറിക്കുന്നുണ്ടു്. നീന്റെ അച്ഛൻ രണ്ടാഴ്ചയ്ക്കുമുമ്പേവന്നു് നാലഞ്ചുനാൾ പാർത്തു. ഇനി ഇവിടെ അങ്ങിനെ താമസിക്കുന്നതെങ്ങനെ? മനയ്ക്കൽ പ്രായമായവർ വേറെ ആരുണ്ടു്?

ദിവാ:—എങ്കിലും അബു്ദുൽ തിരുമേനി പെട്ടെന്നു് മരിച്ചുകിടഞ്ഞല്ലോ. ഇനി മനയ്ക്കൽ ചെല്ലുമ്പോൾ എന്നെ ഓമനിക്കുന്നതിനു് അംബുജം ചായപ്പാത്രങ്ങളും ആയി പ്രവേശിക്കുന്നു മേശപ്പുറത്തു് വച്ചിട്ടു് മാറിനിൽക്കുന്നു. ദിവാ

കരൻ ടീവാട്ടു എടുത്തിട്ടു ചുട്ടുഭാവിച്ചു വയ്ക്കുന്നു. അംബുജംവന്നു കപ്പുകളിൽ ഒഴിച്ചുവെച്ചിട്ടു അകന്നുനിൽക്കുന്നു. ദിവാകരൻ ഇടയ്ക്കിടക്കു അംബുജത്തിനെ കടക്കണുകൊണ്ടു നോക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മി:— പിന്നെ തിരുവനന്തപുരത്തെ വിശേഷങ്ങൾ കേൾക്കട്ടെ.

ദിവാ:— (ചായപ്പാതം എടുത്തു കടിച്ചുതുടങ്ങിട്ടു) അവിടെ വിശേഷങ്ങളെ ഒളളു വേറെ ഒന്നുമില്ല. അവിടുത്തെ വേഷങ്ങളും രീതികളും എല്ലാം ഒന്നു കാണണം. പരിഷ്കാരത്തിനുമേൽ പരിഷ്കാരം. നിമിഷംതോറും മാറ്റങ്ങൾ

ലക്ഷ്മി:— രാമ, രാമ, രാമ, ശ്രീപത്മനാഭാ! എനിക്കു അനന്തരയനംകണ്ടു ഒന്നു തൊഴണം.

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൯.

സ്ഥലം— ലക്ഷ്മിസദനത്തിലെ ചാവടി.

ഉപകരണങ്ങൾ മേശ, കസാല, അൽമാര മുതലായതു്.

പാത്രങ്ങൾ ദിവാകരൻ, കിട്ടുണ്ണി, അംബുജം!

ദിവാകരൻ:— കിട്ടുണ്ണി!

കിട്ടുണ്ണി:— (വാതുക്കൽ തലകാണിച്ചു) എന്താ.

ദിവാകരൻ:— നീ പോസ്റ്റാഫീസിലേക്കു പോയില്ലേ! നിന്നെ അത്യാവശ്യമായി എന്തെങ്കിലും ഏല്പിച്ചാൽ അതു നടപ്പില്ല. താക്കോൽകൂട്ടം ഇവിടെ കാണുന്നില്ലെന്ന് അമ്മയുടെ അടുക്കൽചെന്നു പറഞ്ഞിട്ടു ഓടിപ്പോ.

കിട്ടുണ്ണി:— ഇതാ പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞെ— (ആത്മഗതം) കൊച്ചുങ്ങളുനിന്നു കോളുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു പെരുംകുണ്ട്. തിരുവനന്തപുരം കണ്ടു ആളല്ലോ? കിട്ടുണ്ണിക്കു കണ്ണും ചെവിയും ഇല്ലേ ഇല്ല. കൊച്ചുങ്ങളുനിന്നെൻ്റെ കായ്ത്തിൽ പ്രത്യേകിച്ചു്.

ദിവാകരൻ:— നീപോയോ.

(കിട്ടുണ്ണി മിണ്ടാതെ പതുക്കെ വലിയുന്നു. ദിവാകരൻ എഴുന്നേറ്റു അല്പം അസ്വസ്ഥ്യത്തോടെ ചുറ്റിനടന്നിട്ടു) (ആത്മഗതം)

അംബുജം! നല്ലപേരു്. പേരിനെക്കാൾ സുന്ദരമായ രൂപം. രണ്ടു മൂന്നു ആഴ്ചയായി എങ്കിലും അവളുടെ പ്രകൃതത്തിനെക്കുറിച്ച് ഒരു പിടിയും കിട്ടുന്നില്ല. അവൾക്കു് സംശയത്തിനു വകയില്ല. പിണങ്ങിക്കളഞ്ഞതായോ ഒരാശങ്ക. അങ്ങിനെവരുമോ (വാതുക്കൽ ശബ്ദം കേട്ടതുപോലെ നടിച്ചിട്ടു്) ആരാ, അവിടെ, കിട്ടുന്നിയോ?

(അംബുജം പ്രവേശിച്ചു് വാതുക്കൽ മറഞ്ഞുനിൽക്കുന്നു.)

അംബുജം—ഞാനാണെ.

ദിവാ:—അംബുജമോ? അമ്മയെവിടെ?

അംബുജം ഉറങ്ങുന്നു.

ദിവാ:—താക്കോൽ കിട്ടുന്നിയുടെ കയ്യിൽ കൊടുത്തയച്ചാൽ മതിയായിരുന്നല്ലോ.

അംബുജം (അല്പം വിഷമിച്ചു്) താക്കോൽ അലമാരപ്പറത്തുണ്ടു്-

ദിവാ:—അവിടെ കാണുന്നില്ലല്ലോ. ഞാൻ മാറിത്തരാം എവിടെ ആണെന്നു നോക്കൂ? (ദിവാകരൻ പുറത്തേക്കു മാറുന്നു. അംബുജം സംശയംകൂടാതെ പ്രവേശിച്ചു ഒരു കസാല നീക്കിയിട്ടു് അതിന്മേൽ കയറിനിന്നു താക്കോൽ തപ്പുന്നു. ദിവാകരൻ ഒരു ചെറിയ ചിരിയോടുകൂടെ കസാലയുടെ അടുത്തു ചെന്നുനിന്നു. താക്കോൽ താഴെ ഇടുന്നു. അംബുജം തിരിഞ്ഞുനോക്കി ദിവാകരന്റെ നിലകണ്ടു് പരിഭ്രമിച്ചു ഇറങ്ങുവാൻ തുടങ്ങുന്നു. ദിവാകരൻ വലത്തുകൈക്കു് പിടിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. പെട്ടെന്നു കൈവലിച്ചിട്ടു്)

അംബുജം—അരുതെ എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ഇറങ്ങുന്നു. (ദിവാകരൻ മുടിക്കു പിടിക്കുന്നു.)

അംബുജം—(കോവത്തോടുകൂടെ) വിട്ടു! വിട്ടു!

ദിവാ:—(കളിസപരത്തിൽ) ഇല്ലെങ്കിൽ.

(അംബുജം പിടി വിട്ടുവിക്കാനായി ശ്രമിക്കുന്നു.)

ദിവാ:—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ബലം കാണട്ടെ.

(അംബുജം നഖം ദിവാകരന്റെ കൈയ്യിടുത്തു ഇറക്കുന്നു)

ദിവാ: അല്ല പുച്ചുക്കട്ടിയൊ. നഖം മുറിച്ചുകളയാം കൈയ്യി പിടിക്കുന്നു) ഇനി എന്തുചെയ്യും. സാമത്വം കാണട്ടെ.

അംബുജം—എനിക്കു വേദനിക്കുന്നു വിട്ടു.

ദിവാ:—പിടഞ്ഞിട്ടല്ലേ വേദനിക്കുന്നതു്. കസാലയിൽനിന്നു വീഴാൻപോയപ്പോഴല്ലേ ഞാൻ പിടിച്ചതു്. ഞാൻ പിടിച്ചില്ലായിരുന്നു എങ്കിൽ—

അംബുജം—(ഗൗരവഭാവത്തിൽ) ഞാൻ അമ്മയോടു പറയും..

ദിവാ ഞാൻ നിന്നെ നല്ലവണ്ണം ഒന്നു കാണട്ടെ.

അംബുജം—(ദ്രവ്യനിശ്ചയം കാണിക്കുന്ന സ്വരത്തിൽ) ഞാൻ അമ്മയെ വിളിച്ചു കരയും. തീച്ചു്യായും കരയും.

(ദിവാകരൻ പിടിവിട്ടിട്ടു് വാതൽ മറഞ്ഞുനിന്നു അംബുജത്തിനെ നോക്കുന്നു. നയനങ്ങൾ തമ്മിൽ ഇടയുന്നു)

അംബുജം—(വിനീതയായി) ഞാൻ പോകട്ടെ. മാറിത്തരണം..

ദിവാ: (വികാരത്തോടുകൂടെ) അംബുജം! നീ—

അംബുജം—അരുതാത്തതൊന്നും അവിടുന്ന് പറയരുതെ.

ദിവാ:—പൊയ്ക്കൊള്ളൂ. മടിക്കുന്നതെന്തിനു്?

അംബുജം—(വ്യസനത്തോടുകൂടെ) ഇങ്ങനെനിന്നാൽ ഞാൻ എങ്ങനെ പോകും. അവിടുന്ന് വാശി തുടങ്ങരുതെ. എന്നെ അങ്ങു വിട്ടയച്ചാട്ടെ. (കണ്ണിൽ ബാഷ്പം ഉദിക്കുന്നു.)

ദിവാ: (വല്ലാതെ ആകുന്നു. മാറിനിൽക്കുന്നു.) അംബുജം നീ അമ്മയോടു പറയരുതെ.

അംബുജം—എന്നെ ഇനി ഉപദ്രവിക്കാൻ വരികയില്ലെങ്കിൽ—

(ദിവാകരൻ മാറിക്കൊടുക്കുന്നു.)

ദിവാ:—ഇല്ല അംബുജം! ഒരിക്കലും ഇല്ല. (അംബുജം പുറത്തേക്കു നടക്കുന്നു.) ആരോടും പറയരുതു്.

അംബുജം ഇല്ല. (എന്നു പറഞ്ഞു പതുക്കെ കാടിമറയുന്നു.)

ദിവാ:—(അംബുജം മറഞ്ഞപഴിയെ നോക്കി നയനങ്ങൾ പിൻവലിച്ചിട്ടു്) (ആത്മഗതം) എങ്കിലും സാഹസമായിപ്പോയി. അതു വേണ്ടായിരുന്നു. അവൾക്കു് എന്തു തോന്നുമോ? ഉണന്നിരിക്കെ കാണുന്ന കിനാവിലെ ഒരു ദിവ്യകന്യകയല്ലേ ആ മറഞ്ഞതു്. ഓളംതല്ലിപ്പഴുകുന്ന അഴകു്; വേലക്കാരി? ആ വിരൽതുമ്പുകളുടെ മൃദലത. അവലം, സാഹസം, അഴകിന്റെ കലവറയുണ്ടോ അഴിമതിക്കു വഴങ്ങുന്നു. നാണക്കേടു്, ഇല്ല. അവൾ ആരോടും പറയുകയില്ല. എന്റെ സാഹസം അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ നിഗൂഢമായി ഇരിക്കയേ ഉള്ളൂ. അമ്മയ്ക്കു വല്ല സംശയവും തോന്നിയാൽ അവളെ—അതു് ഒരി-

കലും പാടില്ല പാവം എവിടെയോയും. ആരാധിച്ചാൽ പ്രസാദിക്കയില്ലേ. അപമര്യാദയിലുണ്ടായ കോപം, അഭയന്നനോട്ടം, വിനയം, വഴിഞ്ഞൊഴുകുന്ന ഭ്രമനിശ്ചയം, സങ്കല്പത്തിനുപോലും സീമ നിശ്ചയിക്കാൻ സാധിക്കാത്ത സൗന്ദര്യസമ്പുഷ്ടത.

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൧൦.

സ്ഥലം — അംബുജവിലാസത്തിലെ ഉദ്യാനം.

ഉപകരണങ്ങൾ — പൂച്ചട്ടികൾ, കമ്പാലകൾ.

പാത്രങ്ങൾ — ചന്ദ്രൻ, കുമാരം, മുക്കുന്ദൻ.

(ചന്ദ്രൻ കുമാരവും ഇടയ്ക്കിടെ അന്യോന്യം കടാക്ഷിച്ചു മനഃഹസിച്ച്കൊണ്ടു് ഉല്ലാസത്തോടുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു. ഒന്നു ചുറ്റിനടന്നിട്ടു് ഇരിക്കുന്നു)

ചന്ദ്രൻ — എന്റെ ഭാഗ്യത്തിൽ എനിക്കു് എന്നോടുതന്നെ അസൂയ തോന്നുന്നു.

കുമാരം — (ചിരിച്ചിട്ടു്) എന്റെ ഭാഗ്യത്തിൽ എന്ന് വേണ്ടയോ പറയുവാൻ.

ചന്ദ്രൻ — മത്സരം വേണ്ട നമ്മുടെ ഭാഗ്യത്തിൽ എന്നാക്കിക്കളയാം. നാം മറുജ്ജ്വലൈലും മറന്നു് ആഹ്ളാദിച്ചു ജീവിക്കുന്നു.

കുമാരം — അതെ. തേന്മാവു പൂക്കുംകാലത്തിലെ പൂങ്കയിലുകളെല്ലോലെ ജീവിതം എത്രയോ അല്പകാലികം? എന്തിനു്. നാം നമ്മുടെ സന്തോഷത്തിനു് അതിരിടണം. പക്ഷേ നമ്മുടെ ജീവിതാനന്ദത്തിൽ ഒരു വഞ്ചന.

ചന്ദ്രൻ — ഒരു വഞ്ചനയും ഇല്ല പരസ്യമായ ദാവ്യത്വം. ജ്യേഷ്ഠൻ, അതായതു് കുമാരത്തിന്റെ തറവാട്ടുകരണവർ നടത്തിയ വിവാഹം.

കുമാരം — (കളിയാക്കുന്ന മട്ടിൽ) ചന്ദ്രനെ പരസ്യമായ സംബന്ധം. സ്വന്തം മാതാപിതാക്കന്മാർ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ?

ചന്ദ്രൻ—(ഒരു വിഷാദമൂലമായ പരക്കുന്നു) 'അച്ഛനമ്മമാർ' എനി-
ക്കു ആ ബന്ധം ഒരു പൊരുൾതിരിയാത്ത പഴമൊഴിയാണ്.
കാമനെ അച്ഛനും അമ്മയും ഞാനും ഐക്യതയിൽതന്നെ
വളരെ അകന്നു താമസിക്കുന്നതായിട്ടാണ് അനുഭവം. അ-
വർക്കു എന്നിൽ ഒരു താല്പര്യവും ഇല്ല. എങ്കിലും വളരെ
സ്നേഹവുമാണ്. എനിക്കു അവരെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാ-
ധിക്കുന്നില്ല. വെറും നിഴലുകൾ എന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു.

കുമാരം— ഞാൻ അങ്ങുവരട്ടെ. എല്ലാവരെയും കൂട്ടിയിണക്കി യോ-
ജിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം. അതുവരെ ഇവിടെയാണല്ലോ.

ചന്ദ്രൻ—കാമന വിചാരിച്ചാൽ എന്താണു കഴിയാത്തത്? കുമാരം!
ഈയിടെയായിട്ടു ജ്യേഷ്ഠനിൽ കാണുന്ന അസ്വാസ്ഥ്യം-
എന്നെ വളരെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നു. കുമാരത്തിന്റെ അച്ഛനാ-
ണെങ്കിൽ എപ്പോഴും ദേഷ്യംതന്നെ.

കുമാരം—(ആശങ്കയോടെ) അച്ഛനു സംശയം ഉണ്ടോ.

ചന്ദ്രൻ—ഇല്ല. എന്നോടു വഴക്കില്ല.

കുമാരം—സാമത്രിമുള്ളവരെ അച്ഛൻ അറിയാം. അംബുജത്തിനെ
ഒന്നു അന്വേഷിക്കരുതൊ.

ചന്ദ്രൻ— എവിടെ അന്വേഷിക്കാനാണ്. എനിക്കു കടയിൽ
നിന്നു ഇറങ്ങുവാൻ സമയമില്ല. രണ്ടുമാസത്തെ അവധി
വാങ്ങിത്തന്നാൽ ഞാൻ ഒന്നു അന്വേഷിക്കാമെന്നു ജ്യേഷ്ഠ-
നോടു പറഞ്ഞു.

കുമാരം—ജ്യേഷ്ഠന്റെ പ്രണയനൈരാശ്യം നമ്മെ പ്രണയസാഹചര്യ-
ത്തിലേക്കു സഹായിച്ചു. അംബുജത്തിനെ കിട്ടിയിരുന്നു
എങ്കിൽ—

ചന്ദ്രൻ—അതെ, കുമാരം! വളരെ നന്നായിരുന്നു. അച്ഛൻ അംബു-
ജത്തിനെ പലയിടത്തും അന്വേഷിക്കുന്നുണ്ടു്.

കുമാരം—ചന്ദ്രന്റെ അച്ഛനോ

ചന്ദ്രൻ—അതെ, എന്തോ വലിയ താല്പര്യം ഉണ്ടു്. അമ്മയ്ക്കു്—

കുമാരം—അമ്മയ്ക്കു് എന്താണു്. ഏന്തോടു പറയരുതൊ.

ചന്ദ്രൻ—എന്തോ വലിയ ദുഃഖം ഉണ്ടു്. എന്തെന്നറിവാൻ നിവൃ-
ത്തിയില്ല. ഞാൻ പലപ്പോഴും ചോദിച്ചിട്ടുണ്ടു്. കുഞ്ഞിന്റെ
ജീവിതം അതറിഞ്ഞു മൂന്നുമാക്കേണ്ടെന്നു് മറുവടി പറയും.
കുമാരം! അമ്മ സന്തോഷത്തോടുകൂടെ ചിരിച്ചു ഞാൻ കണ്ടി-
ട്ടേ ഇല്ല.

കുമാരം—അമ്മയെ സന്തോഷിപ്പിക്കാൻ ഞാൻ ശ്രമിക്കാം. അച്ഛനും അമ്മയും തമ്മിൽ എന്തെങ്കിലും അസുഖമുണ്ടോ?

ചന്ദ്രൻ—കഷ്ടം! അങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നതുതന്നെ പാപം. അവർ തമ്മിലുള്ള വാത്സല്യത്തിന് അളവില്ല.

കുമാരം—പിന്നെ എന്തിനും—അതാ ജ്യേഷ്ഠൻ വരണം. (സ്വപക്ഷത്തിൽ എന്നവണ്ണം) ഇങ്ങോട്ടു വരമോ?

മുകുന്ദൻ—(ചിന്താഗ്രസ്തനായി പ്രവേശിക്കുന്നു) (ആത്മഗതം) ഇരുളടഞ്ഞതായ രാവുകൾക്കാവിയുടെ ഭീകരമായ നിഴൽ വീശിത്തുടങ്ങുന്നു? അംബുജം! ആ ദിവ്യകുസുമനാളമരദരാളത്തിൽ വീണിട്ടുണ്ടുപോയി. അച്ഛൻ! ആ കടം എന്നെ ധർമ്മസങ്കടത്തിൽ എത്തിച്ചിരിക്കുന്നു. അച്ഛന്റെ മനസ്സിന് ഇങ്ങനെയായി എന്തോ ഒരു വലിയ ഉലച്ചിൽ തട്ടിയിരിക്കുന്നു. അതോടുകൂടെ കർക്കശതരവും ആകുന്നു. (കുമാരത്തിനേയും ചന്ദ്രനേയും കാണുന്നു. കുമാരചന്ദ്രന്മാർ എഴുന്നേൽക്കുന്നു.) ഈ കുട്ടികളെങ്കിലും ആനന്ദിക്കട്ടെ. അച്ഛൻ അറിയുമോ? ഏതായാലും നടന്നു കഴിഞ്ഞല്ലോ? (അടുത്തുചെല്ലുന്നു) കുമാരം അല്പമാറി വിനയത്തോടെ നിൽക്കുന്നു. നിങ്ങളെ കാണുമ്പോൾ എനിക്കു് ആഹ്ലാദം തുളുമ്പുന്നു. ഞാൻ വന്നതു് നിങ്ങളുടെ സൈപരസല്ലാപത്തിനു തടസ്സമായി.

കുമാരം—ഇല്ലജ്യേഷ്ഠാ! ജ്യേഷ്ഠന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു് ഞങ്ങളുടെ ജീവിതകാലം മുഴുക്കേ അതിനു സമയമുണ്ടല്ലോ.

ചന്ദ്രൻ—ജ്യേഷ്ഠന്റെ ജീവിതാഹ്ലാദം പരിപൂർണ്ണമായിരുന്നു എങ്കിൽ—

മുകുന്ദൻ—(ഇടയിൽ തടഞ്ഞു.) അതു പോകട്ടെ. നിങ്ങളുടെ ആനന്ദംതന്നെ എന്റെ ജീവിതാഹ്ലാദം.

കുമാരം—ജ്യേഷ്ഠാ! ഈയിടെ രണ്ടുനാളായിട്ടു് ശ്വേഷ്ഠന് ഒരു കൂടുതൽ വല്ലായ്മ കാണുന്നല്ലോ?

മുകുന്ദൻ—കുഞ്ഞെ എന്തൊക്കെയോ കഴപ്പങ്ങൾ ഉണ്ടു്. അച്ഛൻ ഒന്നും പറയുന്നില്ല. എങ്കിലും അച്ഛൻ ഒന്നു കഴങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ചന്ദ്രാ! കച്ചവടത്തിനു വല്ല വൈഷമ്യങ്ങളും ഉണ്ടോ?

ചന്ദ്രൻ—ഒന്നും ഉള്ളതായി തോന്നുന്നില്ല. ഉണ്ടെങ്കിൽ ഞാനറിയാതെ ഇരിക്കയില്ല. (അല്പം അലോചിച്ചു) പക്ഷേ പരദ

വരവിൻ ബാങ്കിലേക്ക് വേറെ ഉറപ്പു കൊടുക്കണമെന്നു
അവർ ആവശ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

മുകുന്ദൻ - അപ്പോൾ വസ്തുക്കളെ സംബന്ധിച്ചായിരിക്കണം.

കുമുദം - ഇതെല്ലാം അങ്ങു പോയെങ്കിൽ എത്ര നന്നായിരുന്നു?

മുകുന്ദൻ - എന്തിനും.

കുമുദം - എന്നാൽ ഞങ്ങളുടെ നില ഒന്നുപോലുള്ളതാകുമായി
രുന്നു. ജ്യേഷ്ഠ! അംബുജത്തിനെപ്പറ്റി വല്ല വിവരവും
കിട്ടിയോ.

മുകുന്ദൻ - ഇല്ല. പക്ഷേ മൂന്നുനാലുദിവസമായി അംബുജത്തിനെ
കണ്ടുകിട്ടുന്നതിനും അച്ഛനും വലിയ മോഹമായിരിക്കുന്നു.

കുമുദം - കാരണം.

മുകുന്ദൻ - അവളുടെ ഗൃഹപ്പിഴ തീന്നില്ലായിരിക്കാം.

ചന്ദ്രൻ - അപ്പോൾ ബാങ്കിലെ എഴുത്തും അംബുജത്തിനെ കണ്ടു
പിടിപ്പാനുള്ള മോഹവും തമ്മിൽ വല്ല ബന്ധവുമുണ്ടായി
രിക്കും.

മുകുന്ദൻ - എന്തോ, ഒരു പോംവഴിയും കാണുന്നില്ല. അച്ഛന്റെ
ലുബ്ധതകൾ തിരിഞ്ഞടിക്കുവാൻ തുടങ്ങുകയാണോ? ആ
കൊടുംകാരനും ആരെക്കൊല്ലാം വീഴ്ത്തുമെന്നു കണ്ടുതന്ന
യറിയണം.

കുമുദം - ജ്യേഷ്ഠ! ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം. അംബുജത്തിനെ തേടി
പ്പിടിച്ചു ജ്യേഷ്ഠൻ വിവാഹം കഴിക്കണം. അപ്പോൾ എല്ലാം ശരി
യാകും എന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു.

ചന്ദ്രൻ - എനിക്കും.

മുകുന്ദൻ - കഞ്ഞി! നീതന്നെ ഭാഗ്യവതി. നിന്റെ ഹൃദയവും
സംതൃപ്തം എത്ര ലളിതം? നിങ്ങൾ ഇവിടെ ഇരിക്കിൻ
(പോകുന്നു) (ഇരിക്കുന്നു)

കുമുദം - പി.ന. ഇങ്ങിനെ തന്നത്താൻ രസിച്ചിരുന്നാൻ പോര.
അംബുജത്തിനെ എവിടെനിന്നെങ്കിലും കൊണ്ടുവരണം.

ചന്ദ്രൻ - നോക്കട്ടെ പിന്നെ ജ്യേഷ്ഠൻ അതിൽനിന്നും ഒന്നു പിൻ
മാറിനിൽക്കുന്നുവല്ലോ.

കുമുദം - അനുരാഗത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ പുരുഷന്മാർ ഒരുപോ
ലെതന്നെ. നിരാശയിൽനിന്നുണ്ടായ മെഴുവ്യം ജ്യേഷ്ഠനെ
ബാധിച്ചു.

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൧൧.

സ്ഥലം ലക്ഷ്മീസദനത്തിലെ നാലുകെട്ടിനകം.

ഉപകരണങ്ങൾ—കട്ടിൽ, കസാല, പുസ്തകം, തട്ടക്ക, വിശദീപാത്രങ്ങൾ—ലക്ഷ്മീയമ്മ, അംബുജം, ദിവാകരൻ.

(കർട്ടൻ പൊടുന്നു)

ലക്ഷ്മീ:—(കട്ടിലിന്മേൽ ഇരിക്കുന്നു. അംബുജം അടുത്തിരുന്നു. വീശുന്നു) അംബുജം! ആ തലയിണ ഒന്നു ശരിയാക്കിവെക്കൂ. ഞാൻ ഒന്ന് നടുവുതിവെക്കട്ടെ. രണ്ടുദിവസം അടുപ്പിച്ചു നോസുനോറിട്ട് ഒരു ക്ഷീണം. ഒന്നു മയങ്ങട്ടേ.

അംബുജം—ഞാൻ അമ്മയോടു പറഞ്ഞല്ലോ ദേഹത്തിന് ക്ഷീണമുള്ളതുകൊണ്ട് തിങ്കളാഴ്ചമാത്രം മതിയെന്നു. (തലയിണ ശരിയാക്കുന്നു. ലക്ഷ്മീയമ്മ കിടക്കുന്നു.)

ലക്ഷ്മീ:—ക്ഷീണമൊക്കെ അങ്ങനെ ഇരിക്കും. നീ വായിച്ചു കൊള്ളൂ.

ദിവാ:—(പ്രവേശിച്ചു) അമ്മേ! (കട്ടിലിൽവന്ന് ഇരിക്കുന്നു. അംബുജം ഒഴിഞ്ഞു വാതലിലേക്കു മാറിനിൽക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മീ:—നിനക്കു ഇപ്പോഴുടെ രുചിയു. ഊണം മറ്റും തീരെ പിടിക്കുന്നില്ലായിരിക്കാം.

ദിവാ:—(ലക്ഷ്മീയമ്മയുടെ പുറംതടവി അംബുജത്തിന്റെ നേക്കു കണ്ണോടിച്ചിട്ടു) അമ്മേ! ഇവിടെ താമസിക്കുന്നതുപോലുള്ള സന്തോഷം വേറെ എവിടെ താമസിച്ചാലും കിട്ടുകയില്ല.

ലക്ഷ്മീ:—അവൾ വന്നതിൽപ്പിന്നെ കുറെദേശം, നീ കണക്കുകൾ എല്ലാം നോക്കിയോ.

ദിവാ:—കുറെക്കൊക്കെ പകർത്തി. ചിലതു വായിക്കാൻ വിഷമം. തെളിഞ്ഞിട്ടില്ല.

ലക്ഷ്മീ:—വായിച്ചുതരാൻ പറയാം. തെറ്റുകാണില്ല. അംബുജം! വായിച്ചുകഴിഞ്ഞു അതു പറഞ്ഞുകൊടുക്കണം.

അംബുജം—(വിഷമിച്ചു) ഓ.

ദിവാ:—ഇവൾക്കു അമ്മ എന്തുസമ്പളം കൊടുക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മീ:—അതു പറഞ്ഞപ്പോൾ—അവൾക്കു കാതിലും കഴിത്തിലും വല്ലതുമാണു തീപ്പിക്കാൻ നിന്റെ കയ്യിൽതന്നെ.

സ്വപ്നം എവിടെ. ധരവർക്കു് അങ്ങനെ ശമ്പളം ഒന്നും വെച്ചിട്ടില്ല. അവർ ആവശ്യപ്പെട്ടു് ഇല്ല.

ദിവാ:— വാചുപങ്ങൾലയും എല്ലാംകൂടെ നാലഞ്ചുദിവസത്തിനു ജിൽ തീർത്തുകൊണ്ടുവരാമെന്നു് പറഞ്ഞു
ലക്ഷ്മി:— കിട്ടുന്നിയും പാവവും കിടന്നു് അലയ്ക്കുന്നു. അവർക്കു തുണിവാങ്ങണം. ഞങ്ങൾക്കും വേണം.

ദിവാ:— ആകട്ടെ. അമ്മേ വരുന്ന ആഴ്ച എന്റെ കുറെ കൂട്ടു കാർ വിരുന്നിനു് വരും. അവർക്കു് എടുപത്തുദിവസം താമസിച്ചാൽകൊള്ളാമെന്നുമുണ്ടു്. ഈ വേലക്കാരുടെ വേഷമൊക്കെ ഒന്നു പരിഷ്കരിക്കണം. അവരുടേല്ലാം പട്ടണക്കാരും പരിഷ്കാരികളും ആണു്.

ലക്ഷ്മി:— ഇപ്പോഴേപ്പോലെ ആയിക്കൊള്ളൂ. അംബുജം ഇതു കേട്ടോ. അലൗകികത്തിനു് ഒന്നും ഇടയാകാതെ നോക്കിക്കൊള്ളണം. എനിക്കിപ്പോൾ എല്ലായിടത്തും കണ്ണു ചെല്ലുകയില്ല. കണ്ണു അങ്ങിനെ അടയുന്നു.

ദിവാ:— ഞാൻ ഇവിടെ വന്നിരുന്നു വായനമുടക്കിയായിരിക്കും.
ലക്ഷ്മി:— നീ ഇരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു് എത്ര മുടക്കമാണു്. അംബുജം വന്നിരുന്നു് വായിച്ചുകൊള്ളൂ. രാമ! രാമ! രാമ!

(അംബുജം പുസ്തകം എടുക്കാൻ പോകുന്നു)

ദിവാ:— അമ്മയ്ക്കു് ഇവളെ നന്നെ ബോധിച്ചു എന്നു് തോന്നുന്നല്ലോ.

ലക്ഷ്മി:— അവൾ പാവം ആണു് നല്ലകൂട്ടത്തിലും ആണു്. തിരുമേനിക്കും അവളെ വളരെ ഇണങ്ങി. പക്ഷേ നീ ഒരു കാര്യം എപ്പോഴും ഓർക്കണം. അവൾ ഉടയവർ ഇല്ലാത്ത ഒരു കൊച്ചുപെണ്ണാണു്. അവൾക്കു ആരും ഇല്ല എന്നുള്ളതു ഒരിക്കലും മറക്കരുതു്.

ദിവാ:— പാവം.

(അംബുജം പുസ്തകവും തടുക്കുമായി പ്രവേശിച്ചു് തടുക്കു നിലത്തിട്ടു് ചന്ദ്രംപിടഞ്ഞിരുന്നു വായിക്കുവാൻ തുടങ്ങുന്നു. ലക്ഷ്മിയമ്മ മയങ്ങുന്നു)

കാലംമുഴുത്തു തന്നത്താൻമരുന്നുള്ള
കാമുകന്മാർതൊഴിലെങ്ങിനെയെന്നില്ല
ഇന്നുനരത്തെന്നുമിന്നവരോടെന്നും
ഇന്നവണ്ണവേണമെന്നതില്ലേതുമേ.

നിന്നുദൈദാസിയായുള്ളോരിവരതന്നെ
 യെന്നോടുകൂടിയയയ്ക്ക ഭഗിനീ നീ.
 ഭ്രാന്താവൃതന്നുടെസങ്കടകണ്ടവരും
 ചേതോഹരാംഗിയാം കൃഷ്ണയോടോതിനാൾ
 ഖേദംവരികയില്ലേളും നിനക്കെടൊ.
 കാദംബരിയും കുറികളും വൈകാതെ
 കീചകൻതന്നോടു വാങ്ങിനീ കൊണ്ടുവാ
 മേചകകാന്തികലൻ മനോഹര!

മൗനാനുവാദമോടിക്കണപോയവരും
 താനേവരുന്നതുകണ്ടോരുകീചകൻ
 നേത്രസുഖത്തോടടുത്തിതു മൈരേയ
 പാത്രവും ഇട്ടുകളഞ്ഞവളോടിനാൾ
 ആടലോടെഅവൻ കൂടെഅങ്ങോടിനാൻ
 പേടിയോടെ സഭയിങ്കൽവീണാളവരും
 അല്ലിത്താർകൂന്തൽ ചുറ്റിപ്പിടിച്ചാനവൻ—

(അംബുത്തിന്റെ ഇടനെത്തിടറി ശബ്ദം പതറി വായന
 നിൽക്കുന്നു. പുസ്തകം താഴ്ത്തുവച്ചിട്ട് അംബുജം മുണ്ടുകൾ
 അമർത്തിക്കൊണ്ടു് എഴുന്നേൽക്കുന്നു. ദിവാകരൻ അതു കാണുന്നു.

(മദ്ധ്യകർട്ടൻ വീഴുന്നു)

അംബുജം—(തേങ്ങി തേങ്ങി കരഞ്ഞുകൊണ്ടു് പ്രവേശിച്ചു് നിൽ
 കുന്നു. ദിവാകരൻ പ്രവേശിച്ചു് അവളുടെ അടുക്കൽ വന്നു
 നിന്നു് അനുകമ്പയോടുകൂടെ നോക്കുന്നു)

ദിവാ:—അംബുജം.

അംബുജം—(പെട്ടെന്നു് ഒന്നു തെട്ടി) എന്താ!

ദിവാ:—നീ ഇങ്ങനെ കരയുന്നതെന്തിനു് ?

അംബുജം—(ദിവാകരന്റെ മുഖത്തുനോക്കി അപേക്ഷിക്കുന്നമ
 ദിൽ) ഈശ്വരനെ വിചാരിച്ചു് ഭ്രാന്തിടുന്നു എന്തെ വിഷ
 മിപ്പിക്കരുതെ. എനിക്കു് ഒരുവരും ഇല്ലേ. അവിടുന്ന് അവി
 ടുന്നു,—എന്തെ—ഇങ്ങനെ—(കുനിഞ്ഞുനിൽക്കുന്നു)

ദിവാ:—ഇല്ലെന്ന് അന്നുതന്നെ ഞാൻ വാക്കുതന്നിട്ടില്ല.
 പിന്നെ ഞാൻ നിന്നെ എന്തെങ്കിലും വിധത്തിൽ അസഹ്യ
 പ്പെടുത്തിട്ടുണ്ടോ. ഇങ്ങോട്ടുനോക്ക.

അംബുജം—(നോക്കുന്നു. മിഴികൾ ഇടയുന്നു) ഇല്ല

ദിവാ:—പിന്നെ എന്തിന് സങ്കടപ്പെട്ടു. എനിയ്ക്കുതു ഇഷ്ടമില്ല. അംബുജം (അപരാധംചെയ്ത മട്ടിൽ) വായച്ചപ്പോൾ കാമ്മവന്നു കരഞ്ഞുപോയി. ഇനി അങ്ങിനെ വരില്ല.

ദിവാ:—അമ്മ ഉറക്കമായിരുന്നതു നന്നായി. ആകട്ടെ മുഖം കഴുകിയിട്ട് അമ്മയുടെ അടുക്കൽപോയി ഇരിക്ക. കണക്കിന്റെകൊളും പഠാത്തതിൽ ദുരദ്രേശം ഇല്ല. അകത്തേക്കു പോക.

അംബുജം—(രണ്ടുനാടി നടന്നിട്ട് മടങ്ങിവന്നു) ഇനി ഞാൻ കരയുകയില്ല. അമ്മയ്ക്ക് പാൽകൊടുത്തശേഷം കണക്കുവായിക്കുവാൻ വരാം. (നയനങ്ങൾ തമ്മിൽ കൂട്ടിമുട്ടുന്നു) (അംബുജം തിരിഞ്ഞുനടക്കുന്നു) ഈശ്വര! ഇദ്ദേഹത്തെ വിശ്വസിക്കാം (മറയുന്നു)

ദിവാ:—എല്ലാംകൊണ്ടും ജഗന്മാഹിനി, ഓടക്കഴലിൽനിന്നൊഴുകുന്ന കളഗാനംപോലെ മനോഹരവും പരിശ്രദ്ധവുമാണ് ഇവളുടെ ആത്മാവും ദേഹവും. ഇങ്ങനെയുള്ള പെൺകുട്ടികളെ കാണാൻ കിട്ടുമോ?

കർട്ടൻ

രംഗം ൧൨.

സ്ഥലം—ലക്ഷ്മീസദനത്തിന്റെ പിൻവശത്തുള്ള മുററം.

ഉപകരണങ്ങൾ—ബെ്ളുസുകൾ, പുടവകൾ മുതലായവ.

പാത്രങ്ങൾ—കിട്ടുണ്ണി, പാറക്കട്ടി.

കിട്ടുണ്ണി (കിട്ടുണ്ണി നിറപ്പകിട്ടുള്ള ജൂബായും പൈടാമയും അണിഞ്ഞു പ്രവേശിക്കുന്നു) ഒരു കണ്ണാടിനോക്കി രസിച്ചിട്ട്, ഉടുപ്പുകൾ പാടിച്ച് നേരെത്തു തെളിഞ്ഞു ഒന്നു നടക്കുന്നു. ശ്രീമാൻ കിട്ടുണ്ണിമേനോൻ അവർകൾ, രാ. രാ. ശ്രീ. ഇപ്പോൾ ഇവനെ കണ്ടാൽ, എന്താ. പണ്ടു പരിചയമില്ലാത്തവർ ഒരു ചോഷ്കാരോ, കമ്പനിക്കാരെന്നാ, അല്ലെങ്കിൽ ഒരു വാദിയ ഡബ്ബെദാദോ എന്നാക്കെ വിചാരിക്കായില്ലേ. ഇക്കാലത്തു കൂപ്പായംതന്നെ ആളുകൾക്ക് വിലയുണ്ടാകുന്നു. പണ്ടാണെങ്കിൽ മുണ്ടും തോപ്പുതും മതി. കാലംമറിഞ്ഞു മറി

ച്ചിൽ നോക്കണം. പെരുകകളെ, വെറുംപെരുകുകൾ. ചീലു ബാധയും പാപ്പാസും കൈയിട്ടു വലിയ വലിയ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടെ അടുക്കൽചെന്നു എന്തെല്ലാംകാര്യം ചർച്ചകൊണ്ടു കാണുന്നു. നല്ല ഓഹരിയുള്ള കൊച്ചുങ്ങളെ സംബന്ധം ചെയ്യുന്നു. എന്തിനു ബസ്സിലെ കൺട്രോൾസാറുപോലും അവരെ കണ്ടാൽ സലാംവെച്ചു മുന്നിൽ ഇരുത്തും. എന്റെ കുപ്പായമേ നീതന്നെ ഇക്കാലത്തെ ദൈവം. ഇനി നമ്മെപ്പറ്റി പാറുകുട്ടിക്കു ആക്ഷേപം— അവർക്കു ആയുസ്സുണ്ട്. അതാവതന്നു. എന്തൊരുചന്തം. അല്ല കോഴുകേടിലാണോ? (കിട്ടുണ്ണി നിവർന്നിരിക്കുന്നു)

പാറ:—(ഒരുകയ്യിൽ രണ്ടു ബ്ലൈസുകൾ മറ്റൊരുകയ്യിൽ ഒരു പുടവയുംആയി ദുർമ്മുഖത്തോടുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു.) വെള്ളവീശ്രുവോതൊട്ടു വീടുകളെന്നതുവരെ മടച്ചാലും കുറഞ്ഞതന്നെ കുറവ്. ചാവടിയിൽ മഷിയുടെ പാടുപോലും; സൊന്തം വേലക്കാരിപെണ്ണിലോ. അവളുടെ കയ്യ് അങ്ങു തേഞ്ഞുപോമോ.

(കിട്ടുണ്ണിയുടെനേക്കു നടക്കുന്നു.)

കിട്ടുണ്ണി അടങ്ങെടീ! അടങ്ങു.

പാറ—എന്റെ മുന്നിൽനിന്നു മാറിക്കൊള്ളണം! എനിക്കു അങ്ങനെ കലികൊള്ളുന്നു.

കിട്ടുണ്ണി--ഒന്നു തള്ളിക്കൊ. ആ പുത്തൻബ്ലൈസുകൾ ഇടു കൊണ്ടു ഒരു മോഹിനിയാട്ടം.

പാറ:—മോഹിനിയാട്ടം കാണണേങ്കിൽ ചാവടിയിൽപോയി നോക്കൂ—

കിട്ടുണ്ണി—എടീ എനിക്കടുക്കളപ്പുറത്തെ ആട്ടം കണ്ടാൽമതി. നീ ആ ബ്ലൈസു ഒന്നിട്ടു. ഞാൻതന്നെ നോക്കിഎടുത്തതാ. നീ ഇങ്ങോട്ടുനോക്കൂ. കിട്ടുണ്ണിമേനവന്റെ വേഷംകണ്ടോ? അതിനൊത്തുവേഷം നീയും.

പാറ:—തന്നത്താൻ നോക്കി എടുത്തതാണെങ്കിൽ ഇതാ കിടക്കുന്നു. (താഴെ എറിയുന്നു)

കിട്ടുണ്ണി—(കുനിഞ്ഞു എല്ലാം പെരുകി എടുക്കുന്നു.) ഇതിനെ നോക്കി കുറവ്. ഇവിടെത്തന്നെ ഹേഡ് അറ്റേച്ചന്റിന്റെ ഭാര്യയുടെ ഇത്തരം തൂണി കണ്ടിട്ടുപോലും ഇല്ലല്ലോ.

പാഠ:—ആണുഴാൾ നോക്കി എടുത്തതിൽ സിൽക്കുണ്ടായിരുന്നു. അനുജത്തിനെച്ചെന്നു നോക്കിയാട്ടേ.

കിട്ടുണ്ണി—അതിനാണോ ഈ കാക്കാലിപ്പിക്കളി. എടീ മനുക്കണക്കിനു ഞാൻ വാങ്ങിത്തരാം. ആ കൊച്ചിനേക്കാളും നിനക്കു ഇളപ്പംവരാമോ.

പാഠ: (സന്തോഷത്തോടെ) എങ്കിലും കൊച്ചാട്ടാ! ചേലക്കാരിയാണെങ്കിലും ഒരു നാണവും മാനവുംക്കെ വേണ്ടയൊ. കൊച്ചുങ്ങളുനിന്റെ കയ്യിൽനിന്നു് അതൊക്കെ അങ്ങനെ വാങ്ങാമോ?

കിട്ടുണ്ണി—അതിനെന്തടീ. ചോദിക്കാതെ കിട്ടുന്നതല്ലോ. എടീ പാഠ പക്ഷേ അങ്ങുന്നു വെറുതെ മഞ്ഞുകൊള്ളുകയാണേ.

പാഠ:—അതെ, അതെ, പന്നെ മുത്താതല്ലോ അതെക്കെ കൊടുക്കുന്നതു്. ഇന്നത്തെ ഒരു കുഴച്ചിലു കണ്ടില്ലല്ലോ. കൊച്ചുങ്ങളു നിന്റെ വാച്ചിനു കൈച്ചങ്ങല കൊണ്ടുവന്നപ്പോൾ തട്ടാൻ, രണ്ടുപവനിൽ ഒരുജോടി കാപ്പുകൂടെ കൊണ്ടുവന്നു. അധികമുണ്ടായിരുന്ന സപണ്ണമാണെന്നു പറഞ്ഞു. അങ്ങുന്നു ഭാഷനോക്കി. നന്നായിരിക്കുന്നു എന്ന് ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു് വലുത്തയുടെ കയ്യിൽകൊടുത്തു. എന്തിനു് അതിപ്പോൾ ആ ചെററപ്പുണ്ണിന്റെ കൈയിൽ കിടക്കുന്നു. കമ്മലും മാലയും അമ്മയുടെ കണക്കു്. മകന്റെ വഴിവാടു കാപ്പു്, ഇനി രണ്ടു കുണക്കൂടെ മതി. അപ്പോൾ ഉദ്ദേശിയായി.

കിട്ടുണ്ണി—രണ്ടുപവന്റെ കാപ്പോ? നീ അന്നുപറയാതെ ചോ. എടീ അവിടെ ഞാൻ ബീററായി നീ എന്നെ ഒപ്പിക്കുവാൻ പറയുകയാ.

പാഠ:—ഉള്ളതാണെ. കൊച്ചുങ്ങളു വലുത്തയുടെ അടുക്കൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടു് അവൾക്കു സിൽക്കുണ്ടെ"ഊസു" ചേരുമോ എന്നു നോക്കാൻ പറയുന്നു. അവൾ തളത്തിലേക്കിറങ്ങി. അതിൽ ഒന്നു എടുത്തു ഇട്ടു് കാണാൻചെന്നുനിന്നുകൊടുക്കുന്നു. നല്ലവണ്ണം ചേരുന്നു എന്ന് വലുത്തയുടെ സർട്ടിഫിക്കറും. ആ പെണ്ണു വച്ചുചൊരിഞ്ഞു ഇവിടെ മിററത്തു വന്നപ്പോൾ ഞാനാണു് കഞ്ഞിയുംപററും ഒഴിച്ചുകൊടുത്തതു്. എന്നിട്ടു ഇപ്പോ—

കിട്ടുണ്ണി—നീ പണ്ടത്തെ പാഠതന്നെ.

പാദ:- അതെ തറചാട്ടക്കോർക്കു മാനമില്ലോ. തെരുവാടിയോ
രേപ്പോലെ അങ്ങിനെ അങ്ങു അഴിയാനൊക്കുമോ. മേമ!
ആ പെണ്ണു വേലക്കാരിക്കൾക്കു ആകെ അപമാനംവരുത്തി.
കിട്ടുണ്ണി— എടീ പാദ, നീ ആവശ്യമില്ലാത്തയിടത്തു എങ്ങുപോ
യി തലയിടൊല്ലെ.

പാദ:- കൊച്ചുട്ടനറിയാമോ അവർ എവിടെപ്പോയി ഇരിക്ക
യോണെന്നു?

കിട്ടുണ്ണി— അതറിഞ്ഞിട്ടു എനിക്കു എന്തു വേണം. എനിക്കു നി
ന്റെ ചോക്കമാത്രം അറിഞ്ഞാൽമതി.

പാദ:- വിരുന്നുകാക്കു വാങ്ങിയ സാമാനങ്ങൾ അടുക്കിവയ്ക്കാൻ
അവളെക്കൂടെ അയയ്ക്കണമെന്നു വലുതയോടു പറഞ്ഞു.
ആ മുതുകിയുടെ മുമ്പിൽനിന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോയി.
രണ്ടുംകൂടെ ആ കിളവിയുടെ കണ്ണിൽ മണ്ണിടുന്നു. പട്ടിയെ
പ്പോലെ അങ്ങുനിന്റെ പുറകെ കാപ്പുകെട്ടിയ വേലക്കാ
രിയും—

കിട്ടുണ്ണി— എടീ! പിന്നെ അങ്ങുണു വിളിക്കുമ്പോ ചോചാതെ
കൊടുക്കുമോ.

പാദ:- (കുണുക്കിക്കൊണ്ടു പറയുന്നതെല്ലാം കേൾക്കയും വേണ്ട
യോ. ഞാൻ ഒന്നു ഒളിച്ചുനോക്കി. അതു എന്തൊരനുസ
രണ, അങ്ങുണു സന്തോഷത്തോടു ചേർന്നിന്നല്ലോ അവ
ളോടു വർത്തമാനം പറയുന്നതു്. വെറും കൂട്ടുകാരെപ്പോലു
ള്ള സപാതന്ത്ര്യം. കൈത്തോക്കു നിറയ്ക്കാൻ കാണിച്ചുകൊ
ടുക്കുന്നു. പെൺവരം സോപ്പും കാണിക്കുന്നു. വേണോ
എന്നു ചോദിക്കുന്നു. എന്നുവേണ്ട കുപ്പികളെടുത്തു അടുക്ക
ന്നു. കുപ്പികൾ കണ്ടപ്പോൾ അവൾ—

കിട്ടുണ്ണി— ആ കൊച്ചിന്റെ കാൽകളു. എത്ര കുപ്പികൾ ഉണ്ടെടീ
അതിന്റെകാൽ പാ. അയ്യ, അയ്യ, അതിൽ ഒരുതുകും അ
ങ്ങുചെന്നാൽ അയ്യ; അദ്ദേഹം കാൽമുട്ടു ഉൾത്തൊലാടും, പി
ന്നെ തലയാടും, മനമാടും, ഞാനും പാദവും പൂമിയുംകൂടെ
ചില്ലാട്ടംപറക്കും. (കിട്ടുണ്ണി കൊതിയോടെ മുണ്ടു നന്ന
യ്ക്കുന്നു.)

പാദ:- ഏതോന്നോ കൊച്ചാട്ടാ അതു്.

കിട്ടുണ്ണി— എടീ അതാണു് ബിക്സി. പല പേരുകളും ഉണ്ടു്.
വലിയ ആളുകൾ കിടക്കുന്ന പട്ട. എടീ പാവങ്ങൾക്കു ഭര

ണിയിൽനിന്നു ചിരട്ടയിലേക്കു്. യജമാനന്മാർക്കു കപ്പി
യിൽനിന്നു് ഗ്യാസിലേക്കു്. ഉള്ളിൽചെല്ലുമ്പോൾ കാര്യം
ഒന്നുതന്നെ. എട്ടി അടിയൊന്നു് ചെടുന്നതലും തന്നു
രാന്റെ നീരാട്ടുകളിയും ദൈവങ്ങളുടെ ആരാട്ടും, നമ്മു
ടെ കുളിതന്നെ അല്ലോ. അതുപോലെ ഇതും എല്ലാം കള്ളു
തന്നെ. ആ കൊച്ചുപാവം, അതിനെ അങ്ങുന്ന്—

പാദം:—എന്താണിത്ര നോവൽ. അപളെ അങ്ങുന്ന് എന്തു കാ
ണിച്ചാലും തന്നിരിക്കുന്താ. അവളുടെ കൊഞ്ചലും, കഴ
യലും,—

കിട്ടുണ്ണി—അതു കൊച്ചുന ഇനമല്ല. പക്ഷേ ആ കപ്പിയിലെ
വെള്ളംകൊടുത്തു മയക്കി—

പാദം:—അങ്ങനെ ഒന്നും മയക്കണ്ടാ. അവളുടെ സാമത്വം!
ഒന്നും മനസ്സിലാകാത്തമട്ടിൽ അങ്ങുനിയന്റെ അടുത്തു നിൽ
ക്കും. ആണങ്ങളുടെ മനം ചാഞ്ഞു് അവർ ഒന്നു അയഞ്ഞു
പോയാൽ ചെണ്ണങ്ങൾ—

കിട്ടുണ്ണി—(പാദങ്ങളുടെ മുഖത്തു നോക്കി) “ചെണ്ണങ്ങളു്”

പാദം:—മുറക്കും.

കിട്ടുണ്ണി—ആണങ്ങൾ മുറകിയാലോ.

പാദം:—ചെണ്ണങ്ങൾ അയഞ്ഞുകൊടുക്കും. വല ചൊട്ടിക്കാൻ
അവർ സമ്മതിക്കയില്ല.

കിട്ടുണ്ണി—ഇപ്പോഴോ ഞാനറിഞ്ഞു. അപ്പോൾ ഒരു കിളിത്തട്ടു
കളി. പോ നീ അടുക്കളയിൽപോ!

പാദം:—അപ്പോൾ സിൽക്കു ബെ്ളുസു് ഇന്നുതന്നെ.

കിട്ടുണ്ണി—പോവാൻ പറഞ്ഞാൽ ഉടൻ കാവാത്തടിക്കണം.

പാദം:—(കഴഞ്ഞൊടി) കൊച്ചാട്ടാ!

കിട്ടുണ്ണി—(നോക്കാതെ) പാദം—നീ--പോ.

പാദം:—പിന്നെ ബെ്ളുസു്.

കിട്ടുണ്ണി—എന്തൊരു ശല്യം.

പാദം:—അത്ര മുറക്കമാണെങ്കിൽ തൂണുപോലെ നിൽക്കു. ഞാൻ
പോണം. (കുറെ നടന്നിട്ടു് മടങ്ങിവന്നു) മിടുക്കാ എന്റെ
ബെ്ളുസുകൾ ഇങ്ങു തന്നെ.

കിട്ടുണ്ണി—മേർ! ഞാൻ നിന്റെ വെളുത്തേടമോ.

പാദം:—പിന്നെ കക്ഷത്തിൽ കത്തിക്കൂടാണോ

കിട്ടുണ്ണി—(പാദവിനെ കോപം നടിച്ചു നോക്കുന്നു)

പാദ:—(കഴഞ്ഞാടി ചിരിച്ചു) സൊന്തം പാദവല്ലോ? ഇങ്ങു തന്നെ. കൊച്ചുട്ടൻ പാദവിനുവേണ്ടി നോക്കിയെടുത്ത തല്യേ. ഞാൻ ഇവിടെനിന്നുകൊണ്ടു് അതു ഇട്ടുകാണിക്കാം.

കിട്ടുണ്ണി—ഇനി നീ എന്റെ അടുക്കൽ തെളിയുമോ?

പാദ:—ഇല്ല. സത്യമായിട്ടും ഇല്ല.

(കിട്ടുണ്ണി വിജയഭാവത്തിൽ) തുണികൾ അവളുടെ കൈയിൽ കൊടുക്കുന്നു.

പാദ:—ഇനി കൊഞ്ചാനിങ്ങു വരണെ. എന്നുപറഞ്ഞിട്ടു് ഓടുന്നു.

കിട്ടുണ്ണി—എടീ കള്ളി, (പുറകെ ഓടുന്നു)

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൧൩.

സ്ഥലം—അംബുജവിലാസത്തിലെ സൽക്കാരമുറി. ഉപകരണങ്ങൾ കൗഠമുതലായതു്.

പാത്രങ്ങൾ—ശങ്കരപ്പണിക്കരും കുമാരശ്ശാഭരും.

(ശങ്കരപ്പണിക്കർ കസാലയിന്മേൽ ഇരിക്കുന്നു) കുമാരശ്ശാഭരൻ ഒരു ചുമയോടു കൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു.

ശങ്കര:—എടോ! തന്നെ ഒന്നു കണ്ടുകിട്ടുവാൻ വിഷമമായിരിക്കുന്നുല്ലോ. എത്ര ദിവസമായിട്ടു് അളയയ്ക്കുന്നു.

കുമാര:—ഞാൻ പല ജോലിക്കാരൻ. മരിക്കുന്നതുവരെ ജീവിക്കേണ്ടേ.

ശങ്കര:—തനിക്കു് എന്തോന്നാ വിഷമം. തന്നത്താൻ ഉണ്ടാക്കി വയ്ക്കുന്നതു്. മകനു ഞാൻ ശമ്പളംകൊടുക്കുന്നു. കൂടെ താമസിപ്പിക്കുന്നു.

കുമാര: മകനോ.

ശങ്കര: അതെ! ചന്ദ്രൻ; താൻ അതു് മറന്നോ.

കുമാര:—ഞാൻ ഒന്നും മറക്കുന്നില്ല.

ശങ്കര:—താനും കല്യാണിയുംകൂടെ ഇവിടെ വന്നു താമസിച്ചു കൊള്ളുവാൻ പറഞ്ഞു. അവൾ പാഞ്ഞു പ്രസവിച്ചിട്ടും ഇല്ലല്ലോ?

കുമാര:— അതിനായിരിക്കും ക്ഷണിക്കുന്നത്. ഇതു പറയാനാണോ ആളയച്ചതു്.

ശങ്കര:— കുമാരജ്ഞാനെ! അംബുജത്തിനെ ഒന്നു കണ്ടുപിടിക്കണമല്ലോ.

കുമാര: -- ആ കോളു് ഇതുവരെ മറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞില്ലേ. എത്ര കൂറുള്ള മനസ്സു്. അതു അതിന്റെ പാട്ടു്നുപോയി. ഇവിടുത്തെ വൈഷമ്യവും തീർന്നു. കൊതിക്കു് അതിനു വേണ്ടയോ?

ശങ്കര:— കളി മതിയാക്കൂ. അവളെ കണ്ടുകിട്ടേണ്ട അത്യാവശ്യം ഉണ്ടു്.

കുമാര:— അതിനെത്തന്നെ വേണമെന്നുള്ള അത്യാവശ്യം എന്തു്? അവിടുത്തേക്കു ഇത്ര പത്തെമായോ.

ശങ്കര: -- കണ്ടില്ലെങ്കിൽ വളരെ കഷ്ടപ്പം ഉണ്ടു്.

കുമാര:— അങ്ങേയ്ക്കു കഷ്ടപ്പാടുണ്ടോ. അതൊരു വിശേഷമാണല്ലോ.

ശങ്കര:— എടോ കേസിയേൽ കേസു്. ആ മേനോന്റെ വസ്തുക്കളിലേൽ അവനു് മുഴുവൻ അവകാശവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അവന്റെ തറവാട്ടിലെ ഉടമ്പടി അനുസരിച്ചു് അവനും തള്ളയ്യുംകൂടെ തിരിച്ചുവന്നു ചെലവിനു് വച്ചിരുന്നതേയുള്ളു. അവരുടെ ശാഖയിൽ പെണ്ണില്ലായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് അവന്റെ മക്കൾക്കുകൂടെ അവരുടെ ജീവീതകാലംവരെ അനുഭവിക്കാൻ അവകാശംവെച്ചിട്ടുണ്ടു്. തറവാട്ടുവസ്തുക്കൾക്കു പുറമേയുള്ള വസ്തുക്കൾ എല്ലാം അംബുജത്തിന്റെ പേർക്കുള്ളതാണു്. അവൾ പ്രായപൂർത്തിയാകുന്നതുവരെ ഒരു കരണവും ചെയ്യുന്നതിനു് ആർക്കും അധികാരമില്ലെന്നുള്ള വ്യവസ്ഥയും ഉണ്ടു്. അവന്റെ തറവാട്ടുകാർ വന്നു് വസ്തുക്കൾ ഒഴിപ്പിക്കാൻ കേസുകൊടുത്തുകഴിഞ്ഞു. മറുതിനു് ഒരു വക്കീൽനോട്ടീസും വന്നിരിക്കുന്നു. ഇതെല്ലാം ആരായാതെ കർമ്മം ചെയ്യാൻ കഴിയുന്നതു്.

കുമാര: അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചോറു് നമ്മെപ്പോലെ തിന്നിട്ടുള്ളവർ ധാരാളമില്ലോ. വല്ല നന്ദിയുള്ളവരും ആയിരിക്കാം. അപ്പോൾ കഞ്ഞിനെ കണ്ടില്ലെങ്കിൽ—

ശങ്കര:— സകലരും കഷ്ടപ്പം.

കുമാരം:—വലിയ കലത്തിൽ വെള്ളം തിളപ്പിച്ചത് വെറുതെ. കലമേ ഉടഞ്ഞുപോയി.

ശങ്കരം:—ഒന്നു്. പിന്നെ മുകുന്ദൻ അവളെ മറക്കുന്നതേയില്ല. അവളെത്തന്നെ വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നു.

കുമാരം:—ആരും മറക്കുന്നില്ല. അങ്ങു അതിനെ വിചാരിക്കാൻ പോയിട്ടില്ലെ ഇതൊക്കെ വന്നതു്—

ശങ്കരം:—അതൊക്കെ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല.

കുമാരം:—അതൊന്നും അങ്ങിനെ അങ്ങു് കഴിയുന്നതല്ല. അല്ലെങ്കിൽ ആ കുഞ്ഞും മുകുന്ദനദ്രോഹവുംകൂടെ എത്രസന്തോഷത്തോടുകൂടെ പാർക്കുമായിരുന്നു.

ശങ്കരം:—അതു ഇനിയും ആവാമല്ലോ. അംബുജം എവിടെയെന്നു അറിഞ്ഞാൽമതി.

കുമാരം:—അപ്പോൾ ആ കുഞ്ഞു് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടു്. അതു തീർച്ചതന്നെ.

ശങ്കരം:—അവൾ ചത്തുപോയി എന്നായിരുന്നോ തന്റെ വിചാരം.

കുമാരം:—മനുഷ്യന്റെ കാര്യങ്ങളല്ലേ?

“മാളികമുകുളേഠിയമനന്റെ
തോളിൽമാറാപ്പുകേരുന്നതും ഭവൻ
കണ്ടുകണ്ടങ്ങിരിക്കുംജനത്തിനെ
കണ്ടില്ലെന്നുവരുത്തുന്നതും ഭവൻ”

ആകട്ടെ അതിനെ വല്ലവരും ഭാര്യയാക്കിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലോ.

ശങ്കരപ്പണി:—അതിനൊക്കെ ഞാൻ സമധാനവും നിവൃത്തിയും ഉണ്ടാക്കാം. താൻ അംബുജത്തിനെ ഒന്നു കണ്ടുപിടിക്കൂ. ഏതുവേണമെങ്കിലും തരാം.

കുമാരം:—എനിക്കു അതിനെ കണ്ടാൽ മതി. അങ്ങേയ്ക്കു് മനുഷ്യന്റെ ജീവൻ സ്നേഹിച്ചെ എഴുത്തു്. വേഗം തുടച്ചു കളയാം. ‘ഒരു കാര്യംചെയ്യണം’ പത്രങ്ങളിൽഎല്ലാം പരസ്യം ചെയ്യണം.

ശങ്കരപ്പണി:—നല്ല ബുദ്ധി! വല്ലവരും സംഗതി അറിഞ്ഞുപോയാൽ അവളെ സംബന്ധിച്ചുചെയ്യുകൊണ്ടുതരും.

കുമാര:—അങ്ങു മുണ്ടിൻമുട്ടിലെ പൊടിയും തല്ലിക്കൊണ്ടു് ഇവിടെനിന്നിറങ്ങി നടന്നേക്കണം. കുഞ്ഞിനുവേണ്ടി നോട്ടീസ്സുയച്ചു വക്കീലിനോടു ചോദിച്ചോ?

ശങ്കര:—ഉവ്വു്. അയാൾ ഒന്നും പറയുന്നില്ല. പ്രമാണങ്ങളും പണവും എടുപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്, എന്നുമാത്രം പറഞ്ഞു. പ്രമാണം എന്തെന്നു കാണിച്ചു. എടൊ കുമുദത്തിന്റെ കാര്യത്തിനു് അനുജൻ തിരുമേനിയുമായി താൻ ആലോചിച്ചോ. എത്ര നാളായി തന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടു്?

കുമാര:—അദ്ദേഹത്തിനു് തൃപ്തിയുള്ളതുപോലെ തോന്നുന്നില്ല. അതു മകന്റെ ഇഷ്ടമാണെന്നു പറയുന്നു. ആ കൊച്ചനെ തിരുവനന്തപുരത്തെ വലിയ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ വലയിലാക്കും.

ശങ്കര:—അവർക്കു നല്ല ഓഹരിയുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞില്ലേ.

കുമാര:—അങ്ങയുടെ സമ്പാദ്യത്തിൽ പകുതിയ്ക്കു് അവകാശമുണ്ടെന്നു പറഞ്ഞു.

ശങ്കര:—കുമുദത്തിനു് ആ കൊച്ചനേയും, അറബുജാതിനെ മുക്കുന്ദനം കിട്ടിയാൽ—

കുമാര:—ഉദ്ദേശം കൊള്ളാം.

ശങ്കര:—ഞാൻ പെരുമ്പാവൂർ ഒന്നു പോകട്ടെ ഭാര്യ പറഞ്ഞാൽ തിരുമേനി കേൾക്കും. കേസിന്റെ കാര്യം തന്നെ ഭരമേല്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

കർട്ടൻ

രംഗം ൨൪

സ്ഥലം —ക്ഷേത്രം, ക്ഷേത്രവളപ്പിനടുത്തുള്ള വെളിപ്പറമ്പു്.

ഉപകരണങ്ങൾ—പുത്തട്ടം, പഴങ്ങൾ, പൂവു്, കരിങ്കു്, ചെടി കൾ മുതലായവ.

പാത്രങ്ങൾ—ദിവാനകരണം അറബുജവു്.

(അറബുജം കുളിച്ചു് മുരൾത്തമ്പിൾ കെട്ടിയ കുന്തളവും ശുഭ്രവസ്ത്രങ്ങളുമായി പ്രദക്ഷിണംവെച്ചു് നടയ്ക്കുമമ്പിൾ വന്നുനിൽക്കുന്നു.)

അംബുജം—പരമേശ്വരീ! ഞാൻ ആകപ്പാടെ കഴങ്ങിവശായി. അദ്ദേഹം എന്റെ അടുക്കൽ വരുമ്പോൾ എന്റെ കരൾ ഞാനറിയാതെതന്നെ തുടിച്ചുപോകുന്നു. വാത്സല്യംതുളുമ്പുന്ന ആ ശബ്ദം എന്റെ മേനിയിൽ കുളർകോരിയിടുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള കാര്യങ്ങൾ ഒന്നും അദ്ദേഹം പറയുന്നില്ല. എന്തിനു പറയണം ഞാൻ ഒരു പെണ്ണല്ലേ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അന്തരംഗത്തിൽ ഉള്ള ആ വികാരം ഒരു ലളിതകാവ്യംപോലെ എനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നു. എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അവ്യക്തമായ ഒരു ദിവ്യപ്രകാശം ഉഷസ്സിന്റെ പ്രവഹിക്കുന്ന വണ്ണം പരക്കുന്നു മഹാമായേ! എന്റെ മനസ്സിൽ നിന്നു വന്നിരുന്നേ അങ്കുരിച്ചുപോയ ആ മുഴുവിക്കാരകലികയെ അതിനുളിർത്തെന്നു അടക്കിനിറുത്തുന്നതിനുള്ള ആത്മദൈവ്യം ഇവർക്കു് അരുളണെ! ആ ദിവ്യവികാരദിപ്തിയിൽ പുണ്യസ്നാനംചെയ്തു അടിയന്റെ ആത്മാവു് അവിടുത്തെ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ ഭജിച്ചുകൊണ്ടു് നിർവൃതിനേടി ജീവിക്കുകൊള്ളാം. അദ്ദേഹത്തിനേയും അമ്മയേയും അവിടുന്ന് കൈയഴിച്ചു് അനുഗ്രഹിക്കണെ! വികാരതരളതകൊണ്ടു് അടിയൻ അമ്പരന്നുപോകുന്നു. ദേവീ! മഹാമായേ! ശരണാഗതദിനാന്തപരിത്രാണപരായണെ! ആപനാന്തിഹരെ! ദേവീ! നാരായണി! നമോസ്തുതൈ.

(തൊഴുകതുമായി തലകുനിച്ചു നിൽക്കുന്നു.)

ദിവാ:—(പ്രവേശിച്ചു അംബുജത്തിനെ നോക്കി ആനന്ദിക്കുന്നു.) (ആത്മഗതം) ഭക്തിപരമശയായി, ഹൃദയപരീധാനനിരതയായി, സമൃദ്ധവും മറന്നു് അംബുജം അതാ നിൽക്കുന്നു. ദേവിയുടെ ചേവടികളിൽ പരിലസിക്കുന്ന ലാവണ്യകുസുമം. (അംബുജം അറിയാതെ അടുത്തു പുറകിൽചെന്നു തൊഴുകുകകളുമായി നിന്നു.) ഭൂ... വസലെ! ദേവീ! അവിടുത്തെ പാദാരവിന്ദങ്ങളിൽ ആത്മസമർപ്പണം ചെയ്യുന്ന അടിയങ്ങൾക്കു് അവിടുന്ന് ആശംസ്യരുളേണമേ!!

സർവ്വമംഗലമംഗലേ!
ശിവസർവ്വമംഗലസാധികൈ
ശരണ്യേ! ത്ര്യംബകൈ ദേവീ!
നാരായണി! നമോസ്തുതൈ.

(അംബുജം തിരിഞ്ഞുനോക്കി നടുങ്ങി ലജ്ജാപരിഭ്രമംപൂണ്ടു. അല്പം മുന്നോട്ടു നീങ്ങാനിരിക്കുന്നു.)

ദിവാ:—ഭയന്നുപോയോ? അമ്മ എവിടെ—മടങ്ങിപ്പോവാൻ നേരമായില്ല.

അംബുജം—ഉവ്വ്. അമ്മയ്ക്കു നല്ലസുഖം തോന്നിയില്ല. ആൾ അയയ്ക്കാമെന്നു പറഞ്ഞിരുന്നു.

ദിവാ:—അതിനായിരിക്കും കിട്ടൂണിപന്നത്. ഞാൻ അവനെ കടയിലേക്കു പറഞ്ഞയച്ചു. അംബുജത്തിന്റെറകൂടെ ഞാൻ വന്നാൽ പോരെ.

അംബുജം—പ്രസാദംകൂടെ എടുത്തുകൊണ്ടുവരാം. (പോകുന്നു)

ദിവാ—ഇങ്ങനെ ഇനിയും ഒരു സൌകര്യം കിട്ടുവാൻ എളുപ്പമല്ല. അവളോടു തുറന്നു പറയാൻ എന്തിനു മടിക്കുന്നു. അവൾക്കു രസിച്ചില്ലെങ്കിലോ. എന്നെങ്കിലും ഒരിക്കൽ പറയാതെ നിവൃത്തിയില്ലല്ലോ. (അംബുജം ഇടത്തുകൈയിൽ തട്ടവുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു.) എന്താ പോകാം.

(അംബുജം പിന്നിലും ദിവാകരൻ മുന്നിലുമായി നടന്നു മറയുന്നു. ഇടക്കർട്ടൻ വീഴുന്നു. തിരിയെ പ്രവേശിക്കുന്നു ദിവാകരൻ ചെട്ടെന്നു നിൽക്കുന്നു.)

ദിവാ:--അംബുജം മുമ്പേ നടക്കൂ.

അംബുജം--അവിടുന്ന് എന്നെ മുമ്പേ നടക്കണം.

(ദിവാകരൻ വഴി മാറി നടക്കുന്നു. അംബുജം സംശയിച്ചു നിൽക്കുന്നു, ദിവാകരൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി.)

ദിവാ:—അംബുജം നിന്നുകളഞ്ഞതു എന്തു്.

അംബുജം--വഴി അതല്ല.

ദിവാ:—വഴി പിഴക്കുകയില്ല. വര; ഈ വെളിപ്പറമ്പിൽ കുറെ നേരം ഇരിക്കാം. എനിക്കു നീന്നോടു പ്രലതം പറയുവാനുണ്ട്.

അംബുജം അവിടുന്ന് അവിടെയെങ്ങുംചെന്നു കയറണ്ടാ. വല്ല ഇഴഞ്ഞു നടക്കുന്നതോ മറ്റൊരാ കാരണം.

ദിവാ: (ചുറ്റിനടന്നു വീണുകിടന്ന ഒരു തടിയിന്മേൽ ഇരിക്കുന്നു.) അംബുജം! ഇങ്ങു വര.

(അംബുജം അടുത്തുചെന്നു് നിൽക്കുന്നു)

ദിവാ:--ഇവിടെ ഇരിക്ക.

അംബുജം—വീട്ടിൽ പോകാം. അവിടെചെന്നു സംസാരിക്കാം.

(ആശങ്കയോടെ)

ഭിവാ: (വാത്സല്യത്തോടുകൂടെ) ഇവിടെ വന്നിരുന്നില്ലെങ്കിൽ ഞാൻ പിടിച്ചിരുന്നതും.

(അംബുജം പെട്ടെന്നു ഒന്നരണ്ടടി പിന്നോട്ടുമാറി.)

അംബുജം—എന്നെ തൊടരുതെ! 'നോമ്പാണ്.'

ഭിവാ:— നോമ്പു അല്ലായിരുന്നുവെങ്കിലൊ.

അംബുജം--- (വിഷമിച്ചു) നോമ്പാണ്ല്ലോ.

ഭിവാ:—നോമ്പല്ലായിരുന്നു എങ്കിൽ ഞാൻ നിന്നെ ഒന്നു തൊടുന്നതിൽ നിനക്കു വിരോധം തോന്നുമായിരുന്നോ?

അംബുജം വൃതദിവസം ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥം മാത്രമേ ആകാവൂ, നമുക്കു വേഗം വീട്ടിൽ എത്താം. ഇന്ന് അവിടുത്തേയ്ക്കു നല്ല അഭയാലയം വിരമിക്കുന്നു)

ഭിവാ:— മുഴുവൻ പറയൂ.

അംബുജം--- ഒന്നുംഇല്ല. പോകാം.

ഭിവാ: അംബുജം ഭയപ്പെടേണ്ട. ഞാൻ അതൊന്നും കൂടിച്ചില്ല.

അംബുജം അതൊക്കെ അവിടുന്ന് ഉപയോഗിക്കും എന്നറിയാൻ അമ്മയ്ക്കു വലിയ ഓർമ്മയായിരിക്കും.

ഭിവാ:— നിനക്കോ.

അംബുജം— (സന്താപലാഭമേറുമുള്ള ഒരു ചെറുചിരിയോടുകൂടെ) ഞാൻ— അറിഞ്ഞുവല്ലോ.

ഭിവാ: ഞാൻ കൂടിക്കാഴ്ചയിരുന്നതിൽ നിനക്കു സന്തോഷമില്ലേ? ഇനി ഞാൻ അതൊന്നും തൊടില്ല.

അംബുജം—എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമുണ്ടു്. നമുക്കു പോകാം.

ഭിവാ:-- വളയുടെ ഭാഷയും ആ സിന്ധുക്കു സാരിയും അംബുജത്തിനു് വേണ്ടിയില്ലേ.

അംബുജം— (ഉത്തരം പറയാതെ നിൽക്കുന്നു)

ഭിവാ:— അംബുജം.

അംബുജം--- (വിഷമിച്ചു) എന്താ.

ഭിവാ:— എന്താ അതു് അത്ര

അംബുജം--- അവിടുത്തെ ദാനശിലം ഇവളെ വല്ലാതെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നു.

ഭിവാ: അവ നിനക്കു് ഇഷ്ടമായോ എന്നാണ് ഞാൻ ചോദിച്ചതു്.

അംബുജം--അവിടുന്ന് എന്തുതന്നെ തന്നാലും എനിക്ക് ഇഷ്ടമാണ്. പക്ഷേ ഇത്ര വളരെ വിലയുള്ള സാധനങ്ങൾ ഇങ്ങനെ--

ഭിവാ:-- അതു എന്റെ ഇഷ്ടം. നീ ആ സാരി ഉടുത്തുകൊണ്ടു തിന്നാൻ ഞാൻ വാങ്ങിത്തന്നത്. ഇതേവരെ നീ അതു ഉടുക്കാഞ്ഞതെന്തു്.

അംബുജം--നാളെ ഉടുക്കാം. ഇനി അവിടുന്ന് എഴുന്നേൽക്കണം. അംബുജം മുമ്പേനടക്കാം (രണ്ടുവട്ടു വയ്ക്കുന്നു)

ഭിവാ:-- അംബുജം ഇങ്ങുവരൂ. ഞാൻ പറഞ്ഞു തീർന്നില്ല അംബുജം-- പറഞ്ഞുതീർന്നാൽ പിന്നെ പറയുവാൻ ഒന്നും കാണുകയില്ലല്ലോ! പോകാം.

ഭിവാ:-- നിനക്കു എല്ലാം കളിതന്നെ. അംബുജം-- കാൽപ്പാദം നോക്കുവാൻ അവിടുന്ന് ഉണ്ടല്ലോ?

ഭിവാ:-- അംബുജത്തിന്റെ എല്ലാ കാൽപ്പാദം-- അംബുജം-- അവിടുന്നാണല്ലോ അന്വേഷിക്കുന്നതു്.

ഭിവാ:-- ഏന്നും അന്വേഷിക്കുന്നതു ഞാനായിരിക്കണമെന്നാണ് എന്റെ ആഗ്രഹം.

അംബുജം: അതിന്നു് എന്താണ് വിഷമം. ജീവിതകാലം മുഴുക്കേ ഞാൻ അവിടുത്തെ ഭവനത്തിൽ ഇങ്ങനെ താമസിക്കാമല്ലോ?

ഭിവാ:-- അമ്മൂ! അമ്മൂ!

അംബുജം-- (അംബുജം മിണ്ടാതെ താഴോട്ടുനോക്കി നിൽക്കുന്നു. ഭിവാകൾ അവളുടെ മുഖത്തേക്കു് ടോർച്ചു് അടിക്കുന്നു. അംബുജം മുഖം തിരിക്കുന്നു.)

ഭിവാ:-- ഞാൻ വിളിച്ചാൽ അമ്മൂ വിളിക്കേറിക്കില്ലേ?

അംബുജം-- (വിഷമിച്ചു്) എന്തോ.

ഭിവാ:-- (വാത്സല്യത്തോടുകൂടെ) ആ ശനിയന്മാർ വന്നതിൽ പിന്നെ-- അതെ - അമ്മൂ! വീട്ടിൽ ഇങ്ങനെ ഒരാളുണ്ടെന്ന് അറിഞ്ഞിരുന്ന ഏങ്കിൽ ഞാൻ അവരെ ക്ഷണിക്കുമായിരുന്നില്ല. കുടുംബം സ്വൈരമായി സംസാരിക്കുന്നതിനോ വായന കേൾക്കാനോ സാധിച്ചിട്ടില്ല.

അംബുജം: നാളെ എത്രനേരം വേണമെങ്കിലും വായിക്കാം. അവർ പോയല്ലോ; ഇനിയെങ്കിലും പോകാം. അമ്മയ്ക്കു നോ

വല്ലേ. നിവേദിച്ചതു കൊണ്ടുചെന്നിട്ടുവേണ്ടയോ അമ്മയ്ക്കു വല്ലതും കഴിക്കാൻ? ഇവിടെ ഇങ്ങിനെ നിന്നാൽ--

ദിവാ:-- ഈ രാത്രിയിൽ ഇങ്ങനെ എന്റെ അടുക്കൽ നിൽക്ക. നന്തിന് അമ്മുവിന് പേടിഇല്ലേ.

അംബുജം-- ഇല്ല.

ദിവാ:-- ഞാൻ ഉപദ്രവിച്ചെങ്കിലോ.

അംബുജം-- അവിടുന്ന് എന്നെയാ?

ദിവാ:-- അതെ ഞാൻ അമ്മുവിനെ.

അംബുജം-- (വിശ്വാസത്തോടുകൂടെ) ഇല്ല. അവിടുന്ന് അങ്ങിനെ വിചാരിക്കുവോലും ഇല്ല അവിടുത്തേക്കു അമ്മുവിനെ ഉപദ്രവിക്കാൻ സാധിക്കുകയുമില്ല.

ദിവാ:-- അമ്മുവിന് എന്നെ അത്രവളരെ വിശ്വാസം ഉണ്ടോ?

അംബുജം-- എന്റെ ആത്മാവിനെപ്പോലെതന്നെ അവിടുത്തേയും വിശ്വാസം ഉണ്ടു്.

ദിവാ:-- അതുപോലെതന്നെ ഞാൻ അമ്മുവിനേയും വിശ്വസിക്കട്ടെ.

അംബുജം-- അതു അവിടുനാണ് നിശ്ചയിക്കേണ്ടതു്.

ദിവാ:-- എനിക്ക് ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട ഒരു കാര്യം പറഞ്ഞാൽ അമ്മു കേൾക്കുമോ?

അംബുജം-- ശ്രദ്ധയോടും ആദരവോടുംകൂടെ കേൾക്കും.

ദിവാ:-- അനുസരിക്കുമോ എന്നാണ് ഞാൻ ചോദിച്ചതു്.

അംബുജം അനുസരിച്ചുന്നതും അനുസരിക്കാത്തതും ആയ കാല്പങ്ങൾ എന്തെല്ലാം എന്ന് അവിടുത്തേക്കു അറിയാമല്ലോ? വിനെ ഇങ്ങനെയെല്ലാം ചോദിക്കണമോ?

ദിവാ:-- അമ്മൂ! അമ്മൂ! വിനെ--

അംബുജം -- ഇന്ന് അവിടുത്തേക്കു നല്ല സുഖമില്ല. നാളെ എത്ര നേരമെങ്കിലും വർത്തമാനംപറയാം. അമ്മു പറയുന്നതു് ഒന്നു കേൾക്കണേ. എഴുന്നേറ്റാട്ടെ! നമുക്കു വീട്ടിൽ പോകാം.

ദിവാകരൻ:-- (എഴുന്നേൽക്കുന്നു) അമ്മൂ അമ്മൂ! ഞാൻ അമ്മുവിനെ വർവാഹംചെയ്തുകൊള്ളട്ടെയോ.

അംബുജം (പരുങ്ങി നിലത്തുനോക്കി മെഴുനമായിട്ടു് നില്ക്കുന്നു)

ദിവാ: അമ്മൂ! അംബുജം!

അംബുജം -- എന്താ.

ദിവാ:—എന്താണു് ഒന്നും മിണ്ടാത്തതു്? ഞാൻ ഓമനയെ കല്യാണം കഴിക്കട്ടയോ.

അംബുജം—(സ്വപക്ഷത്തിൽ എന്നപോലെ) വിവാഹം—
(പെട്ടെന്ന് ഉണർന്നപോലെ) അമ്മയുടെ അടുക്കൽ ആരും ഇല്ല. നേരം വളരെ അമാന്തിച്ചിരിക്കുന്നു.

ദിവാ:—ഉത്തരം പറയാതെ ഞാൻ അമ്മുവിനെ വിടില്ല.

അംബുജം—അവിടുന്ന് ഇഴുവിധംകൈക്കൂട്ടിക്കിടയാൽ അമ്മ എന്തു ചെയ്യും?

ദിവാ:—അമ്മ! വിവാഹം അനാവശ്യമാണോ? മയ്യാദകേടാണോ?

അംബുജം അല്ല. പക്ഷേ—

ദിവാ:—അമ്മ എന്റെ മുഖത്തേക്കുനോക്കി ഉത്തരംപറയൂ.

അംബുജം—എന്നാൽ നാളെയാവട്ടെ. ഇപ്പോൾ പോകാം.

ദിവാ:—ഇപ്പോൾതന്നെ പറയണം.

അംബുജം—എന്തു മറുപടിയാണു് അമ്മു പറയേണ്ടതു്. അവിടുന്ന് എന്റെ സ്വാമി; അമ്മു അവിടുത്തെ ദാസി—

ദിവാ:—അമ്മു കന്യക! ഞാൻ വിവാഹംചെയ്തിട്ടില്ലാത്ത പുരുഷൻ. എന്തുകൊണ്ടു് അമ്മുവിനു് എന്റെ ഭാഗ്യമായിക്കൂടാ?

അംബുജം—അവിടുന്ന് ഇങ്ങനെ തക്കിച്ചു തുടങ്ങിയാൽ അമ്മു വിഷമിക്കയെ നിവൃത്തിയുള്ളു. വല്ലയിടത്തേക്കും അമ്മു അങ്ങു്—

ദിവാ:—സമ്മതിക്കയില്ല. അമ്മുവിനെ ഞാൻ ഒരിടത്തും വിട്ടയക്കില്ല. ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചുകഴിഞ്ഞു.

അംബുജം—പിന്നെഅമ്മുവിനോടു് ചോദിക്കേണ്ടിയിരുന്നില്ലല്ലോ.

ദിവാ:—(അല്പം വിഷാദത്തോടുകൂടി) അംബുജം! എന്റെ ജീവിതത്തിലെ സുഖവും ദുഃഖവും നിന്നെ ആശ്രയിച്ചുനിൽക്കുന്നു. എന്നിട്ടു് നിനക്കു ഭരതീൽ ഒട്ടും അനുഭാവമില്ല. ഞാൻ പരിശുദ്ധനെന്നു നടിക്കുന്നില്ല. നിന്നിൽനിന്നു് എന്റെ ദുഃഖങ്ങൾ മറയ്ക്കണമെന്നു് എനിക്കു വിചാരവും ഇല്ല. എന്റെ ഹൃദയത്തിലുള്ള വികാരത്തിന്നു് അളവും കളങ്കവും ഇല്ല. നിനക്കു് എന്നെ ഇത്ര വിലയില്ലേ?

അംബുജം—അവിടുന്ന് അങ്ങിനെ വിചാരിക്കരുതെ. അമ്മുവിനു് അഹങ്കാരമോ ഔലത്യമോ ഇല്ലെന്നു് അവിടു

ത്തേക്കു് അറിയരുതൊ. അവിടുത്തെ ആശ്രയിച്ചു മാത്രമു് ജീതാണു് ഇവളുടെ ജീവിതം. ചാനം രക്ഷിക്കുവാൻവേണ്ടി വിശന്നു വലഞ്ഞു് മരണമടയാറായ നിലയിൽ ജീവിതപ്രവാഹത്തിൽ മുങ്ങിത്തങ്ങി കിടന്നിരുന്ന ഇവളെ മഹാമായയുടെ തൃക്കൈകൾ അവിടുത്തെ മുററത്തേക്കു് കരുണയോടുകൂടെ എടുത്തെറിഞ്ഞു. അവിടുത്തെ വന്ദ്യമാതാവു് വഴിയായാധാരമായിരുന്ന ഈ അഗതിക്കു് അഭയംഅരുളി വാസല്യത്തോടുകൂടെ കാത്തുരക്ഷിച്ചു. ആ അമ്മയുടെ മനസ്സിൽ വിദ്വരമായിട്ടെങ്കിലും ഒരു വിഷാദത്തിന്റെ നേരിയ നിഴൽ പോലും വീശിയേക്കാവുന്ന എന്തെങ്കിലും ഒരു സംഗതിക്കു് അവിടുന്ന് അമ്മുവിനെ പ്രേരിപ്പിക്കാമോ? അമ്മുവിനെ ധർമ്മസങ്കടപ്പെടുത്താമോ?

ലിവാ:—ഇല്ല. ഞാൻ ഈ കാര്യത്തിൽ അമ്മുവിനെ പഴിക്കുന്നില്ല. ഇതു് സാധാരണ സ്രീസ്വഭാവം. എന്റെ നിലവിട്ടു എനിക്കു ഇത്രയുംക്കേ പറ്റാറുണ്ടു്

അംബുജം— അവിടുന്ന് ഇങ്ങനെ ആത്മനിന്ദ ചെയ്യരുതേ. അവിടുത്തെ ഏതൊരഭിലാഷവും അമ്മുവിനു് കഴിപ്പിക്കുതാണെങ്കിൽ അവൾ പ്രാണനെ കളഞ്ഞും നിറവേററും. അതിൽ അവിടുന്ന് സംശയിക്കേണ്ടൊ. സ്വാമിൻ! അഴലാഴിയുൽ നീന്തിത്തുടിച്ചു് ഓകകാലുകൾ തളന്ന് താഴുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ മുജ്ജന്മസൂക്തവൈഭവംകൊണ്ടു് കണ്ടെത്തിയ പൊങ്ങുതടിയിന്മേൽ പററിയിരുന്ന ഈ പാവപ്പെട്ട പെണ്ണു് പ്രപഞ്ചജനനിയുടെ പാദപത്മങ്ങളിലേക്കുക്കൂയാത്ര മുഴുവനാക്കിക്കൊള്ളട്ടെ. അവിടുന്ന് അമ്മുവിനെ വീണ്ടും സങ്കടസമുദ്രത്തിലേക്കു് വലിച്ചെറിയരുതെ. അവിടുത്തെ പ്രണയം! അതു എത്രമാത്രം മനോജ്ഞമെന്നും വിലപേറാത്തതെന്നും അമ്മുവിനു് അറിയാം. അരുമയോടുകൂടെ ഇരുക്കൈകളും നീട്ടി അവിടുന്ന് അമ്മുവിനെ ഏതൊരു മനോഹരമലർവാടിയിലേക്കാണ് ക്ഷണിക്കുന്നതെന്നും ഈ അഗതിക്കു് അറിയാം. ആ ദ്രാവന്യാരാമത്തിലെ കുളർ മയ്യും, മലർമണവും മഹിമയ്യും— പക്ഷേ ആ രാഗാരാമത്തിലേക്കു് അവിടുന്നൊത്തു് കൈയ്യും കൈപിടിച്ചു് ഉല്ലാസത്തോടുകൂടെ അണയുന്നതിനു് ജീവിതയാത്രയിൽ വാടി അടിഞ്ഞുപോയ ഇവളുടെ ചുവടുകൾക്കു്— സ്വാമിൻ!

അവിടുത്തെ പ്രേമം! ആ ദിവ്യദീപ്തിയിൽ ഇവളുടെ മിഴി കൾ മഞ്ചു. അതിനെക്കുറിച്ചു ചിന്തിക്കുവാൻപോലും ഇവൾക്കു ശക്തിയില്ല. അമ്മ എന്തു മറുപടിപറയും അതിനുള്ള മറുപടി ഈശ്വരൻ അവിടുത്തെ കണ്ണുപുടപ്പുകളിൽ മന്ത്രിക്കട്ടെ. അമ്മുവിനോടു പരിഭവിക്കരുതെ—

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൧൫.

സ്ഥലം—അംബുജവിലാസത്തിലെ സൽക്കാരമുറി.

ഉപകരണങ്ങൾ—കസാലകൾ, മേശകൾ മുതലായവ.

പാത്രങ്ങൾ—ശങ്കരപ്പണിക്കർ, കുമാരശ്ശാർ, മുക്കുന്ദൻ, കുമാരം.

(മുക്കുന്ദനും കുമാരശ്ശാർക്കും നിൽക്കുന്നു)

കുമാരം:—എങ്കിലും ഇതേവരെ അംബുജക്കുഞ്ഞിനെക്കുറിച്ചു് ഒരു തൃപ്തി കിട്ടിയില്ലല്ലോ.

മുകു:—(ഭിംഘനിശ്ചാസംവിട്ടിട്ടു്) എന്തുചെയ്യാം. അന്നു നിങ്ങൾ പോത്തുപോലെ കിടന്നു് ഉറങ്ങിയിട്ടല്ലേ അംബുജം പോകുവാൻ ഇടയായതു്.

കുമാരം:—അതും ശരിയല്ലെന്നില്ല.

ശങ്കര:—(സന്തോഷത്തോടുകൂടെ പ്രവേശിച്ചു് മുക്കുന്ദന്റെ പുറത്തു തട്ടിയിട്ടു്) എന്റെ കുട്ടൻ ഒന്നു ചിരിക്കുന്നകണ്ടിട്ടു് എത്ര നാളായി. മുഖം തെളിഞ്ഞു് ഒന്നു ചിരിയ്ക്കൂ. ഒരു സന്തോഷവർത്തമാനം. എന്താണെന്നു് കുമാരശ്ശാർക്കു് പറയാമോ?

കുമാരം:—നോക്കട്ടെ! അംബുജം കുഞ്ഞിന്റെ കഥയും കഴിഞ്ഞോ? അതോ മേനവനഭ്രഹ്മഗതിന്റെ തറവാടു് കുറിയരോ?

ശങ്കര:—എടൊ മഹാദൃഷ്ടാ! അംബുജം ഒരു കൊച്ചു ലക്ഷ്മീദേവിയെപ്പോലെ മിടുമിടുക്കിയായിട്ടു് ഓടിനടക്കുന്നു.

കുമാരശ്ശാർ:—മുക്കുന്ദനും:—എവിടെ എവിടെ!

ശങ്കര:—പെരുമ്പാവൂർ ലക്ഷ്മീസദനത്തിൽ അവിടുത്തെ വേലക്കാരിയായി നിൽക്കുന്നു.

കുമാരൻ:—ഇതുവരെ കാണാത്തതു കുറവല്ല. വഴിവട്ട സ്ഥലം
ത്തെ ഒരു വേലക്കാരിയായി നിൽക്കുമെന്ന് എങ്ങിനെ
വിചാരിക്കും.

മുകുന്ദൻ:—വേലക്കാരിയോ? എനിട്ടും അച്ഛൻ അംബുജത്തിനെ കൂടെ
കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോരാഞ്ഞതെന്തു? കാർത്തികൻ അവിടെ
പറഞ്ഞോ?

ശങ്കരൻ:—നിന്നെപ്പോലെ എനിക്കു ഭ്രാന്തണ്ടോ? അവൾ എന്നെ
അറിഞ്ഞതായി ഭാവിച്ചില്ല. ഞാനും അങ്ങനെയൊന്നും
അവൾ എന്നെ വിശ്വസിക്കുമോ? കാർത്തികൻ മുൻകൂട്ടി
അറിഞ്ഞാൽ—

കുമാരൻ:—അങ്ങു ഒന്നാമതായി പടിപ്പറത്താവും. പിന്നെ അതു
വരികയുള്ളൂ.

ശങ്കരൻ:—അപ്പോൾ തനിക്കു ബുദ്ധിയുണ്ടു്. വെറും കഴുതയല്ല.
മുകുന്ദൻ! നിന്നെ വിചാരിച്ചു ഞാൻ മിണ്ടാതെപോന്നു.

മുകുന്ദൻ:—അച്ഛാ! എനിക്കു് നേരെ മനസ്സിലാകുന്നില്ല.

ശങ്കരൻ:—നിനക്കു മനസ്സുവെ അറിഞ്ഞുകൂടാ. ഞാൻ അവിടെ
പോയതു് കുരുമുളക്കൊണ്ടു വിവാഹം ആലോചിക്കുവാ
നാണു്. അമ്പോ! അവിടുത്തെ സമ്പത്തു! വലിയമ്മയു
മായി സംസാരിച്ചു. ഒന്നും ആയില്ല ദിവാകരന്റെ
കൂട്ടുകാർക്കുണ്ടായിരുന്ന വിരുന്നിന്റെ അവസാനദിവസമാ
യിരുന്നു. ആ കൊച്ചനോടു് അങ്ങനെ ഒന്നും പറയുവാൻ
സൌകര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അംബുജത്തിന്റെ പരമാർത്ഥം
അറിഞ്ഞാൽ—

മുകുന്ദൻ:—എന്താണു കഴുപ്പം.

ശങ്കരൻ:—ഒരുപക്ഷേ ആ കൊച്ചനും അവളുംകൂടെ ആയിരിക്കും
ഇവിടെ വരുന്നതു്.

മുകുന്ദൻ:—(ചിന്താധീനനായി) അംബുജവും ദിവാകരനും കൂടെയോ.

ശങ്കരൻ:—അതെ! അവർ തമ്മിൽ എന്തൊ സംസാരിക്കുന്നതു് ഞാൻ
ഊഹിക്കുന്നില്ല. വലിയ ഇണക്കവും സ്വാതന്ത്ര്യവും. ഒരു
വെറും വേലക്കാരിയുടെ മട്ടല്ല. ചില ആഭരണങ്ങളും ഉണ്ടു്.
എന്തൊ നീ വല്ലാതെ നിൽക്കുന്നതു്. അതൊന്നും അതു
നോക്കാനില്ല സീതമാരും സാവിത്രിമാരുംകൊണ്ടു പഴംകഥ
കൾ. അങ്ങനെയല്ല കുമാരശ്ശാരെ!

കുമാര:— എല്ലാവരും അങ്ങിനെ വിചാരിക്കയില്ല.

മുക:— അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ ദിവാകരൻ അംബുജത്തിനെ വിവാഹം ചെയ്തുകൊള്ളട്ടെ. വിവരങ്ങൾ ഞാൻതന്നെ പോയി പറയാം.

ശങ്കര:— പിന്നെ നീയോ.

മുക:— അച്ഛനറിയാമല്ലോ ഇനി ഞാൻ അംബുജത്തിനെ സംബന്ധം ചെയ്യുന്നത് ഒന്നുകൊണ്ടും ഭംഗിയല്ലെന്ന്.

കുമാര:— നിങ്ങൾ തമ്മിൽ നല്ല യോജിപ്പായിരിക്കും.

ശങ്കര:— അങ്ങനെ പറയൂ! കുട്ടാ നീ കാര്യംഎല്ലാം ആലോചിക്കണം. ദിവാകരൻ കുടുത്തിനേയും കുട്ടൻ അംബുജത്തിനേയും സംബന്ധം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞാൽ എന്റെ അല്ലൽ മുഴുവനും തീരും; കേസ്സുകൊടുത്തവർ ഇളിഭൂരാകും.

മുക:— അച്ഛാ! അംബുജത്തിനെ ഞാൻ വിവാഹംചെയ്യുന്നത് ഇനി ഭംഗിയല്ല. ധർമ്മമല്ല. അച്ഛൻ അംബുജത്തിനെ ആഗ്രഹിച്ചു. അവളുടെ മാതാവിന്റെ ശേഷക്രിയകൾ ഞാൻ ചെയ്തു. പിന്നെ -

ശങ്കര: (അല്ലം അസ്വസ്ഥനായിട്ട്) കേൾക്കട്ടെ.

മുക:— എനിക്കു് ഒരു ആശങ്ക തോന്നുന്നു. അംബുജത്തിനെ അച്ഛൻ കണ്ടതു് ആകപ്പാടെ ആപത്തിനാണു് എന്ന്. കാര്യം തിരിഞ്ഞടിക്കുവാൻ പോകുന്നതായി എനിക്കു തോന്നുന്നു. അച്ഛാ! എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ അകാരണമായിട്ടു് ഒരാധി വരുന്നു. അതു കൊടുംകാരറായിപ്പോയാൽ—

കുമാര:— അംബുജക്കുഞ്ഞു് അങ്ങിനെ ഒന്നും പോകുന്നതല്ല. അവർ വിടുത്തെ കൊച്ചൻ അതിനെ സംബന്ധം ചെയ്തിട്ടില്ലെങ്കിൽ അതു കന്യകതന്നെ. കുഞ്ഞു് പതറാതെ ഇരുന്നേ. കുമാരൻ്റെപോയി കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരാം.

ശങ്കര: അതെ കുമാരൻ്റെപോലെ. അവൾക്കു സംബന്ധം ആയിട്ടില്ല.

മുക:— അംബുജം വരുന്നതിനുമുൻപു് നമുക്കു് ഇവിടെനിന്നും മാറാം. അതാണു നല്ലതു്. ഞാൻ ജോലിചെയ്തു അച്ഛനെ നല്ലവണ്ണം നോക്കിക്കൊള്ളാം.

ശങ്കരപ്പണിക്കർ:— കുടുത്തിന്റെ കാര്യമോ?

മുക:— കുടുത്തിന്റെ വിവാഹക്കാര്യം ഞാൻ ഭരമേററിരിക്കുന്നു. കുടുത്തിനു് ദിവാകരനെ ആവശ്യമില്ല.

ശങ്കര:—അവർക്കു് ദിവാകരനെ ആവശ്യമില്ലെന്നു ആരു നിശ്ചയിച്ചു. (മുകുന്ദനെ സംശയത്തോടുകൂടെ നോക്കുന്നു)

മുകുന്ദൻ:—കുമാരവം ഞാനുംകൂടെ.

ശങ്കര:—(ആശങ്കയോടുകൂടെ) മുകുന്ദാ! നിന്റെ ഭാവം എന്താണു്? എന്നിങ്ങ വിപരീതമായി—

മുകു:—ഇല്ലല്ലോ! അച്ഛൻ വിപരീതമായി ഞാൻ ഒന്നും ചെയ്യുവാൻ പോകുന്നില്ല. അച്ഛാ! കുമാരത്തിനെക്കുറിച്ചു് അച്ഛൻ ക്ലേശിക്കേണ്ടോ. അവളെ അവളുടെ ഭർത്താവു് വാത്സല്യത്തോടുകൂടെ നോക്കിക്കൊള്ളും; അച്ഛനെ ഞാനും. (അമ്പരപ്പു് അടക്കിക്കൊണ്ടു്)

ശങ്കര:—കുമാരത്തിനു് ഭർത്താവോ. നീ പിന്നിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് എന്റെ കഴുത്തിനു് കത്തിവെച്ചുവോ. കൊള്ളാം.

കുമാര:—സംബന്ധം കഴിഞ്ഞോ.

മുകു:—അവളുടെ വിവാഹം അവളുടെ ഭാവിസുഖത്തേയും ശ്രേയസ്സിനേയും കരുതി ഞാൻ നടത്തി. അന്നു് അച്ഛൻ ഇവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. കുമാരം! കുമാരം!

(ശങ്കരപ്പണിക്കരും കുമാരശ്ശാരും സ്തബ്ധരായി നിൽക്കുന്നു; 'എന്താ' എന്നു വിളികേട്ടുകൊണ്ടു് കുമാരം പ്രവേശിക്കുന്നു. പണിക്കരുടേയുംമറുപടിയും മട്ടുകണ്ടു് തെട്ടി ആശങ്കയോടുകൂടെ നിൽക്കുന്നു)

ശങ്കര:—(കുമാരത്തിനെനോക്കി അസഹ്യമായ കോപത്തോടുകൂടെ) 'എടി' (കുമാരത്തെന്റെ അടുക്കലേക്കു് രണ്ടടി വയ്ക്കുന്നു. കുമാരം ഭയപ്പെട്ടു് വിറയ്ക്കുന്നു മുകുന്ദൻ പെട്ടെന്നു് കുമാരത്തിന്റെ ഇടതുവശത്തുചെന്നുചേർന്നു നിൽക്കുന്നു. പണിക്കർ പെട്ടെന്നു നിൽക്കുന്നു.)

മുകുന്ദൻ:—'അച്ഛാ' (അച്ഛന്റെയും മകന്റെയും നയനങ്ങൾ തമ്മിൽ ഇടയുന്നു) കുഞ്ഞിന്റെ ദേഹം ഇളതായിരിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ അവളോടു് പരുഷമായിട്ടു് ഒന്നും പറയരുതേ. ഇപ്പോൾ അവളെ ളുഖിപ്പിക്കരുതു്

ശങ്കര:—(നിന്ദയോടുകൂടെ കുമാരത്തിനെ നോക്കീട്ടു്) സമ്മതം കഴിഞ്ഞു വയററിലും ആയി. ആരെടീ നിന്റെ അടുപ്പക്കാരൻ?

മുകു:—(ഭ്രാന്തപരത്തിൽ ശാന്തമായി) അവളുടെ ഭർത്താവു് ചന്ദ്രൻ.

കുമാര:—(തെട്ടി കണ്ണു മിഴിച്ചു്) അയ്യോ! ദൈവമെ! ചതിച്ചോ.

(എല്ലാവരും കുമാരശ്ശാരെ നോക്കുന്നു)

ശങ്കര: തന്റെ തെങ്ങിച്ചെടുകൾ എനേയും കുടുംബത്തേയും അല്ലെ പതിച്ചത്. എന്റെ വീട്ടിൽ താമസിച്ചു—

മുക:—അച്ഛാ! ഇനി തടസ്സംപറഞ്ഞിട്ട് ഫലമില്ല. അങ്ങനെ യാണം ദൈവസങ്കല്പമെന്നുവിചാരിച്ചു—

കുമാര:—കുഞ്ഞേ ഈ ബന്ധത്തിന് എനിക്കു സമ്മതമില്ല. ഒഴിച്ചുകൂടേണം.

മുക:—(കുമാരശ്ശാരെനോക്കി) നിങ്ങൾ എന്താണ് വിചാരിക്കുന്നതു? ഭാര്യഭർത്തൃബന്ധം ഇഷ്ടംപോലെ മാറ്റുവാൻ ഉടുതുണിയാണോ?

കുമാര: ഞാൻ പറയുന്നതു കേൾക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ—

മുക:—ആരുപറയുന്നതും കേൾക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല. കുമാര! അച്ഛനെ ചെന്നു വന്ദിക്ക. അച്ഛൻ നിന്നെ അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ. (കുമാരം സംശയിക്കുന്നു) ഒട്ടും ഭയപ്പെടേണ്ടാ. ഞാനല്ലേ പറയുന്നതു് (കുമാരം ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ കാൽക്കൽചെന്നു് മുട്ടുകുത്തുന്നു. തൊഴുന്നു).

കുമാരം:—അച്ഛാ! ഈ മകളെ—

മുക:—അച്ഛൻ കുമാരത്തിനെ അനുഗ്രഹിക്കണം. അല്ലെങ്കിൽ ഞങ്ങൾ ഇതാ—

ശങ്കര:—കുട്ടാ! നീ പോകരുതേ, ഞാൻ എന്തും ചെയ്യാം. പക്ഷേ—

മുക:—ഇതിൽ പക്ഷേ ഒന്നും ഇല്ല—

ശങ്കര: അംബുജത്തിനെ നീ വിവാഹംചെയ്യാമെങ്കിൽ കുമാരത്തിനെ ഞാൻ അനുഗ്രഹിക്കാം.

മുക:—അതു ധർമ്മമല്ലെന്നു് എന്റെ അന്തരാത്മാവു് ശാസിക്കുന്നു.

ശങ്കര:—നീ മക്കടമുഷ്ടി പിടിക്കയാണെങ്കിൽ ഞാനും മുറുകെ പിടിക്കും. പകരത്തിനു പകരം തിരട്ടെ.

കുമാരം (എഴുന്നേറ്റു് മുകുന്ദന്റെ അടുത്തുചെന്നു മുഖത്തുനോക്കിക്കൊണ്ടു്) ജ്യേഷ്ഠാ! എനിക്കു വേറെ ആരുണ്ടു്. എനിക്കുവേണ്ടി ജ്യേഷ്ഠനു അത്രയുമെങ്കിലുംചെയ്തു കൂടെയോ? അംബുജത്തിനോടു് ജ്യേഷ്ഠനു സ്നേഹമുണ്ടല്ലോ, പിന്നെ അംബുജം—

ശങ്കര:—അവൾ പറയുന്നതു് ശരിയല്ലേ, എന്റെ ആഗ്രഹവും—

മുകുന്ദൻ:—കുഞ്ഞേ! നിനക്കുവേണ്ടി ഞാൻ ഇത്രയും ചെയ്യാം. ഞാനും
 വൃദ്ധന്മാരും എന്നിങ്ങനെ പ്രണയം തോന്നുമെങ്കിൽ ഞാൻ
 വിവാഹം കഴിക്കാം.

ശങ്കരൻ:— (കുഞ്ഞേരിയുടെ നിരകരണത്തിൽ മുകുന്ദൻ) നിനക്കു നല്ലതു
 വരട്ടെ.

കുഞ്ഞേരി:— പക്ഷേ ഞാൻ—

ശങ്കരൻ:—കുട്ടികൾ അകത്തു പോകാൻ. ഇതു ഞാൻ ശരി
 യാക്കിക്കൊള്ളാം— (കുഞ്ഞേരിയെ മുകുന്ദനോടൊപ്പം പോകുന്നു)

കുഞ്ഞേരി:—പണിക്കരെ ഇതു പാടില്ലാത്തതാണ്. ഒരിക്കലും
 പാടില്ല.

ശങ്കരൻ: (പുച്ഛത്തോടുകൂടെ) എന്താ ഇത്രവേഗം ഒരനടിച്ച്
 തുടങ്ങിയോ.

കുഞ്ഞേരി:— ഒരുകാലത്തു നിങ്ങളും ഞാനും മേനവനല്ലേഹത്തിന്റെ
 ഒരേനിലയിലുള്ള ഭാഗ്യന്മാരായിരുന്നെങ്കിലും ഇപ്പോൾ
 നിങ്ങളുടെ ഒരൊറ്റു വേണമെന്നു എനിക്കുശരിയില്ല.

ശങ്കരൻ:—ആ പെരുപ്പി ചെറുക്കൻ ആളും തരവും നോക്കാതെ
 എന്റെ മകളെ പാഴാക്കി. വഞ്ചകൻ.

കുഞ്ഞേരി:—നിങ്ങളുടെ മടുത്തുടങ്ങി—പാരമ്പര്യം—വിത്തുഗുണം പത്തു
 ഗുണം എന്തു കേട്ടിട്ടുണ്ടോ?

ശങ്കരൻ:—എന്താ (വെമ്പി കണ്ണുനീർ കിടന്നു)

കുഞ്ഞേരി:—ചന്ദ്രൻ; താൻ കല്യാണിയോടു കാണിച്ച അധർമ്മത്തി
 ന്റെ സന്താനം.

ശങ്കരൻ:—രണ്ടും പിഴ. വൃദ്ധിചാരം അറിയണം—

കുഞ്ഞേരി:—അപ്പന്റെ മകൾ ചന്ദ്രനെത്തൊട്ടുപോയെങ്കിൽ കാര്യം
 വേറെ.

ശങ്കരൻ: തനിക്കിത്ര ദണ്ഡം.

കുഞ്ഞേരി:—കല്യാണി പെറ്റതായിട്ടു.

ശങ്കരൻ:—(ആലോചിച്ചു) താൻ പിണങ്ങേണ്ടോ. നാളെ ഉച്ചതി
 രിത്തു പെരുമ്പാവൂർ പോയാൽ അവളെ കൊണ്ടുവരാം.
 ഈ മണ്ഡം ഞാൻ തെറ്റിപ്പിക്കാം. അവൾ ഒന്നും അറി
 യേണ്ടോ.

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൧൬.

സ്ഥലം:—ലക്ഷ്മീസദനം. ലക്ഷ്മിയമ്മയുടെ മുറി.

ഉപകരണങ്ങൾ—കസാല, കട്ടിൽ മുതലായവ.

പാത്രങ്ങൾ—ലക്ഷ്മിയമ്മ, പാറക്കുട്ടി, അംബുജം.

ലക്ഷ്മീഅമ്മ—(നാമം ജപിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു) ‘രാമ! രാമ! രാമ!
അംബുജം! അംബുജം! നീ എവിടെപ്പോയി. അംബുജം!

പാറ:—(തല അകത്തേക്ക് കാണിച്ചിട്ട്) അവൾക്ക് തലകുത്താ
ണെന്ന് പറഞ്ഞുകിടക്കുന്നു.

ലക്ഷ്മീ:—പാവം ഇത്രീട അവൾക്ക് ഒന്നിരിക്കുവാൻ ഇടകിട്ടിയി
ട്ടില്ല. അതിന്റെകൂടെ നോമ്പും. അവൾ എവിടെ കിട
ക്കുന്നു.

പാറ:—പാറ വിളിച്ചുകൊണ്ടു വരാമെ!

ലക്ഷ്മീ:—വേണ്ടോ, അവളെ ഉപദ്രവിക്കേണ്ട, ഞാൻ പോയി നോ
ക്കാം. എവിടെയെടീ.

പാറ:—പിന്നെ.

ലക്ഷ്മീ:—(ദേഷ്യത്തോടുകൂടെ) നിനക്ക് വായ്തുറന്നു പറയ
രുതൊ.

പാറ:—(മടിച്ചു, മടിച്ചു, എന്നമട്ടിൽ) ചാവടിയിൽ.

ലക്ഷ്മീ:—ചാവടിയിലോ?

പാറ:—കൊച്ചുങ്ങളുന്നിന്റെ മെത്തയിന്മേൽ.

ലക്ഷ്മീ: എടീ.

പാറ:—ഇതാണ് പാറ ഒന്നും പറയാത്തതു്. അങ്ങനുള്ള
പ്പോഴും അവൾക്ക് വലു സഹായത്തുമാ. ഇന്നാൾ വെളി
പ്പറമ്പിൽവെച്ച്—പാറ എങ്ങിനെയൊ പറയുന്നതു്. ആളു
കൾ എന്തെല്ലാം പറയുന്നു. അമ്മ മാത്രമെ അറിയാതുള്ളു.

ലക്ഷ്മീ:—(ഉച്ചത്തിൽ) അംബുജം! അംബുജം!

അംബുജം (ഓടിവന്ന് ലക്ഷ്മീഅമ്മയുടെ ഭാവംകണ്ടു് പെട്ടെന്നു
നിൽക്കുന്നു. മുഖത്തേക്കു നോക്കുന്നു.)

അമ്മെ!

ലക്ഷ്മീ:—നീ എവിടെ ആയിരുന്നു.

അംബുജം—ചാവടിയിൽ.

പാറ:—ഇപ്പോൾ പാറ പറഞ്ഞതു്—

ലക്ഷ്മി:—(പാറവിനോട്) നീ അപ്പുറത്തു പോ—
(പാറക്കൂട്ടി പോകുന്നു)

അംബുജം! അന്നുരാത്രി വെളിപ്പറമ്പിൽവെച്ച് നീയും കുട്ടനും തമ്മിൽ—

അംബുജം—കുറെനേരം സംസാരിച്ചു.

ലക്ഷ്മി:—എന്തെല്ലാം സംസാരിച്ചു.

അംബുജം—(ഉത്തരംപറയാതെ വിഷമിച്ചുനിൽക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മി:—എന്നോട് പറയുവാൻ പാടില്ലാത്ത കാര്യങ്ങൾ—

അംബുജം! ഞാൻ നിന്നെ വിശ്വസിച്ചു—എന്നിട്ട്.

അംബുജം—(അടുത്തുചെന്നത്) അമ്മേ! ഞാൻ ഒരു തെറ്റാചെയ്തിട്ടില്ല. അദ്ദേഹവും—

ലക്ഷ്മി: ഇനി നീ ഒന്നും പറയണമെന്നില്ല.

അംബുജം— അമ്മയോട് ഞാൻ പൊളിപറയുമോ, അമ്മയെ ഞാൻ വഞ്ചിക്കുമോ.

ലക്ഷ്മി:—(അംബുജത്തിന്റെ മട്ടം പരുങ്ങലും കണ്ടു) നീ മനഃപൂർവ്വം ഒന്നും ചെയ്തുകാണുകയില്ല. അവൻ ചെറുപ്പമല്ലേ.

അംബുജം— അമ്മേ! അറിഞ്ഞാ അറിയാതെയോ? ഞാൻ അമ്മയോട് ഒരപരാധവും ചെയ്തിട്ടില്ല. അമ്മയുടെ ഓമനമകനെ ചെയ്തുകൊടുത്തതിന് ഒരുതരത്തിലും പ്രേരിപ്പിച്ചിട്ടുമില്ല അദ്ദേഹം മയ്യാദ ലംഘിച്ചിട്ടുമില്ല അമ്മേ—

ലക്ഷ്മി:—ആകട്ടെ! നീ ആ പണപ്പെട്ടി ഇങ്ങു എടുത്തുകൊണ്ടുവാ (അംബുജം പോകുന്നു) അവൾ ഒരു പാവം. കുട്ടനേയും കുറെ പറയുവാനില്ല. എന്തൊരു സൗന്ദര്യം, അതോടുകൂടെ ചേർന്നുള്ള വിനയവും. രണ്ടുപേരും കുട്ടികൾ, വല്ല കാടുകളും കാണിച്ചു അവലംപററിയാൽ—അവളുടെ ഭാവം കണ്ടതിൽ അനാവശ്യം ഒന്നും ഉണ്ടായതായി തോന്നുന്നില്ല അവൻ അവളെ ഉപദ്രവിച്ചാൽ അവൾ എന്തുചെയ്യും? വല്ലവരോടും മിണ്ടുവാൻ ഒക്കുമോ? (അംബുജം പണപ്പെട്ടിയുമായി പ്രവേശിക്കുന്നു) അംബുജം! (പെട്ടിതുറന്ന്) ലക്ഷ്മിയമ്മ കുറെ അധികംനോട്ടുകൾഎടുത്തു നീട്ടിക്കൊണ്ട് ഇതു നിന്റെപക്കൽ ഇരിക്കട്ടെ.

അംബുജം— അമ്മേ എനിക്കു പണം എന്തിന്?

ലക്ഷ്മി:—അംബുജം, നീ ഇനി ഇങ്ങനെ ഇവിടെ താമസിക്കുന്നതു നന്നല്ല. നിന്റെ നന്മയെ ഉദ്ദേശിച്ചാണ് ഞാൻ പറയു

നന്ദു. നീ കുറ്റക്കാരിയായെന്നു എനിയ്ക്കു വിശ്വാസം ഇല്ല. ഞാൻ നിന്നെ സംശയിക്കുന്നുമില്ല. പക്ഷേ—

അംബുജം—അമ്മേ! ഞാൻ ഒന്നും ചെയ്തിട്ടില്ല. ചെയ്യുകയുമില്ല.

ലക്ഷ്മി: - നീ വെറും കുഞ്ഞു. കുട്ടൻ വേലാപൊളിച്ചുകളഞ്ഞു. വിളവിനു കേടുവരാതെ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതു ഞാനാണു്. എപ്പോഴും എന്റെ കണ്ണു എന്തി എന്നു വരില്ല. നിനക്കു അവനിൽനിന്നും എന്തെങ്കിലും ഉപദ്രവം വന്നുപോയാൽ— അംബുജം! നീ വ്യസനിക്കരുതു. എന്തെങ്കിലും ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ നീ എന്റെ അടുക്കൽ വന്നാൽ മതി. അതു വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളു. ഇതു നീ വാങ്ങു— (അംബുജം കൈനീട്ടി വാങ്ങുന്നു). നീ ഇപ്പോൾതന്നെ പോകണം. നേരം ഉച്ചതിരിഞ്ഞതെയുള്ളു.

അംബുജം (അല്ലെങ്കിൽ ആലോചിച്ചു്) അമ്മേ! അമ്മ മറിച്ചുവിചാരിക്കരുതെ. ഈ മാലയും കമ്മലും അമ്മ ഇവിടെ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളണം. എല്ലാം ഞാൻ കൊണ്ടുപോകുന്നില്ല. എവിടെയെങ്കിലും പാപ്പു് ഉറപ്പിച്ചതിനു ശേഷം ഞാൻ വന്നു വാങ്ങിക്കൊള്ളാം. അദ്ദേഹം വരുമ്പോൾ ഞങ്ങൾ നിരപരാധികൾ എന്ന് അമ്മയ്ക്കു വിശ്വാസംവരും. (കുനിഞ്ഞു് മുട്ടുകുത്തി ലക്ഷ്മിയമ്മയുടെ പാദങ്ങൾ തൊട്ടു് നിരുകയിൽ വയ്ക്കുന്നു)

ലക്ഷ്മി: കുട്ടീ! നിനക്കു നല്ലതുവരട്ടെ! (തലയിൽ തടവുന്നു) വ്യസനിക്കരുതു്. നിന്നെക്കുറിച്ചു് എനിക്കു സംശയമേ ഇല്ല. മാലയും കമ്മലും എല്ലാം നിനക്കുവേണ്ടി ഞാൻ സൂക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം. നീ ഇല്ലാതെ ഞാൻ എങ്ങനെ കഴിയും. എങ്കിലും നിന്റെ നന്മയെ വിചാരിച്ചു് നിന്നെ അയയ്ക്കാതെ നിവൃത്തിയില്ല. രാമ! രാമ! രാമ! (അംബുജം എഴുന്നേറ്റു് മാലയും കമ്മലും ലക്ഷ്മിയമ്മയുടെ കൈയിൽ കൊടുക്കുന്നു)

അംബുജം (കൂപ്പുകൈകളോടുകൂടെ) അമ്മേ!

ലക്ഷ്മി:— ഞാൻ അപ്പുറത്തേയ്ക്കു് ഒന്നു പോകട്ടെ. ഇനി എല്ലാ ഘടകത്തും ഞാൻതന്നെ ചെല്ലണമല്ലോ. താക്കോൽ ഇവിടെ ഇരിക്കുന്നു. നിനക്കു ആവശ്യമുള്ളതെല്ലാം എടുത്തുകൊള്ളു. റോഡുവരെ കിട്ടുന്നിയെക്കൂടെ പറഞ്ഞയയ്ക്കാം (അംബുജം

ത്തിന്റെ മുഖത്തു നോക്കാതെ താഴെനോക്കിക്കൊണ്ടു് പതുക്കെ പോകുന്നു)

• അംബുജം (വികാരങ്ങൾ അടക്കിട്ടു്) ജീവിതത്തിലെ ആ അല്പായുവും കഴിഞ്ഞു. ഭാവി? പോകുന്നതിനുമുമ്പു അദ്ദേഹത്തെ ഒരുനോക്കു കാണുവാൻ സാധിച്ചെങ്കിൽ ആ മോഹം എന്തിനു? അമ്മയുടെ വാത്സല്യം? ഇതു വളരെപ്പണം? അതെ നല്ലതുതന്നെ. പണിക്കരുടെ കടം വീട്ടാം. പണമുള്ളപ്പോൾ സഹായത്തിനു് ആളും കാണും. എങ്കിലും അദ്ദേഹം—

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൧൭.

സ്ഥലം—അംബുജവിലാസത്തിലെ സൽക്കാരമുറി

• ഉപകരണങ്ങൾ—കസാല, മേശ, പടങ്ങൾ.

പാത്രങ്ങൾ:—ശങ്കരപ്പണിക്കർ, കുമാരശ്ശാർ, അംബുജം മുക്തൻ, കുമുദം.

ശങ്കര: മുക്തൻ മൂകനെപ്പോലെ കഴിച്ചുകൂട്ടുന്നു. അവർക്കു ഒരു കൂസൽ വേണമല്ലോ (കുമാരശ്ശാർ പ്രവേശിക്കുന്നു) അല്ല, കുമാരശ്ശാർ ഇയ്യിട എപ്പോൾ നോക്കിയാലും ഇവിടെ യൊക്കെത്തന്നെ കാണും. ബന്ധുക്കളായാൽ ഇങ്ങനെ തന്നെ വേണം

കുമാര: കിഞ്ഞു് അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും വിടിലൂ. എപ്പോഴും ഓരോന്നു പറയും. ഇന്നലെത്തൊട്ടു് കൊച്ചുവീട്ടിലെ ശ്രമം. അവടം ചെറുതായിട്ടു് ഒന്നു പുതുകുന്നു.

ശങ്കര:—അതിന്റെ ഒഴിവുകുറിയ്ക്കുതന്നെ മുന്തറു് ഉറപ്പികയായി. ഇനി അവളുടെ കൈവശം എത്രയുണ്ടു്?

കുമാര:—അതിനു് അവശ്യമുള്ളത്രയും കാണും. അല്ലെങ്കിൽ ഉണ്ടാവും.

• ശങ്കര:—പെണ്ണിന്റെ തന്റേടം. ആളേ മാറിപ്പോയി. എനിക്കു ഒരു സംശയം. രഹസ്യമായിട്ടു് അവളുടെ വിവാഹം കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ എന്ന്. അല്ലെങ്കിൽ ഇത്രയും പണം—

കുമാരൻ:—ആ കുഞ്ഞു് അങ്ങിനെയുള്ള ബന്ധത്തിൽ ചാടുന്ന വർഗ്ഗമല്ല—(അംബുജം പ്രവേശിക്കുന്നു) കുഞ്ഞിനു് വളരെ ദീർഘായുസ്സുണ്ടു്. തങ്ങൾ കുഞ്ഞിന്റെ കാൽ പാർത്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്നു്

അംബുജം:—(ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്) എന്നെപ്പറ്റി ഇത്രവളരെ പറയുവാനെന്തു്?

ശങ്കരൻ:—കൊച്ചുവീടു് നന്നാക്കുന്ന കാൽ പാർക്കുകയാണെന്നു്. പണം പോരെങ്കിൽ ഇവിടെനിന്നു് എടുക്കാം. അംബുജത്തിന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ എടുത്തുകൊള്ളു. ഇവിടുത്തേതെല്ലാം അംബുജത്തിന്റെ സ്വന്തം എന്നുതന്നെ വിചാരിക്കുന്നതിൽ തങ്ങൾക്കു സന്തോഷമേയുള്ളു.

അംബുജം:—അങ്ങിനെതന്നെയാണു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നതു്. കുമാരൻ! അമ്മയെ ഭവിക്കിച്ച സമയത്തു് തുളസിത്തറ തീർന്നു്.

കുമാരൻ:—ഇന്നു മിനക്കിത്തിരും.

ശങ്കരൻ:—അംബുജം ഓടിപ്പോയതിൽവെച്ചു് മുക്തനാണെന്നു ഓർമ്മ. അംബുജത്തിനു് ഇവിടെ അസൗകര്യം ഒന്നുമില്ലല്ലോ.

അംബുജം:—അസൗകര്യം ഉണ്ടാകാനോ? കൊള്ളാം. എനിക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യം ഉണ്ടെന്നല്ലേ പറഞ്ഞതു്.

ശങ്കരൻ:—അംബുജം ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു കേൾക്കുന്നതിനതന്നെ കരോനന്ദം. ഞാൻ കടയിലേക്കു പോകട്ടെ. ചന്ദ്രൻ ഇന്നലെരാത്രിയിൽ കൊച്ചിയിലേക്കു പോകേണ്ടതായ അത്യാവശ്യം വന്നു. (പോകുന്നു)

കുമാരൻ:—കുഞ്ഞേ! പിന്നെ ഇനിയത്തെ കാൽ പാർത്തു.

അംബുജം:—ഞാൻ അതിരാവിലെ തൊഴാൻ പോയിരുന്നു. ആ കൂട്ടത്തിൽ വക്കീലന്മാരെ കണ്ടു ഒപ്പിച്ചുകൊടുത്തു.

കുമാരൻ:—കുമാരൻ! കഴിഞ്ഞിട്ടു് ആവശ്യമുണ്ടെങ്കിൽ മതിയായിരുന്നു. മുക്തനാണെന്നു പറഞ്ഞില്ലേ?

അംബുജം:—ഇല്ല. ജ്യേഷ്ഠനു് ഒരു വല്ലായ്മ. കുമാരൻ! നാളെ വലിയമനസ്സു് ഒന്നു പോകണം. കാൽ പാർക്കുവാനും കൊച്ചുവീടു് ഭംഗിയായിരിക്കണം.

കുമാരൻ:—ഒന്നാംതരം ആക്കാം, ഞാൻ അങ്ങോട്ടു് പോകട്ടെ. അല്ലെങ്കിൽ അവർ ചുമ്മാതെ സമയം കളയും. (പോകുന്നു)

അംബുജം—(ചെറുതായി ഒന്ന് പുററുനടന്ന് പടങ്ങളെ നോക്കി തൊഴുതിട്ടുവന്ന് ഇരിക്കുന്നു) അച്ഛനും അമ്മയുമാകട്ടെ ജീവനോടെ ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു എങ്കിൽ— ജീവിതമുണ്ടോ പിന്നോടുപോകുന്നു. അമ്മയ്ക്കുവേണ്ടി മുക്തനന്ദേഷ്യൻ അത്രയും ചെയ്തല്ലോ. ഏതായാലും ട്രേഡ് മനുഷ്യന് നല്ലതുതന്നെ. പണിക്കരോട് ഒരു തീരാക്കടം കിടക്കുന്നു. അന്നു സാഹസത്തിന് വന്നില്ലായിരുന്നു എങ്കിൽ എനിക്ക് അദ്ദേഹത്തെ കാണാൻ സാധിക്കുമായിരുന്നോ? അമ്മയെ വിവരം അറിവിച്ചാലോ? വരട്ടെ. അദ്ദേഹം എന്നെ തേടിവരുമോ എന്നറിയട്ടെ. അല്ലെങ്കിൽ അമ്മയുടെ അടുക്കൽ പോകാനും മടിക്കാനില്ല. വെറും ഒരു വേലക്കാരീ എന്ന നിലയിൽ ഉള്ള എന്നോട് അദ്ദേഹത്തിനുള്ള വാത്സല്യം! ദേവീ! മഹാമാധേ! അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിക്കണമെ, അമ്മയേയും. (ഒരു ആനന്ദമന്ദസ്മിതം തുവി ലജ്ജയോടുകൂടെ) അച്ഛന്മാർ എന്നേയുമായി— (ആനന്ദത്തോടുകൂടെ ഇരിക്കുന്നു.)

മുകുന്ദൻ—(പ്രവേശിച്ചു) അംബുജത്തിനെ നോക്കുന്നു; സന്തോഷപൂർവ്വമായുള്ള ഒരു അത്യാനന്ദം മുക്തനന്ദൻ മുഖത്തു തെളിയുന്നു.) (ആത്മഗതം) പ്രശാന്തമണിയമായ കാന്തിവിശേഷം. ഏതൊ ചേതോഹരമായ ദിവ്യാനന്ദതീർത്ഥത്തിൽ ആരാടി വിലസുന്നു. (പതുക്കെ അടുത്തുചെന്ന് പ്രകാശം) അംബുജം! ഇത്ര വളരെ മതിമറന്ന് അംബുജം ആസപദിക്കുന്ന ആനന്ദലഹരി എന്താണു? എന്നിടകൂടെ അതിൽ പങ്കുതരില്ലേ. ഞാൻ അടുത്തുവന്നതു അംബുജം അറിഞ്ഞതുപോലും ഇല്ലല്ലോ.

അംബുജം—(എഴുന്നേറ്റിട്ടു) ജ്യേഷ്ഠൻ ക്ഷമിക്കണം; ഇരിക്ക. ഞാൻ എന്തൊക്കെയോ വിചാരിച്ചു അങ്ങനെ ഇരുന്നു പോയി. കുമുദം! ആ കൊച്ചു ഭാഗ്യവതിയെവിടെ? ചന്ദ്രനെക്കാണാഞ്ഞു വിഷാദിച്ചിരിക്കുകയായിരിക്കും.

മുകുന്ദൻ—അവൾക്ക് നല്ല സുഖം ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അച്ഛൻ കൊണ്ടുവന്ന മരുന്ന് സേവിച്ചിട്ടു് ഒന്നു കിടന്നതേയുള്ളൂ. കുറച്ചു വിശ്രമിക്കട്ടെ. അംബുജവും ഇരിക്ക.

അംബുജം—വേണ്ടോ ഞാൻ ഇവിടെ നിൽക്കാം. ശാന്തിനികേതനത്തിലെ വിശേഷം ഒന്നു ജ്യേഷ്ഠൻ പറഞ്ഞില്ലല്ലോ.

മുകുന്ദൻ— അംബുജം തന്നിച്ചിരിക്കുമ്പോൾ എന്നിട് ഒരു കാര്യം പറയാനുണ്ട്. അതുകഴിഞ്ഞിട്ടു് മറ്റുള്ള വാർത്തകൾ.

അംബുജം-- മററുള്ളവർ കൂടെയുള്ളപ്പോൾ പഠയുവാൻതാത്ത
തൊന്നും ജ്യേഷ്ഠനിൽനിന്നു കേൾക്കണമെന്നു ഞാൻ
വിചാരിക്കുന്നില്ല.

മുകുന്ദൻ-- അംബുജം!

അംബുജം-- ജ്യേഷ്ഠൻ ഇവിടെ ഇരിക്കണം. ഞാൻ കുമാരത്തിന്റെ
അസുഖസമയം എങ്ങനെയിരിക്കുന്നു എന്ന് ഒന്നുപ്രശ്ന
ക്കട്ടെ.

മുകുന്ദൻ-- അംബുജം അങ്ങനെയൊന്നു കേൾക്കുകയുണ്ട്. എന്തെന്നും
കുമാരത്തിന്റേയും ഭാവി അംബുജത്തിന്റെ ചെറുകരതല
ങ്ങളിലാണെന്നു അംബുജത്തിനു അറിയാമോ?

അംബുജം എല്ലാവരുടേയും ഭാവി ഈശ്വരന്റെ തൂക്കുകകളി
ലാണ്.

മുകുന്ദൻ-- അംബുജം! ഈ സൗന്ദര്യവിശേഷം കരമൊട്ടായി
രുന്നകാലത്തുതന്നെ എന്റെ ഹൃദയത്തെ ആകർഷിച്ചു.
ഈ ലാവണ്യകോരകം വളർന്നുവരുന്നതു കൌതുകത്തോടു
കൂടെ വീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു ഞാൻ വളർന്നു. ഈ കാന്തിവി
ശേഷത്തിൽ മുഴുകി സമുദ്രത്തിൽ അംബുജത്തിന്റെ കണ്ടു
കൊണ്ടു ഞാൻ അന്യനാട്ടിൽ പഠിച്ചു പഠിച്ചു. കുട്ടിക്കു
ലത്താലെ കളിക്കുട്ടു് യൗവ്വനത്തിലെ ഭാവസുഖസമൃത്തിൽ
എത്തിക്കണമെന്നുള്ള എന്റെ ജീവതോദ്ദേശം--

അംബുജം (ഇടയിൽ തടഞ്ഞു്) അന്നത്തെക്കൂട്ടു് എന്നും എന്നെ
ജ്യേഷ്ഠൻ കൊച്ചുനാളത്തി എന്നു വിളിച്ചാൽ മതി. എന്റെ
അമ്മയുടെ ഉദകൃഷ്ടിയെപ്പറ്റിയും ജ്യേഷ്ഠനല്ലേ?

മുകുന്ദൻ ഈ പ്രണയഭിക്ഷുവിന്റെ മുഖത്തു ഇത്ര പെട്ടെന്നു
പടി അടയ്ക്കരുതെ.

അംബുജം-- ജ്യേഷ്ഠ! മതി. എന്റെ സൗന്ദര്യത്തിനോ, ജ്യേഷ്ഠ
ന്റെ മനസ്സു് അതിൽ ചാഞ്ഞതിനോ ഞാൻ ഉത്തരവാദി
ചെയ്യണോ? അതിനു ഞാൻ എന്തുചെയ്യട്ടെ.

മുകുന്ദൻ-- തെറ്റില്ലരിക്കരുതു്. ദിവാകരൻ അംബുജത്തിനെ
വിവാഹംചെയ്യാൻ തയ്യാറാവുമെന്നു്--

അംബുജം-- (ഇടയിൽ തടഞ്ഞു്) അദ്ദേഹത്തെപ്പറ്റി നാം സംസാ
രിക്കണമെന്നില്ല.

മുകുന്ദൻ-- ഞാൻ ദിവാകരന്റെ കൂടെ താമസിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഞാൻ
ദിവാകരനെ അറിയുന്നതുപോലെ--

അംബുജം— ഇതു ധർമ്മല്ല. അദ്ദേഹം ഇല്ലാത്ത അവസരത്തിൽ-- ജ്യേഷ്ഠൻ എന്നെ വിഷമിപ്പിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിനുള്ള സകല ന്യൂനതകളും എനിയ്ക്കു റിയായം എന്ന് ജ്യേഷ്ഠൻ വിശ്വസിക്കണം. എന്നിടനിന്നും ഒന്നും അദ്ദേഹം മറച്ചുവെച്ചിട്ടില്ല. അമ്മയ്ക്കു മനസ്സിൽ ഒരു മങ്ങൽ വന്നെങ്കിലോ എന്നുള്ള സംശയംകൊണ്ടു് അദ്ദേഹം നീട്ടിയ കൈ ഞാൻ സ്വീകരിക്കാൻ മടിച്ചു എന്നേയുള്ളൂ.

മുകുന്ദൻ— ഒരു പേലക്കാരിയെ വിവാഹം കഴിക്കാൻ ആ അമ്മ സമ്മതിക്കയില്ല. നിശ്ചയം!

അംബുജം അമ്മയുടെ സമ്മതവും വിവാഹവും ഒരു സംഗതി. എന്റെ ഉള്ളിലുള്ള വികാരം വേറൊരു സംഗതി. എന്റെ കരകൾകവിഞ്ഞു് തിങ്ങിനിൽക്കുന്ന ആ ദിവ്യവികാരം സ്വപയംസസ്യുണ്ണമാണം. എനിയ്ക്കു് ആനന്ദിക്കുവാൻ അതു മാത്രം മതി കുമുദത്തിനു് അല്പം ആശ്വാസമുണ്ടോ എന്നു ഞാൻ നോക്കട്ടെ.

മുകുന്ദൻ അംബുജം പോകരുതെ. ഇല്ല! അംബുജം അവർ അംബുജത്തിനെ കുഡുംബാംഗമായി കൈക്കൊൾകയില്ല. ഈ ഭവനത്തിലെ കെടാവിളക്കായി ശോഭിച്ചുകൂടയോ?

അംബുജം എന്റെ അച്ഛനമ്മമാർ ആരെന്നറിഞ്ഞാൽ അമ്മ എന്നെ സന്തോഷത്തോടുകൂടെ മരുമകളായി ക്ഷണിക്കും. അതിനെപ്പറ്റി ജ്യേഷ്ഠനു സംശയം ഉണ്ടോ? പക്ഷേ എന്നെ അമ്മ ആരെന്നറിയാതെ മകളായി കൈക്കൊള്ളുന്നതാണ് എനിക്കു് സന്തോഷം.

മുകുന്ദൻ— ദിവാകരനു് അങ്ങിനെയുള്ള സ്നേഹം ഉണ്ടായിരുന്നു എങ്കിൽ അംബുജത്തിനെ അവിടെനിന്നു് അയയ്ക്കുമായിരുന്നോ?

അംബുജം— അദ്ദേഹം അവിടെ ഇല്ലാതെ ഇരുന്നപ്പോഴാണ് ജ്യേഷ്ഠന്റെ അച്ഛന്റെ ഉളിയമ്പു വന്നതു് അല്ലായിരുന്നു എങ്കിൽ— ജ്യേഷ്ഠൻ പ്രണയകഥ മറന്നുകളയണം. കുമുദം! കുമുദം!

മുകുന്ദൻ നിൽക്കൂ അംബുജം! കൽക്കുഴായിൽനിന്നു് വന്ന ദിവസം ഞാൻ വന്നു് അംബുജത്തിനോടു് ഈ ചോദ്യം ചോദിച്ചിരുന്നു എങ്കിൽ—

അംബുജം— എങ്കിൽ എന്ന വാക്കുതന്നെ മനസ്സിൽ ഇടനിലവരുത്തുന്നതാണ്. കഴിഞ്ഞകാലത്തെ സംവേദിച്ചു നിരാശ, വർത്തമാനഭാവിക്കളക്കിച്ച് ആശങ്ക, എന്നിവയെ പാദം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. എനിക്കു അങ്ങിനെ തോന്നുന്നതേയില്ല. (കുമാരം പിന്നിൽനിന്നു പ്രവേശിക്കുന്നു. ഇരുവരും കാണുന്നില്ല.)

മുകുന്ദൻ— കഴിഞ്ഞതെല്ലാം അംബുജം മറക്കണം.

അംബുജം— ജ്യേഷ്ഠ! കഴിഞ്ഞതിൽനിന്നു നടക്കുന്നതും, അതിൽനിന്നു വരാനിരിക്കുന്നതും ഉളവാകുന്നു. ഭൂതകാലാനുഭവങ്ങളെ വിവേകത്തോടുകൂടെ ചിന്തിച്ചുനോക്കി വർത്തമാനത്തിൽ പ്രവർത്തിച്ചു ഭാവിയെ വിശ്വാസത്തോടുകൂടെ പ്രതീക്ഷിക്കുകയല്ലേ മനുഷ്യർ ചെയ്യേണ്ടതു്? കഴിഞ്ഞതു മറന്നുകളയുവാനോ? ജ്യേഷ്ഠന്റെനേക്കു പരമ്പരയായ ഒരു വിചാരവും എന്റെ കരളിൽ മുളയ്ക്കുന്നതു് എനിയ്ക്കിഷ്ടമില്ല. എന്നെ വ്യാകുലപ്പെടുത്തരുതു്.

മുകുന്ദൻ— അംബുജം കുമാരത്തിന്റെ ഭാവിയും ഭാവശ്രദ്ധിയും ഉദ്ദേശിച്ചു ഞാൻ അച്ഛൻ അറിയാതെ അവളുടെ വിവാഹം നടത്തി. ഞാൻ അംബുജത്തിനെ വിവാഹംചെയ്യാൽ അച്ഛൻ എന്റെ പ്രവൃത്തിയെ കൈക്കൊള്ളും. എന്റെ സഹോദരിയോടും പിതാവിനോടുമുള്ള കർത്തവ്യങ്ങളെ നിറവേറുന്നതിനു് അംബുജം എന്നെ സഹായിക്കയില്ലേ.

അംബുജം പിതാവിനോടുള്ള കർത്തവ്യങ്ങൾ ഓർമ്മപ്പെടുത്തണമെന്നായിരിക്കും.

മുകുന്ദൻ അംബുജത്തിന്റെ അമ്മയുടെ അർത്ഥശാന്തിയ്ക്കുവേണ്ടി ഞാൻ ചെയ്തതു് വിചാരിച്ചെങ്കിലും എന്റെ അച്ഛന്റെ പ്രീതി സമ്പാദിക്കുന്നതിനു് എന്നേ—

അംബുജം (ചൊട്ടണം തെട്ടിത്തിരിഞ്ഞു) ജ്യേഷ്ഠന്റെ അച്ഛൻ ശങ്കർപ്പാനിക്കർ' എന്റെ അമ്മ പാരിത്രത്തിൽനിന്നു് തെരുകയില്ലെന്നു് കണ്ടപ്പോൾ എന്റെ അച്ഛനെ അകാലമരണത്തിൽ പിടിച്ചുതള്ളിയവൻ! എന്നിട്ടും എന്റെ മാതാവു് ഇളകുകയില്ലെന്നു കണ്ടു് ഞങ്ങളുടെ സമ്പത്തു വഞ്ചിച്ചു അപഹരിച്ചു് ഞങ്ങളെ ദാരിദ്ര്യദുഃഖത്തിൽ ചവുട്ടിത്താഴ്ത്തിയവൻ! എന്നെ ചെറുവളർത്തിയ അമ്മവയറുപൊരി

ഞാൻ വലഞ്ഞുകിടന്നപ്പോൾ എന്റെ ചാരിത്രത്തിന്റെ വിലയായിട്ട് ഒരുപിടി താവലരി നീട്ടിത്തന്നവൻ. രാത്രിയുടെ മറവിൽ ഒരുവരും സഹായം ഇല്ലാതെ ഇരുന്നവളും മകൾക്കൊപ്പമാത്രം പ്രായംവരുന്നവളും ആയ എന്റെ കന്യകാതപത്തെ കയ്യടക്കുകൊണ്ടു കവരവാൻ ഒരുമ്പെട്ടവൻ! ആ ആളുടെ പുത്രനെ ഞാൻ വേർക്കുതന്നവേണം. എന്റെ മാതാപിതാക്കളുടെ ആത്മശാന്തിക്കുവേണ്ടി ഞാൻ അത്രയുമെങ്കിലും ചെയ്യണം. എന്റെ മാതാവിന്റെ സംസ്കാരംചെയ്തതിനു് ജ്യേഷ്ഠൻ ദക്ഷിണചോദിക്കുന്നു എന്റെ പേരിലുള്ള വസ്തുക്കൾ എല്ലാം ഞാൻ തിരിച്ചടയ്ക്കിത്തരാം. ഞാൻ മരിക്കുന്നതുവരെ അച്ഛന്റെ കുടുംബവസ്തുവകകളിൽ നിന്നു് ആദായം പിരിക്കുന്നതിനു് ജ്യേഷ്ഠനെ അധികാരപ്പെടുത്താം. എന്റെ ആത്മശുദ്ധിയെ ഇല്ലാതാക്കാൻ ഇത്രയും ജ്യേഷ്ഠൻ നിരന്തരം. ജ്യേഷ്ഠന്റെ പിതാവു് സമ്പത്തുകൊണ്ടു് തൃപ്തിപ്പെടാൻ പറയണം ഞാൻ ഇന്നുതന്നെ എന്റെ പ്രണയസങ്കേതത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതുപോലെ മുഴക്ക ഒരുപരുതിയാതെ വേലക്കാരിയായി പാർത്തുകൊള്ളാം. കേസു പിൻവലിക്കാൻ ഞാൻ എപ്പോഴുചെയ്യാം.

മുകുന്ദൻ— (അമ്പരന്നു്) അംബുജം!

അംബുജം— എനിക്കു സകലതും അറിയാം. ശങ്കരപ്പണിക്കരുടെ വിരുന്നുകാരിയായി ഞാൻ ഈ വീട്ടിൽ വന്നു താമസിക്കുമെന്നു് ജ്യേഷ്ഠൻ വിചാരിച്ചുവോ?

മുകുന്ദൻ (തലതാഴ്ത്തി) കൊച്ചുനജത്തി എന്തില്ലുവന്ന ധർമ്മവിലോപം ക്ഷമിക്കണം. ഞാൻ ചെയ്ത അപരാധം പൊറുക്കണം. വാസനയുടെ ദുഷ്പ്രഭവം—

അംബുജം— (തൊഴുതുകൊണ്ടു്) മാപ്പുചോദിക്കേണ്ടതു ഞാനാണു്. വിവേകമില്ലാത്ത ഒരു കൊച്ചുനജത്തി എന്തൊക്കെയോ മനസ്സുപതി പുലമ്പിപ്പോയി. ജ്യേഷ്ഠനു് മനോവേദന ഉണ്ടാക്കിയതിനു് മാപ്പുതരണം.

മുകുന്ദൻ—ഞാൻ അനുജത്തിയോടു് പറഞ്ഞതെല്ലാം മറന്നുകളയു. സഹോദരങ്ങൾ തമ്മിൽ വിരസതയ്ക്കു് ഇടമില്ല (അടുത്തു ചെന്നു് അംബുജത്തിന്റെ തലയിൽ തടവിയിട്ടു്) ഈ

ജ്യേഷ്ഠൻ കൊച്ചു സഹോദരിയെ ഹൃദയപൂർവ്വം അനുഗ്രഹിക്കുന്നു. ഞങ്ങൾ പൊയ്ക്കൊള്ളാം.

കുമാരം—(വല്ലഭനെ തളന്നു); ജ്യേഷ്ഠാ.

(ഇരുവരും കുമാരത്തിന്റെ നിലകളു് അന്വരക്കുന്നു. അംബുജം കുമാരത്തിന്റെ അടുക്കൽചെന്നു് ചെറുതൊന്നു താങ്ങുന്നു)

അംബുജം—കുമാരം! കുമാരം! കുട്ടിക്കു് എന്താണു് സുഖക്കേടു്. വിഷമിക്കേണ്ട ഞങ്ങൾ വഴക്കിടുകയില്ലായിരുന്നു.

കുമാരം—ആ മരണം ചെന്നു് കുറെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മുതൽ എന്റെ അടിവെററിൽ തീ കയറുന്നു; ദേഹം ആസകലം പുകയുന്നു.

അംബുജം—ആ മരണം ജ്യേഷ്ഠാ സൂക്ഷിക്കണം.

കുമാരം—അയ്യോ അച്ഛൻ അങ്ങനെയൊന്നു ചെയ്യുമോ അംബുജം! ജ്യേഷ്ഠാ; എനിക്കു താങ്ങുവാൻ വയ്യാത്ത വേദന. ചന്ദ്രാ! എന്റെ പ്രാണനാഥാ! എവിടെ പോയിരിക്കുന്നു. എന്റെ പ്രാണൻ പിടയുന്നു. ജീവിതേശ്വരാ! ചന്ദ്രാ.—

അംബുജം—ധാകുടകു് ആളയ്ക്കു വേഗം—

മുകു:—ആശുപത്രിയിലേക്കു കൊണ്ടുപോകുന്നതാണു് നല്ലതു്. ഞാൻ താങ്ങിക്കൊള്ളാം.

അംബുജം—ഞാൻ കൂടെ താങ്ങിത്തരാം.

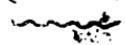
മുകു:—(കുമാരത്തിനെ താങ്ങുന്നു) ഞാൻ താങ്ങേണ്ടതു് എന്റെ കൈകൾതന്നെ താങ്ങട്ടെ. കുഞ്ഞേ! കുമാരം!

കുമാരം—സീരൈവയ്യാ ജ്യേഷ്ഠാ!

മുകു:—അംബുജം! കൊച്ചു രാജത്തി! ഞങ്ങൾ പോകട്ടെ! എന്റെ കർത്തവ്യങ്ങളെ ചെയ്യാനുള്ള കരുത്തു്—ധർമ്മം ലോപംവരം തെ ഇരിക്കുവാനുള്ള നെഞ്ഞുറപ്പു്—എനിക്കു നൽകുന്നതിന്നു് അനുജത്തി ഇഴശപദനോടു് പ്രാർത്ഥിക്കണേ! ഞങ്ങൾക്കു പോകുവാൻ അനുവാദം—

ഇഴശപരാ (വതുക്കെ കുമാരത്തിനെയും താങ്ങി മറയുന്നു)

അംബുജം—(വിഷാദത്തോടുകൂടെ നോക്കിനിൽക്കുന്നു. ഒരു ദീർഘനിശ്വാസം വിടുന്നു) ജ്യേഷ്ഠാ! കുമാരം!—

(കർട്ടൻ)

രംഗം ൧൮.

സ്ഥലം—അംബുജവിലാസത്തിലെ സൽക്കാരമുറി.

ഉപകരണങ്ങൾ—കസാല, മേശ മുതലായവ.

പാത്രങ്ങൾ— അംബുജം, കുമാരശ്ശാർ, ശങ്കരപ്പണിക്കർ, ചന്ദ്രൻ, മുക്കുന്ദൻ.

കർട്ടൻചൊടുന്നു (അംബുജവും കുമാരശ്ശാർയും നിൽക്കുന്നു).
അംബുജം— കുമാരശ്ശാറിന്റെ കാൽ വിചാരിക്കുവാൻപോലുംവയ്യ. അവസാനകാലത്തു ചന്ദ്രനെ ഒന്നു കാണാൻപോലും സാധിച്ചില്ലല്ലോ. പ്രാണവേദനയോടുകൂടിയുള്ള ആ വിളികൾ—കഷ്ടം!—

കുമാരം—ആ കുഞ്ഞു മരിച്ചതു നന്നായി, അല്ലെങ്കിൽ അതിനു കൂടുതൽ ടുടം—(അലോക്രിയൽ വിരമിക്കുന്നു.)

അംബുജം—(ഒന്നു മനസ്സിലാക്കാതെ) ഇതിനെക്കാൾ വലിയ ടുടം എന്തു?

കുമാരം—എങ്കിലും കുഞ്ഞു മുക്കുന്ദന്മാരുടേതാകട്ടെ അത്ര തീർത്തു പറയേണ്ടിയിരുന്നില്ല. ചിലതെല്ലാം മനുഷ്യർ ക്ഷമിക്കുകയും വേണ്ട.

അംബുജം—കഷ്ടം! ജ്യേഷ്ഠൻ എന്തെല്ലാം സങ്കടങ്ങൾ അനുഭവിക്കുന്നു. ഞാൻ എന്തുചെയ്യട്ടെ?

കുമാരം—കുഞ്ഞു വിചാരിച്ചാൽ അദ്ദേഹത്തിനു കുറെ സമാധാനം കൊടുക്കുവാൻ സാധിക്കും.

അംബുജം—കുമാരശ്ശാർക്ക് അറിഞ്ഞുകൂടാ. (ഒരു സൂക്യത്തോടു കൂടെ) ആരെ വരുന്നല്ലോ.

കുമാരം—(വാതുക്കൽചെന്നു നോക്കിട്ടു) പണിക്കരാണ്.

അംബുജം പണിക്കരോ? കരുതിഇരുന്നില്ലെങ്കിൽ അബദ്ധമാണ്.

സപ്തമനെന്നു പുത്തുചെസ്സാൻകരുതുമുള്ളതാർ. (പോകുന്നു)

ശങ്കരം—(കോപം ജ്വലിക്കുന്നു) നയനങ്ങളോടുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു) എടൊ, അവർ എവിടെ.

കുമാരം—ആരു ഏതു അവർ?

ശങ്കരം—ആ അഹങ്കാരിപ്പെണ്ണു.

കുമാരം—അങ്ങനെ ഒരു പെണ്ണു ഇവിടെ ഇല്ല. ഇവിടെ ഇവിടുത്തെ കുഞ്ഞു—മോൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാമനമകൾ മാത്രമേയുള്ളൂ.

ശങ്കര:—താനും തലപൊക്കുന്നു ഇല്ലേ.

കുമാര:—താഴ്ത്തുവാൻ ഇടവന്നിട്ടില്ല.

അംബുജം—(ശാന്തമായ ഒരു ചിരിയോടുകൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു) പണിക്കരദ്ദേഹം കുമാരശ്ശാരോടു വഴക്കടിക്കുന്നതെന്തിനു? ഇരിക്കണം. മുക്തദന്ത്യേഷൻ എവിടെ? (അന്വേഷം ന്യം മിഴി ഉറപ്പിച്ചു നോക്കുന്നു)

ശങ്കര:—എന്റെ കൊച്ചുങ്ങളെ നീ ഇവിടെനിന്നു് ആട്ടിപ്പറ്റത്താക്കി. ആ പെണ്ണു് വീട്ടിൽകിടന്നു മരിക്കാൻപോലും നീ സമ്മതിച്ചില്ല. അവൾ തുലഞ്ഞതു നന്നായി. പുകഞ്ഞ കൊള്ളി പുറത്തു്. അവൾ ചത്തതു് നീ കണ്ടോ?

അംബുജം—നിങ്ങൾ കൊന്നു എന്ന് മനസ്സിലായി. മരുന്നിന്റെ ബാക്കി പോലീസുകാർ എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി.

ശങ്കര:—എടീ നീ ചതിച്ചുവോ.

അംബുജം—തന്നത്താൻ വരുത്തിക്കൂട്ടിയ ചതി.

ശങ്കര:—എന്റെ കുട്ടൻ.

അംബുജം—ജ്യേഷ്ഠൻ ഇവിടെ താമസിച്ചുകൊള്ളുവാൻ ഞാൻ പറഞ്ഞു.

ശങ്കര:—എടീ അഹങ്കാരി! നിന്റെ ആശ്രിതനായിട്ടോ?

കുമാര:—പിന്നെ കുറെ മർദ്ദാദയായി സംസാരിക്കണം. നമ്മൾ ഇവിടെ കുറെക്കാലം അങ്ങിനെ പാർത്തിട്ടില്ല. യജമാനന്റെ മകളാണു് ഈ നിൽക്കുന്നതു്.

ശങ്കര:—നീ കൂടെനിന്നു് കാലിൽ ചവുട്ടി. ഇല്ലേ.

കുമാര:—അവിടുത്തെ അടവു ഞാൻ ഒന്നു ചവുട്ടിനോക്കി.

ശങ്കര:—ഇവളുമായുള്ളതു് തീരട്ടെ, തനിക്കും വച്ചിരിക്കുന്നു.

കുമാര:—എനിക്കു വെച്ചതിന്റെ ഫലമാണിതു്.

ശങ്കര:—എടീ പെണ്ണേ! നീ എത്രപറയുന്നു. മുക്തദനെ നീ—

അംബുജം—നിങ്ങൾ ടുടുകൊണ്ടു് മതിമറക്കുന്നു. പോകണം.

ശങ്കര:—ഈ വീട്ടിൽനിന്നു് ഇറങ്ങിപ്പോകാൻ നീ എങ്ങനാടു പറയുന്നോ, നീ അത്രയ്ക്കു് വളന്നോ.

അംബുജം—(ചൊടിച്ചു്) എന്റെ ഭവനത്തിൽനിന്നാണു് നിങ്ങൾ സംസാരിക്കുന്നതെന്ന് നല്ലവണ്ണം കാക്കണം. ജ്യേഷ്ഠനെ വിചാരിച്ചു് ഞാൻ ഇത്രയും ക്ഷമിച്ചു.

ശങ്കര:—നിന്റെ മുഹൂർത്തമെന്തെ. മുക്തദൻ നിന്നെ കല്യാണം കഴിക്കാൻ നീ സമ്മതിക്കുന്നുണ്ടോ?

അംബുജം—(ചിരിച്ചുകൊണ്ട്) അതിന് വേറെ ആളുണ്ട്.

കുമാരം— അതാണ് സംഗതി; ഇപ്പോൾ മനസ്സിലായി.

ശങ്കരം— വേറെ ആളോ?

അംബുജം— അതെ ലക്ഷ്മീസദനത്തിലെ അമ്മയുടെ കാമനമകൻ. ഇനി പോകണം.

ശങ്കരം— എന്തിന് വേണ്ടി, നീ ആ കൊച്ചനേയും മയക്കി അതു കൊണ്ട് എന്റെ മകൾ—

അംബുജം— എന്നെക്കണ്ട് നിങ്ങളല്ലേ ആദ്യം മയങ്ങിയത്, ഉം, പോക—

ശങ്കരം: ഇല്ലെടീ, നിന്റെ ആഗ്രഹം സാധിക്കയില്ല. ഞാൻ നിന്നെ ജീവനോടെ വിടില്ല. (മടിച്ചിരുന്നിന്ന് ഒരു കഠിനം എടുത്തിട്ട്) ഇതു കണ്ടോ നീ.

അംബുജം:— കൂടുതൽ ആപത്തു വരുത്തിവയ്ക്കരുത്.

ശങ്കരം: എന്താപത്തെടി, നിന്റെ തന്ത്രയുടെ തല ഞാൻ തെറിപ്പിച്ചിട്ട് ആരറിഞ്ഞു?

അംബുജം:— (ഉറങ്ങുന്ന മടിക്കുത്തിൽനിന്ന് കൈത്തോക്കു എടുത്തിട്ട്) ആ ആയുധം അറിയും. (ഒരു നിമിഷമേലോട്ട് ഒഴിക്കുന്നു) (എന്നിട്ട് പണിക്കരുടെ നേക്കു ചൂണ്ടുന്നു) കഠിനം താഴത്തിട്ടു. സംശയിക്കേണ്ടാ (പണിക്കർ താഴത്തിടുന്നു. കുമാരൻ്റെ കൈക്കലാക്കുന്നു) വാതുക്കലേക്കു തിരിയൂ. (പണിക്കർ പതുക്കെ തിരിയുന്നു.)

ശങ്കരം:— ഇപ്പോൾ നീ നേടി. നാം തമ്മിലുള്ള കണക്കു തീർന്നിട്ടില്ല (ചന്ദ്രൻ സങ്കടത്തോടും കോപത്തോടും കൂടെ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചന്ദ്രൻ:— (പണിക്കരുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു) നാം തമ്മിലുള്ള കണക്കു: ആദ്യം തീക്കാം. എന്റെ കരുത്തിനെ താൻ എന്തു ചെയ്തു അവൾ എവിടെ?

ശങ്കരം:— നേരകത്തിൽ അവൾ കിടക്കുന്നതുള്ള സ്ഥലത്തു്.

ചന്ദ്രൻ:— എടാ! പാവ! നീ മരണകൊടുത്തു. അവളേയും അവളുടെ വയറ്റിലെ എന്റെ സന്താനക്കുരുമിനേയും നശിപ്പിക്കാൻ—

ശങ്കരം:— എടാ പിള്ളയ്യവച്ചതു തള്ളയ്യും കൊണ്ട്. നന്നായി. ആങ്ങളയുടെ ഭാര്യയായ പെങ്ങളെ ഞാൻ കൊന്നു. ആ മെടാ പാവ. നീയോ ഞാനോ.

അംബുജം— കുമാരൻ്റെ?

കുമാര:— സത്യംതന്നെ. കല്യാണി കന്യകയായിരുന്നപ്പോൾ ഇവൻ ബലമായി ഭ്രോഹിച്ചു. ഞങ്ങൾ അന്യോന്യം സ്നേഹിച്ചിരുന്നു. അവളുടെ അവമാനം ലോകത്തെ അറിയിക്കാതെ ഞങ്ങൾ വിവാഹംകഴിച്ച് ഇപ്പോൾ ഇവിടെയിരിക്കുന്നു. പ്രണയത്തോടുകൂടെ ജീവിക്കുന്നു.

അംബുജം:—(കൈത്തോക്കു താഴെ വീഴുന്നു) ശാന്തം! പാപം! (കൈത്തലങ്ങൾ കണ്ണുങ്ങളിലേക്കു കൊണ്ടുപോകുന്നു)

ചന്ദ്രൻ:—(അല്പനേരം അമ്പരന്നുനിന്നിട്ടു ഒരു ദീർഘനിശ്വാസം വിടുന്നു) ദേവി! അകത്തേക്കു പോകണം. ഭയപ്പെടേണ്ട. ഈ ക്ഷേത്രത്തിൽവെച്ചു ഞാൻ ഒരു സാഹസവും കാണിക്കുകയില്ല.

അംബുജം:— ചന്ദ്രൻ മനസ്സിനെ നിയന്ത്രിക്കണം. (പോകുന്നു)

ശങ്കരൻ:—ഇപ്പോൾ നിനക്കു വിശ്വാസമായോ?

ചന്ദ്രൻ: (നിന്ദാമന്ദസ്മിതത്തോടുകൂടെ) 'ആയി' (കുമാരശ്ലാഘര സമീപിച്ചു പാദങ്ങൾതൊട്ടു തലയിൽ വയ്ക്കുന്നു.) അവിടുത്തേക്കു നമസ്കാരം. എന്റെ മാതാവിന്റെ പ്രാണനും പ്രാണപ്രിയനും ആയ അവിടുത്തേക്കു നമസ്കാരം. അമ്മയുടെ മാനഭംഗം മകനിൽനിന്നു മറച്ചുവയ്ക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഞങ്ങൾ സമിച്ചിട്ടുള്ള ദുഃഖത്തിനു കണക്കില്ല. എന്റെ അമ്മയോടും എന്റെ അച്ഛനായ അവിടുത്തോടും എന്റെ അച്ഛൻ അവിടുത്തുതന്നെ—ഇവൻ വെറും ജനനകാരണം— ഉള്ള എന്റെ സ്നേഹബഹുമാനങ്ങൾ എത്ര വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ല. ഞാൻ അറിയാതെ വന്നുപോയ അബദ്ധം

കുമാരൻ: കേട്ടേണ നിനക്കു അതിൽ അപരാധം വരികയില്ല. ഇശ്വരകല്പിതം തടയാനാകുമോ—പക്ഷേ നി സാഹസങ്ങൾകാണിച്ചു നിന്റെ അമ്മയേയും എന്നേയും വ്യസനിപ്പിക്കരുത്.

ചന്ദ്രൻ ഇല്ല. എടോ പണിക്കരെ പാപി താൻതന്നെ. തന്റെ പാപത്തിൽനിന്നു പിറന്ന ഒരു സന്താനമാത്രമാണു ഞാൻ. എന്റെ അമ്മയോടു താൻചെയ്ത ദുർന്നയത്തിനു പകുതിവായനയായവനാണു ഞാൻ. തന്റെ പാപംശം എന്നിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതു തന്റെ വേദാന്ത സന്താനത്തോടു ഇണങ്ങി

അതിനെ നശിപ്പിച്ചു. ആ പാവം ഇതറിയാതെ മരിച്ചതു നന്നായി. (കഴുത്തിനുപിടിക്കുന്നു വാ! നമുക്കു പോകാം: ആതു പത്രിയിൽ. കുമുദത്തിനെ, നിന്റെ സ്വന്തം മകളെ അറുത്തുകീറി ഇട്ടിരിക്കുന്നതു നിന്റെ ഈ കന്മഷഫലം കാണിച്ചു തരാം. ജ്യേഷ്ഠൻ അവിടെയുണ്ട്. സകലതും അറിയുമ്പോൾ ജ്യേഷ്ഠൻ നിന്നെക്കുറിച്ചു എന്തു വിചാരിക്കുന്നു എന്നു കാണട്ടെ. എനിട്ടു പിന്നെ—നിന്നെ (കഴുത്തിൽ തെക്കുന്നു) നടക്ക! നടക്ക!.

ശങ്കര:—എടാ മുറുളാ. എന്റെ കഴുത്തു തെരിയുന്നു. അയ്യോ മുക്കുന്ദാ! മുക്കുന്ദാ! ഈ കാലൻ എന്നെ

ചന്ദ്രൻ—മിണ്ടാതെ നടക്ക. പെരുവഴിയിൽ ചെല്ലട്ടെ.

ശങ്കര:—അയ്യോ മുക്കുന്ദാ! മുക്കുന്ദാ!

മുക്കുന്ദൻ—(പരിഭ്രമിച്ചു പ്രവേശിക്കുന്നു) അന്തരേ ചന്ദ്രാ! അച്ഛനെ ഉപദ്രവിക്കരുതേ. അവളുടെ അച്ഛനാണെന്നെങ്കിലും ഓക്കണേ.

ചന്ദ്രൻ (ശങ്കരപ്പണിക്കരെ മുന്നോട്ടു) ആഞ്ഞു തളന്നു. അയാൾ മുട്ടുകുത്തി വീഴുന്നു. മുക്കുന്ദനും ചന്ദ്രനും അന്യോന്യം നോക്കുന്നു. ശങ്കരപ്പണിക്കർ കൈത്തോക്കു എടുത്തുകൊണ്ടു എഴുന്നേൽക്കുന്നു) “ജ്യേഷ്ഠാ ഈ പാപി.”

മുക്കുന്ദൻ—(പണിക്കരെ നോക്കുന്നു. പണിക്കർ ചന്ദ്രന്റെ നേക്കു ചൂണ്ടുന്നതുകണ്ടു) അതത! മതി, മതി, (എന്നു പറഞ്ഞു മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നു വെടി തീരുന്നു) “അച്ഛാ!” (എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു മുക്കുന്ദൻ വീഴുന്നു. (പണിക്കർ തോക്കു താഴെ എറിഞ്ഞിട്ടു.)

ശങ്കര:—കട്ടാ അയ്യോ നീ ചതിച്ചോ? (എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു കുതിയ്ക്കുന്നു. ചന്ദ്രൻ പെട്ടെന്നു പണിക്കരുടെ കഴുത്തിനു കുത്തിപിടിച്ചു കിളുത്തുന്നു. കുമാരശ്ശാർ മുക്കുന്ദന്റെ അടുക്കൽ ഇരിക്കുന്നു)

അംബുജം (പരിഭ്രമിച്ചു പ്രവേശിച്ചു രംഗം കാണുന്നു) അയ്യോ! ജ്യേഷ്ഠനേയോ ചന്ദ്രാ!

ചന്ദ്രൻ:—ഞാനല്ല. ഇവൻ എന്നെ ചൂണ്ടിയതു ജ്യേഷ്ഠനു ഏറ്റം. (പണിക്കർ കാൽകൊണ്ടു തോക്കിനു തപ്പുന്നു)

അംബുജം—(അതുകണ്ടു) പണിക്കരെ രണ്ടുനിയെ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അതു അവിടെ കിടക്കട്ടെ. (മുക്കുന്ദന്റെ അടുത്തി

രന്നു) ജ്യേഷ്ഠ! ജ്യേഷ്ഠ! (എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു തല പതുക്കെ ഉയർത്തുന്നു)

ചന്ദ്രൻ—നീ അങ്ങോട്ടു നോക്കേണ്ടോ! ആ പരിശുദ്ധമായ ദേഹം കാണുന്നതിനു നിനക്കു അവകാശമില്ല. ഇനി നിന്നെ സംബന്ധിച്ചു ശേഷിക്കുന്നതു നീയും നിന്റെ പാവവും അതിന്റെ ഫലവും. അതായതു നീയും ഞാനും. (ചിരിച്ചിട്ടു) നോക്കൂ. നിന്റെ കയ്യിന്മേൽ ആരുടെ ചോര. നിന്റെ പരസ്യസന്താനങ്ങളുടെ ജീവരക്തം. (പണിക്കർ (മുകുന്ദൻ കിടക്കുന്നിടത്തേക്കു് നോക്കുന്നു) നീ അങ്ങോട്ടു് നോക്കരുതെന്നല്ലേ ഞാൻ പറഞ്ഞതു്. വേണ്ടതെല്ലാം വേണ്ടതുപോലെ ആ ദേവി ചെയ്യിച്ചുകൊള്ളും. ആ കടവും വീട്ടും. നട, നട, നിയമപ്രകാരമുള്ള ശിക്ഷ കൂടാതെ ദൈവശിക്ഷയും. അതുകണ്ടു് ഞാൻ ചിരിക്കും. പിന്നെ വന്നു് മാതാപിതാക്കളോടുകൂടെ ഞാൻ ബ്രഹ്മചര്യം അനുഷ്ഠിക്കും. നടക്കു്! ആരെടാ പാപി, ഞാനോ നീയോ? നടക്കൂ. (തള്ളിക്കൊണ്ടു നീങ്ങുന്നു. കർട്ടൻ വീഴുന്നു)

രംഗം ൧൯.

സ്ഥലം— അംബുജവിലാസത്തിലെ സൽക്കാരമുറി.

ഉപകരണങ്ങൾ— കസാല, മേശ, പടങ്ങൾ.

പാത്രങ്ങൾ— ദിവാകരൻ, കിമാരുശ്ശാർ, അംബുജം, ലക്ഷ്മിയമ്മ.

(ദിവാകരൻ അല്പം അസ്വസ്ഥനായതോടുകൂടെ നിൽക്കുന്നു. കിമാരുശ്ശാർ ദിവാകരനെ നോക്കിയിട്ടു് സംതൃപ്തിയുള്ള ഒരു ചെറിയ മന്ദഹാസത്തോടുകൂടെ നിൽക്കുന്നു)

ദിവാ: ഇവിടെ നടന്നതെല്ലാം കേട്ടിട്ടു് ഭയം തോന്നുന്നു; അംബുജം.

കിമാരുശ്ശാർ— നല്ല നെഞ്ഞുറപ്പുള്ള കുഞ്ഞു്. പക്ഷേ അതിനും ചില ഇളക്കങ്ങൾ ഉണ്ടു്. അമ്മയെ കാണാനുള്ള തിടുക്കം ഇവിടെകിടന്നു് കയറുപറിക്കയായിരുന്നു.

ദിവാ: വേറെ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ലേ.

കുമാര:— ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. ആ കുഞ്ഞിന് അമ്മയെന്നുള്ള ഒരു വിചാരം മാത്രമേയുള്ളൂ.

ദിവാ:— അമ്മയ്ക്കും അങ്ങനെ തന്നെ. ഇന്നലെ രാത്രി ഞാൻ പാടത്തുനിന്ന് മനയ്ക്കൽ വന്നപ്പോൾ “അംബുജം എവിടെയുണ്ടെന്ന് അറിയിക്കുന്നവർക്ക് 100 ഉറപ്പിക സമ്മാനം” എന്ന് അമ്മ പരസ്യം ചെയ്തിരിക്കുന്നത് പത്രത്തിൽകണ്ട് ഞാൻ രാവിലെ വീട്ടിലേക്ക് ചെന്നപ്പോൾ അമ്മ കാരൽ കയറിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു

കുമാര:— സമ്മാനം ഇങ്ങട്ട് വാങ്ങിത്തന്നേക്കണം. പരസ്യംകണ്ട് ഞാൻ എഴുത്തിട്ട് അകത്തേക്കു പോകാമല്ലോ?

ദിവാ:— അംബുജത്തിന് അതു ഭരത —

കുമാര:— ഞാനും അതു ആലോചിക്കാതെ ഇരുന്നില്ല. എങ്കിലും ആ കുഞ്ഞു് അവിടുത്തെ ഒരു നോക്കുകയോ രക്ഷകരം സംസാരിക്കുകയോ ചെയ്തില്ലല്ലോ. മുകുന്ദനല്ലേഹത്തെ കണ്ടപ്പോൾ എത്ര നന്ദിയോടുകൂടെ അടുക്കൽചെന്ന് സംസാരിച്ചു. പെണ്ണുങ്ങളുടെ കൂട്ടേ കൊള്ളരുത്. അവർ കണ്ണടച്ച് തുറക്കുന്ന സമയംകൊണ്ട് കാന്തിനേപ്പോലെ ചടചടന്ന് നിരമാരും. കല്യാണിപോലും അങ്ങിനെയാ. ഇപ്പോൾ അവൾ ചിരിക്കും—

(അംബുജം ഉല്ലാസത്തോടുകൂടെ പ്രവേശിച്ചു് ദിവാകരന്റെ അടുക്കൽചെന്ന് മുഖത്തേക്കു നോക്കീട്ടു്)

അംബുജം— അവിടുന്ന് അകത്തേക്കു വരാത്തതെന്തു്?

ദിവാകരൻ— എന്നെ ആരും ക്ഷണിച്ചില്ലല്ലോ.

അംബുജം— ഞാൻ നിൽക്കുന്നിടത്തേക്കു് വരാൻ ആരെങ്കിലും ക്ഷണിക്കണമോ? ക്ഷണിക്കാതെ വന്നിട്ടുണ്ടല്ലോ.

ദിവാ:— അന്നത്തെപ്പോലെയല്ല ഇന്ന്.

അംബുജം:— എന്താണു വ്യത്യാസം?

ദിവാ:— അമ്മുവിനുതന്നെ അറിയാമല്ലോ.

അംബുജം:— (കുമാരശ്ശാറെ ഒന്നുനോക്കുന്ന് കുമാരശ്ശാർ ചിരി അടക്കുന്ന മട്ടുകാണിച്ചു് നിൽക്കുന്നു. ചിരിച്ചുകൊണ്ടു്)

‘ഇതുവരെ വന്നതു് ആരുടെ ക്ഷണപ്രകാരം

ദിവാ:— അമ്മയുടെകൂടെ വരണമെന്ന് അമ്മു പറഞ്ഞിട്ടു്—

അംബുജം— അമ്മ അകത്തേക്കു വന്നല്ലോ.

ദിവാ: അമ്മയെ കണ്ടപ്പോൾ അംബുജം കെട്ടിപ്പണന്ന് കൂട്ടി കൊണ്ടുപോയി. അമ്മയ്ക്ക് എനേക്കാൾ ഇഷ്ടപ്പെട്ട കൂട്ടം കിട്ടി.

അംബുജം ക്ഷണം ഇല്ലാതെ വരികയില്ലെങ്കിൽ ക്ഷണിക്കാം. (വളരെ താഴ്മയോടുകൂടെ) അവിടുന്ന് അകത്തേക്ക് വിളംബംവിനാ വരണമെന്ന് ധ്വജം സാദരം ക്ഷണിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ദിവാ:—പറഞ്ഞു ക്ഷണിപ്പിച്ചാൽ വിലയില്ല. ഞാൻ ഇവിടെ നിൽക്കുന്നതേയുള്ളൂ

അംബുജം ഇഷ്ടപോലെ ആകട്ടെ—(കുമാരശ്ശാരോട്) കുമാരശ്ശാരെ ആ പെണ്ണുങ്ങൾ അപ്പറയ്ക്കു് ഉണ്ടാക്കുന്ന ശബ്ദം. അമ്മ പാൽകുടിച്ചിട്ട് ഒന്നു കിടന്നതേയുള്ളൂ. കുറച്ചുനേരം ഒന്നു സൈപരമായി വിശ്രമിക്കട്ടെ. അവർ ചെയ്യേണ്ടാക്കാതെ ഇരിക്കാൻ പറഞ്ഞേ!

കുമാര:—ഒരു വശത്തേക്ക് അല്പം നടന്നു്) ആരാ ചിലയ്ക്കുന്നതു് മിണ്ടിപ്പോകരുതു്. സൈലേൻസു് (വീണ്ടും പഴയ സ്ഥാനത്തു് വന്നുനിൽക്കുന്നു)

അംബുജം—(കുമാരശ്ശാരോടുകൂടി) അവിടേ കേട്ടുകാണുകയേ ഇല്ല (പതുക്കെ കൈയ്ക്ക് തോളിൽവെച്ചു താങ്ങിക്കൊണ്ടു്) അങ്ങോട്ടു് ഒന്നു ചെല്ലേ, നമുക്കു പോകുവാൻവന്ന കാറു് മടക്കിക്കൊണ്ടുപോകാൻ പറയേണ്ടയോ. അതു ഞാൻ മറന്നുപോയി. (പതുക്കെ പതുക്കെ ഉത്തുന്നു.)

കുമാര:—ഞാനങ്ങു ഇറങ്ങിപ്പോണമെന്നു പറഞ്ഞാൽ പോരയോ. അതന്നു് പോലീസുരീതി അനുസരിച്ചുള്ള ഉത്തരങ്ങളും വേണമോ (നടക്കുന്നു ആത്മഗതം) ഇഴ കണ്ണു് ഇങ്ങനെ സന്തോഷിച്ചു് കളിപറയുന്നതു് കേൾക്കാനുള്ള ഭാഗ്യം ഉണ്ടായല്ലോ. ആളുകൊള്ളാം. പക്ഷേ കുഞ്ഞിന്റെ അടുക്കൽ വരുമ്പോൾ മങ്ങിപ്പോകുന്നു. ഭരണം കണ്ണുതന്നെ (പോകുന്നു)

അംബുജം—(ദിവാകുറുന്റെ അടുക്കൽചെന്നു്) തളത്തിലേക്കു് പോകാം. ചായ ആറിപ്പോകും.

ദിവാ:—എനിക്കു ചായവേണ്ടാ.

അംബുജം—എന്നാൽ ഉറങ്ങുകഴിക്കണം. അമ്മു വിളമ്പിത്തരാം; വന്നെ.

ഭിവാ:—എനിക്കു് ഉൗണകഴിക്കയും വേണ്ടാ.

അംബുജം—(കളിമട്ടിൽ) നോമ്പാണോ.

ഭിവാ: അമ്മ, ഞാൻ ഇവിടെ വന്നതു് കരൾ തിങ്ങി തുളുവി നിൽക്കുന്ന സന്തോഷത്തോടും പ്രത്യാശയോടുംകൂടെ ആയി രുന്നു എന്ന് അംബുജത്തിനു് അറിയാമോ?

അംബുജം—പടികടന്നപ്പോൾ കാലിടറി പാത്രംമറിഞ്ഞു് അതെല്ലാം തുവിപ്പോയോ?

ഭിവാ:— എന്തിട്ടു് എന്നെ സഹിക്കുന്നതിനു് ഒരു പുഞ്ചിരിയൊ കടാക്ഷമോ അമ്മ ചിലവാക്കിയില്ലല്ലോ.

അംബുജം— അതൊന്നും അങ്ങനെ ചിലവാക്കാവുന്നതല്ല. (അല്പം അകന്നുനിന്നു് ഭിവാകരനെ മിഴിച്ചായ്മ നോക്കി ചെറുചിരിപൊഴിച്ചിട്ടു്, വീണ്ടും അടുത്തുവന്നു്) മതിയൊ; ഇന്ദ്രിവരണം.

ഭിവാ:— വേണ്ടാ, അച്ഛൻ നിനക്കായിട്ടു് ഒരു മാല പണിയിച്ചുതന്നയച്ചു. ഇതാ ഇതു വാങ്ങിക്കൊള്ള. (മാലയെടുത്തു നീട്ടുന്നു.)

അംബുജം—(അടുത്തുചെന്നു് അല്പം തലകുനിച്ചുനിന്നിട്ടു്) നല്ല മാല. നല്ല ഭാഷ. അച്ഛൻതിരുമേനിയുടെകൂട്ടു്.

ഭിവാ:—കൈയ് ഇങ്ങനീട്ടു

അംബുജം—അങ്ങിനെ വാങ്ങാൻ തരമില്ല.

ഭിവാ:— അന്നു വാങ്ങിയല്ലോ

അംബുജം— അന്നത്തെപ്പോലെല്ല ഇന്നു്.

ഭിവാ:— എന്താണു് വ്യത്യാസം?

അംബുജം— അവിടുത്തേക്കുതന്നെ അറിയാം.

ഭിവാ:— അമ്മ, അന്നു് ഞാൻ പിണങ്ങിപ്പോകയല്ലായിരുന്നു.

ആദ്യം അച്ഛനോടു് പറഞ്ഞു സമ്മതം വാങ്ങി അച്ഛനെക്കൊണ്ടു് അമ്മയുടെ അടുക്കൽ പറയിക്കുന്നതിനായിരുന്നു.

ഞാൻ സൂചിപ്പിച്ചപ്പോൾതന്നെ അച്ഛൻ സന്തോഷമായി.

ഇന്നു രാവിലെ വീട്ടിൽ വന്നപ്പോൾ അമ്മ—

അംബുജം— അമ്മ എന്നെ കണ്ടപ്പോൾ മകളെ മകളെ എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു് കെട്ടിപ്പിടിച്ച് ഉമ്മവച്ചല്ലോ.

ഭിവാ.— അമ്മ, അന്നത്തെ ചോദ്യത്തിനു് ഇനി ഉത്തരം പറയരുതോ?

അംബുജം— അന്നുതന്നെ മറുപടി പറഞ്ഞല്ലോ?

ദിവാ:—അതിനു മാറമില്ലേ.

അംബുജം— ഇല്ല.

ദിവാ:— അച്ഛനും അമ്മയ്ക്കും നമ്മുടെ വിവാഹത്തിനു സമ്മതമാണു്. അല്ല, അവരുടെ ആഗ്രഹം അതാണു് ആ വെളിപ്പറമ്പിലെ കാർത്തികന്റെ പരമാർത്ഥം അമ്മ അറിഞ്ഞപ്പോൾമുതൽ അമ്മുവിനെ അമ്മ മകളാക്കിക്കഴിഞ്ഞു.

അംബുജം-- അതിനു് ഞാൻ എന്തുവേണം?

ദിവാ: അംബുജം എന്നോടുകൂടെ ഇത്രദയവില്ലാതെ പെരുമാറാമോ, എത്ര വേഗം നിറം പകന്നിരിക്കുന്നു! അംബുജം പെട്ടെന്നു് പ്രകൃതം മാറുന്ന കൂട്ടത്തിലാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിച്ചിരുന്നുല്ല.

അംബുജം - അമ്മുപോയി, അംബുജം ആയി. ഇനി തത്രഭവതികൂടെ ആകുമായിരിക്കും. കേൾക്കട്ടെ, അവിടുന്ന് ഉള്ളതെല്ലാം പറഞ്ഞാട്ടേ.

ദിവാ:— ഇനി പറയാനെന്തു്? ഏന്റെ റ്റുദയത്തിൽ അങ്കുരിച്ചു് തഴച്ച വികാരങ്ങളെല്ലാം മൂകനും എഴുത്തറിയാൻ പാടില്ലാത്തവനും ആയ മഹാകവിയുടെ ഭാവനയിലെ കാവ്യപ്രചഞ്ചം: വികസിക്കുന്നതിനു് കഴിവില്ലാതായിത്തീർന്നു മുല്ലമൊട്ടു് ഉൾക്കൊള്ളുന്ന പരിമളം! ഗാന്ധർവ്വനിദ്രയിൽ കണ്ടതായ സുന്ദരസ്വപ്നം. അംബുജത്തിനെക്കുറിച്ചു് ഏന്റെകരളിൽ ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കെടാവിളക്കിനു് അതുപോലെയുള്ള ഒരു പ്രണയഭീപത്തെ അംബുജത്തിന്റെ അന്തരംഗത്തിൽ കൊള്ളത്തുന്നതിനു് പ്രാപ്തിയില്ലാതെ പോയി--

അംബുജം (വിഷാദച്ഛായയോടുകൂടെ അമ്പരന്നു്) അവിടുന്ന്.

ദിവാ:— അംബുജം വാഷമ്കേണ്ട. വെളിപ്പറമ്പിൽ വച്ചുണ്ടായ സംഭാഷണത്തെ ഞാൻ തെറ്റിലരിച്ചുപോയി. അംബുജത്തിന്റെ മനസ്സിന്റെ സൂക്ഷ്മസ്ഥിതി അന്നു് അംബുജത്തിനു തന്നെ അറിവാൻ പാടില്ലായിരുന്നു. ആ പരിതഃസ്ഥിതികൾ അംബുജത്തിന്റെ കരളിൽ ഉണ്ടാക്കിയ ഒരു ചെറിയ തരളതായ ഞാൻ പ്രണയമായി വ്യാഖ്യാനിച്ചു. ഏന്റെ റ്റുദയത്തിലെ പ്രണയപ്രകാശം എന്നെ അന്ധനാക്കി. അതിൽ അംബുജവും വെമ്പിപ്പോയി. ഞാൻ അംബുജത്തിനോടു് ആദ്യമായി കഴങ്ങിച്ചു അപമർദ്ദാദ-- അതൊക്കെ എന്തിനാ പറയുന്നു. അംബുജം! അംബുജവും അമ്മയും

തമ്മിൽ ഉള്ള നിസർഗ്ഗമധുരമായസ്നേഹബന്ധം സ്പഷ്ടമാണ്. അതു വിചാരിച്ച ഞാൻ ചാരിതാത്മ്യം അടഞ്ഞുകൊള്ളാം. അന്യോന്യം ലയച്ചുള്ള നിങ്ങളുടെ ജീവിതാനന്ദഗാനത്തിൽ—അംബുജം മുകന്ദനെ വീണ്ടു കണ്ടപ്പോൾ ഗൈശ വസൂരണകൾ! അതു സ്വാഭാവികമാണ്—അംബുജം ഒരു അപസപരംപോലെ ഞാൻ -

അംബുജം—(ഇടനെത്തിടിറി) പ്രാണേശപരാ! അറം വരുന്നപോലെയുള്ള ആ വാക്യം അവിടുന്ന് മുഴുവനാക്കുകയാണെങ്കിൽ അവിടുത്തെ അമ്മുവിന്റെ ദേഹത്തിൽനിന്ന് പ്രാണവായു കഴിഞ്ഞുപോകും. അമ്മു എന്തപരാധംചെയ്തു? അമ്മുവിന് ആത്മാമനെ നൽകിയ മാതാവിനെ പരിചരിക്കുവാൻ പോയതു കുറ്റമോ? പുഞ്ചിരികൊണ്ടോ കടാക്ഷംകൊണ്ടോ അവിടുത്തെ വശീകരിക്കേണ്ട ആവശ്യം അമ്മുവിനില്ല. അവിടുത്തെ അങ്ങിനെ അമ്മുവിന് വേണ്ടോ! അവിടുന്ന് മാത്രമുള്ള വേർപാടുകൊണ്ട് ഉഴന്നുകൊണ്ടിരുന്ന എന്റെ ഹൃദയത്തെ അവിടുത്തെ സാമീപ്യംകൊണ്ട് കുളർപ്പിക്കാമെന്ന് വിചാരിച്ചു അമ്മു വന്നു വിളിച്ചു. അവിടുന്ന് നിഷ്കരുണം നിരസിച്ചു. അമ്മുവിന് ഒരു ആത്മാവുണ്ടെന്നു അവിടുന്ന് വിചാരിച്ചില്ല. അമ്മുവിന്റെ ആത്മാവും ദേഹവും അവർ അവിടുത്തെ പാദങ്ങളിൽ സമർപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ട് കാലം കടന്നുപോയി. അവിടുന്ന് അമ്മുവിന്റെ ദേഹം മാത്രമെ കാണുന്നുള്ളൂ. ഇവർ സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ഉപഹാരത്തെ അവിടുന്ന് മുടിയിൽ ചൂട്ടുകയോ ചവിട്ടിത്തേക്കുകയോ ചെയ്യുന്നു. അമ്മുവിന് എല്ലാം ഒന്നുപോലെ തന്നെ. ആ മാല അവിടുന്ന് കഴുത്തിൽ അണിയിക്കുമെന്നു കരുതുന്നതോടുകൂടെ അവിടുത്തെ കൊച്ചുപെണ്ണു കൃപ്തകയ്യുമായി അവിടുത്തെ മുന്നിൽ എത്രനേരം കുനിഞ്ഞുനിന്നു. എന്നിട്ട്—ഇല്ല. ഞാൻ ആരോട് പരാതിപറയും. അവിടുത്തെ പ്രണയം എനിക്കുള്ളതാണെന്നു ലോകപരിചയമില്ലാത്ത ഇവളെ വിശ്വസിച്ചിട്ട് ഇപ്പോൾ—

ദിവാ:—(വല്ലാത്ത ആയി വർത്സ്യത്തോടുകൂടെ) കാമനേ! കാമനേ! കരയുകയാണോ? കാമന കരയുകയില്ലെന്ന്—
അംബുജം:—അവിടുന്ന് എന്തെ കരയിക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ ഞാൻ കരയാതെ എന്തുചെയ്യും?

ലക്ഷ്മിഅമ്മ:— മകളെ (എന്നുവിളിച്ചുകൊണ്ടു് പ്രവേശിച്ചു്) അംബുജത്തിനെ മാറോടു് ചേർത്തുനിർത്തി തഴുകുന്നു) കുട്ടാ! നീ എന്റെ മകളെ കരയിക്കാനാണോ കൂടെവന്നതു്. ഇങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ നീ ഇനിയും പഠിക്കുവാനോ മറ്റോ വല്ലയിടത്തും ചൊയ്ക്കാമല്ല.

അംബുജം— (നാണത്തോടുകൂടെ) അമ്മേ ഞാൻ കരഞ്ഞില്ല. എന്നോടു പരഷം ഒന്നു പറഞ്ഞില്ല.

ലക്ഷ്മിയമ്മ: (വാത്സല്യത്തോടുകൂടെ) കുട്ടനെ രക്ഷിക്കാൻ എന്റെ കൊച്ചുമകൾ പൊളിയും പറയും. മകളെ മാലയിടുന്നതു് നല്ല നേരംനോക്കി വേണ്ടയോ. കുട്ടനേയും എന്നേയും ഇപ്പോഴെ നിങ്ങൾ കയ്യിൽ ഏൽപ്പിച്ചേക്കാം.

അംബുജം— എന്നെ അനുതന്നെ ഞാൻ അമ്മയുടെ കൈകളിൽ ഏൽപ്പിച്ചല്ലോ.

ലക്ഷ്മി:— കൊച്ചുമിടുക്കി! രാമ! രാമ! രാമ! എന്റെ ഭാഗ്യം! മകളെ അധികം താമസിക്കരുതെ (പോകുന്നു)

അംബുജം:— (ദിവാകരന്റെ അടുത്തുചെന്നു് മുഖത്തുനോക്കി) എന്താ ഒന്നും മിണ്ടാത്തതു്. പിണക്കമാണോ?

ദിവാ:— ഞാൻ എന്റെ അമ്മുവിനെ—

അംബുജം:— അക്രമത്തിനു് വന്നാൽ ഞാൻ അമ്മയെ വിളിക്കും.

ദിവാ:— എന്നാൽ അതുതന്നെ കാണട്ടെ (പ്രിടിക്കുവാനായി വചതു കൈനീട്ടുന്നു. അംബുജം കൈത്തലം സ്പീകരിച്ചു്) അതിന്റെപ്പുറത്തു നോക്കി തടവിക്കൊണ്ടു്.)

അംബുജം:— ഈ പാടുകാണുമ്പോൾ എന്റെ മനസ്സു നോവുന്നു.

ദിവാ:— അന്നു് ശിക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു ഇന്നു് എനിക്കു് അമ്മുവിനെ കിട്ടി.

അംബുജം:— ശിക്ഷിക്കുന്നതും രക്ഷിക്കുന്നതും എല്ലാം മഹാചായതന്നെ. അവിടുന്നു: അംബേദേവ!

ഇരുവരും ചേർന്നു്.

സമൃദ്ധംഗലമംഗല്യേ!
ശിവേ! സർവ്വർത്ഥസാധികേ
ശരണോ! ത്ര്യംബകേശവരി
നാരായണി നമോസ്തുതേ

